

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

Ε. 1513

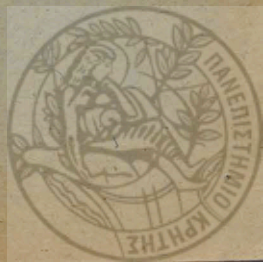
ΗΛΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1909

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΗΛΕΙΡΩΤΙΚΟΝ
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΓΙΑΝΝΗ & ΜΕΛΠΟΜΕΝΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ
1909

15
~~26.1.66~~

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἀνὰ χειρας «Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον» εἶχε φιλοπονηθῇ παρὰ τοῦ μακαρίτου πατρὸς ἡμῶν Παναγ. Ἀρσβαντινοῦ, γνωστοῦ διὰ τὰς τόσας αὐτοῦ περὶ Ἑπείρου συγγραφάς, ἀπὸ τοῦ 1861, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἐλάχιστοι τῶν Ἑλλήνων λογίων ἐθεώρουν ἄξιον περισυλλογῆς τὸν λεκτικὸν πλοῦτον τῆς ἡμετέρας γλώσσης. Ἔτη τινὰ βραδύτερον, ὁπότε προεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ ἐν Κων πόλει Ἑλλην. φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ Ζωγράφειος διαγωνισμός, ἀπετέλεσε καὶ ἡ γλωσσικὴ αὕτη συλλογὴ μέρος τῆς ὑπὸ ἐθνολογικὴν, ιστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν ἔποψιν πλήρους περὶ Ἑπείρου συγγραφῆς αὐτοῦ, ἥτις ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιγραφή τῆς Ἑπείρου» ὑποβληθεῖσα εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἐκείνῳ ἐκρίθη ἀξία μνείας εὐφημοτάτης, τυχοῦσα καὶ μέρους τοῦ βραβείου.

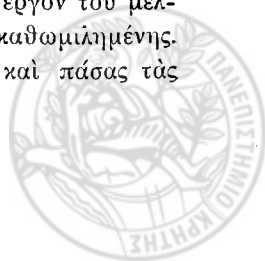
Δημοσιεύσαντες ἤδη ἐκ τῆς ἀνεκδότου ταύτης «Περιγραφῆς τῆς Ἑπείρου» μέρη τινά, ἵτοι τὴν «Συλλογὴν τῶν δημωδῶν ᾠσμάτων τῆς Ἑπείρου» καὶ τὴν «Ἱστορίαν Ἀλῆ πασσᾶ τοῦ Τεπελενλῆ» ἐπιχειροῦμεν νῦν καὶ τοῦ «Ἑπειρωτικοῦ γλωσσαρίου» τὴν ἐκδοσιν, οὐχὶ ὁμως ὥς εἶχε καταρτισθῇ τοῦτο παρὰ τοῦ συλλογέως, ἀλλὰ μέ τινας οὐσιώδεις ἀλλοιωσεις, κριθείσας ἀναγκαίως διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

Ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ συλλογέως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὸ γλωσσάριον τοῦτο περιεῖχεν ἀρχικῶς περὶ τὰς τρισχιλίας Ἑπειρωτικὰς λέξεις. Καὶ πράγματι μὲν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λαοῦ συνελέχθησαν πᾶσαι αἱ λέξεις αὗται, ἀλλ' ὁ συλλογεὺς, μὴ ἔχων ὑπ' ὄψει αὐτοῦ, εἰμὴ τὸ μόνον τότε ὑπάρχον, λίαν ἀτελὲς «Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνι-

κῆς διαλέκτου» τοῦ Σκαρλ. Βυζαντίου, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξελέγξῃ καὶ διακρίνῃ τὰς ἐξ αὐτῶν κοινὰς καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἑλλήσι λέξεις, καὶ οὕτω περιέλαβεν ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγας πανελληνίου χρήσεως. Ἐπάναγκες ὄθεν ἀπέβαινε, καθὰ ὀρθῶς συνεβούλευσε καὶ ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνισμοῦ, ν' ἀνακαθαρθῇ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων κοινῶν λέξεων, ὥστε νὰ ὑπολειφθῶσιν αἱ γνησίως Ἑπειρώτιδες. Τὴν ἀνακάθαρσιν λοιπὸν ταύτην ἐπιχειρήσαντες καὶ συμβουλευθέντες πρὸς τοῦτο ἅφ' ἑνὸς μὲν ἀρμοδίου γνώστας τῶν διαφόρων τοπικῶν διαλέκτων, ἅφ' ἑτέρου δὲ τὰς εἶτε διὰ τοῦ περιοδικοῦ τύπου, εἶτε εἰς ἴδια τεύχη δημοσιευθείσας ἔκτοτε γλωσσικὰς συλλογὰς, πρὸ παντὸς δὲ τὸ ὄντως πλουσιώτατον «Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν» τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου, περιέχον πάσας σχεδὸν τὰς λέξεις τῆς κοινῆς καθωμυλημένης, ὠβελίσσαμεν πλείστας ἐκ τῶν ἀρχικῶς θησαυρισθεισῶν παρὰ τοῦ συλλογέως λέξεων. Ἀλλὰ δὲν διεγράψαμεν λέξεις τινὰς — ὀλιγίστας ἄλλως — αἵτινες, καίπερ οὔσαι καὶ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει, ἔλαβον ὁμως ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ τὴν ὀρθήν, ὥς νομίζομεν, ἐτυμολογίαν αὐτῶν. Οὕτω δὲν ἀπέμειναν ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τούτῳ ἐκ τῶν καὶ ἀλλαχοῦ ὀμιλουμένων καὶ τῶν παρὰ τῷ Βυζαντίῳ καὶ τῷ κ. Α. Βλάχῳ ἀπαντωσῶν λέξεων, εἰμὶ ὅσαι ἐν Ἑπειρῷ φέρονται ὑπὸ σημασίαν διάφορον ἢ μὲ μικρὰν τινα παραλλαγὴν. Αὗται, ὥς καὶ αἱ ἀνωτέρω, ἐξετυπώθησαν δι' ἑτέρων στοιχείων (ὥς ἀβάνης κλπ.). Ἴσως ὁμως καὶ παρ' ὅλας ἡμῶν τὰς προσπάθειας ἀπέμειναν διαλαθοῦσαι ἡμᾶς ἀπαράτηρητοι καὶ τινες ἔτι λέξεις, ὧν χρῆσις γίνεται καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλληνικαῖς χώραις, πρὸς δὲ καὶ τινες πανελληνίου χρήσεως ἄλλ' ὃ καθορισμὸς τῆς ἀληθοῦς πατρίδος ἐκάστης λέξεως, ἥτοι τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ γίνεται ἀποκλειστικὴ αὐτῆς χρῆσις, δὲν εἶναι εὐκόλος, τοῦτο δ' ἔσται πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ καταρτίσῃ πληρὲς τὸ λεξικὸν τῆς καθωμυλημένης.

Ἐφροντίσαμεν ἐπίσης ν' ἀποβάλωμεν καὶ πάσας τὰς

ξενικὰς λέξεις. Ἀλλ' ἐκείνας περὶ ὧν δὲν εἶχομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι πράγματι ξενικάι, δὲν τὰς διεγράψαμεν, διότι, ὡς ἐφρόνει περὶ τούτου ὁ σοφὸς Κοραῖς, ἐνίοτε λέξεις, αἵ δὲν εἰμπορεῖ ὁ συλλογεὺς νὰ ἐξηγήσῃ, δυνατὸν εἶναι ν' ἀναγνωρισθῶσι παρ' ἄλλου ὡς ἔχουσαι Ἑλληνικὴν τὴν ῥίζαν.

Ἵνα καταστήσωμεν τὸ ἔργον πληρέστερον, περιελάβομεν καὶ τὰς διαφυγούσας τὸν συλλογέα γνησίας Ἑπειρωτικάς λέξεις, αἵ εἴρομεν εἷς τινας νεωτέρας γλωσσικὰς Ἑπειρωτικάς συλλογὰς, ἥ εἰς δημοτικὰ ἄσματα τῆς Ἑπείρου (¹). Οὕτω δὲ τὸ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενον γλωσσάριον εἶναι, φρονοῦμεν, πιστὸν ἀπεικόνισμα τῆς Ἑπειρωτικῆς λεγομένης διαλέκτου, ἥς ὁ λεκτικὸς καὶ φραστικὸς πλοῦτος εἶναι ὁμολογουμένως ἄφθονος. Λεκτέον ὅμως, ὅτι Ἑπειρωτικὴ διάλεκτος δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς Ἑπείρου λαλουμένη, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ὁμόρων χωρῶν Ἀκαρνανίας καὶ Λευκάδος, αἵτινες ἀπὸ τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ κοινὰς πολυλάκις μετὰ τῆς Παλαιᾶς Ἑπείρου σχοῦσαι τὰς τύχας, κοινὸν ἔσχον μετ' αὐτῆς καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα, καὶ διὰ τοῦτο ἱκαναὶ τῶν ἐν τῷ γλωσσαρίῳ τούτῳ λέξεων ἀπαντῶσι καὶ εἰς Λευκαδίαν διάλεκτον.

Καὶ ἡ μὲν ἀρχικὴ ἡμῶν πρόθεσις, ἀναλαβόντων τὴν δημοσίευσιν τῆς συλλογῆς ταύτης, ἦτο νὰ μὴ ἀφήσωμεν ν' ἀπολεσθῇ τοσοῦτο γλωσσικὸν ὑλικὸν διὰ κόπου πολλοῦ ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου συλλογέως ἀποθησαυρισθέν. Ἀλλ' ὡς κατηρτίσθη νῦν τὸ ἔργον διὰ τῆς γενομένης ἐπεξεργασίας καὶ συμπληρώσεως, φρονοῦμεν, ὅτι ἀπετελέσθη πλήρης σχεδὸν Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον, ὅπερ ἀποθησαυρίζον πάσας

(¹) Ἐκ τοῦ ὁλονὲν ἐκδιδομένου πλουσίου καὶ χρησιμωτάτου «Ἑλληνογαλλικοῦ Λεξικοῦ» τοῦ κ. Ἀντ. Ἡπίτου, πορισθέντος ἐξ ἀνεκδότου Ἑπειρωτικῆς συλλογῆς, παρελάβομεν δεκάδας τινὰς Ἑπειρωτικῶν λέξεων διαφυγουσῶν τὸν συλλογέα τοῦ παρόντος Γλωσσαρίου.

σχεδὸν τὰς ἐν Ἑπείρῳ ἀποκλειστικῶς ὁμιλουμένας λέξεις, δίδει τελείαν περίπου τὴν εἰκόνα τῆς τοπικῆς ταύτης διαλέκτου.

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς δημοσίευσιν τοῦ ἔργου, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ ὑποβάλωμεν αὐτὸ εἰς τοὺς κριτὰς τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, οὐχὶ χάριν χρηματικοῦ βραβείου — καθὰ ρητῶς ἐδηλώσαμεν — ἀλλ' ὅπως ἴδωμεν ἂν, ὥς διεσκευάσθη παρ' ἡμῶν, κρίνεται ἄξιον δημοσιεύσεως. Τὴν γνώμην, ἣν ἀπεφάνθη ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τοῦ ὑπὲρ πάντας ἀρμοδιωτέρου κριτοῦ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, παρατιθέμεθα κατωτέρω.

Κ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

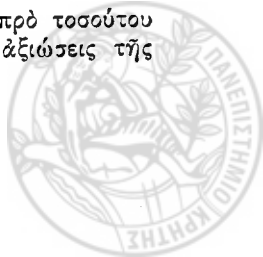
ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ἀναγνωσθείσης τῇ 23 Φεβρουαρίου 1909.

II. Ἀραβαντινοῦ Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον. — Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐκτίθησιν ὁ συγγραφεὺς ἔτι σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ περιλάβῃ ἐν αὐτῇ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ γλωσσarioύ μόνας τὰς Ἑπειρωτικὰς λέξεις, ὅτι δὲ πρὸς τοῦτο ἀπέβαλε κατὰ τὸ ἐνὸν πάσας τὰς καὶ ἀλλαχοῦ γνωστάς, ἐκτὸς ἐὰν λέγωνται ἐν Ἑπείρῳ μετὰ ἰδιαιτέρας σημασίας ὁμοίως ἀπέβαλε καὶ πάσας τὰς ξένας λέξεις. Ὁ συλλογεὺς καὶ φιλοτίμως καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰργάσθη καὶ περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὀρθότατα ἐφρόνει λέγων: «Εἶναι, νομίζω, καιρὸς νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ χρησιμότης τῶν τοιούτων γλωσσικῶν συλλογῶν καὶ νὰ σπεύσωσιν οἱ λόγιοι ἐκάστης Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἵνα μετὰ ζήλου ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν τοιαύτην περισυλλογὴν ὅλων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ἀθησανόιστων λέξεων, ὥστε νὰ συγκεντρωθῇ οὕτω καὶ ἀποταμιευθῇ τὸ ὕλικόν, δι' οὗ, ὅταν εὗρεθῇ ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ τὸ πλήρες Λεξικὸν τῆς Νεοελληνικῆς, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνεγείρῃ τὸ πανελληνιον τοῦτο οἰκοδόμημα τέλειον». Ταῦτα ἔγραψεν ὁ φιλόπατρις καὶ λόγιος ἐκεῖνος ἀνὴρ πρὸ 58 ὄλων ἐτῶν, τῷ 1851. Ἐὰν δὲ αἰσθησῇ τοῖς ἀποικοινομένοις τῶν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γῆς τελουμένων ὑπάρχει, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ θέλει ἀγάλλεσθαι σήμερον, ὅτε ἡ συμβουλὴ καὶ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν τοιούτων συλλογῶν εἰσηκούσθησαν, διὸ καὶ πολλοὶ πολλαχόθεν συνεργάζονται ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία ἔγνω νὰ ἀναλάβῃ ν' ἀνεγείρῃ τὸ μέγα ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ προφητικῶς προεῖδεν ἡ εὐγενὴς ψυχὴ αὐτοῦ.

Νοεῖται οἰκοθῆναι ὅτι τὸ ἔργον συνταχθὲν πρὸ τοσούτου χρόνου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κριθῇ κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς

σημερινῆς ἐπιστήμης, διότι ἐπὶ πολλὰ φαινόμενα προσέχο-
μεν ἡμεῖς σφόδρα σήμερον, ἃ ἐκεῖνοι μικρὰς μόνον ἡξίου-
προσοχῆς. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα τὸ ἔργον εἶναι πολλοῦ λόγου
ἄξιον, διὰ τε ἄλλα καὶ διότι πλείστα ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας
εἰς τὰ ζῶα καὶ εἰς τὰ φυτὰ ἀναφερόμενα κάλλιστα ἐρμη-
νεύονται ἐν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς ἐκείνου ἀνδρός, οἷον
ἀγριόπετος ὁ τέτραξ, ἀγριοχελίδονον ἢ δρεπανίς, κύψελος,
ἀλεπουρά=σταφυλή, ἢ ἄλωπεκίς διὰ τὴν ὁμοιότητα πρὸς
οὐρὰν ἁλώπεκος, ἀρμενίδι ὁ ναυτίλος (μαλάκιον), βουτι-
στάρι ἢ κολυμβίς (πτηνὸν) κλπ. Πρόσθετε ὅτι πολλὰ ἀρχαιο-
πηγεῖς λέξεις σφύζονται ἐν καθημερινῇ χρήσει ἐν Ἑπείρῳ
καὶ εὐρίσκονται συνειλεγμέναι καὶ ἡρμηνευμέναι ἐν τῷ γλωσ-
σαρίῳ τούτῳ, οἷον λευρὸν=λείον, ὄρκυνας=ὄρκυνος, ὁσμή,
πρώνια=πρῶνες, μάστακας, μανός, τορός, σκύφος, ῥογός,
τριέτικο, τροφάλι κλπ. Συντόμως εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ὀλίγαι
γῶραι διέσωσαν οὕτω πιστῶς τὸν ἀρχαῖον γλωσσικὸν θησαυ-
ρὸν ὅσον ἡ εὐάνδρος Ἑπειρος καὶ ἐπειδὴ ἐπιμελέστατα
συνελέχθη ὁ θησαυρὸς οὗτος ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου συγγρα-
φέως, δὲν διστάζομεν νὰ εἰπῶμεν ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀπαλ-
λασσόμενον τῶν μικρῶν αὐτοῦ κηρῶν, ὀφειλομένων, ὡς εἴπο-
μεν, ἀπλῶς εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς συνετάχθη, θὰ εἶναι
τὸ πλουσιώτατον τῶν ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν περὶ τῆς
Ἑπειρωτικῆς διαλέκτου, καὶ ὅτι εὐσεβὲς καὶ ἅμα χρήσιμον
εἰς τὴν ἐπιστήμην ἔργον θέλουσι πράξει τὰ ἄξια αὐτοῦ
τέκνα, ἂν προβῶσιν εἰς δημοσίευσιν αὐτοῦ, ὡς ἐν ἐπιστολῇ
συνοδοουόσῃ τὸ γλωσσάριον δηλοῦσιν.

Τὴν γνώμην ταύτην, ἥς ἔνεκα, καὶ οὐχὶ χάριν χρηματι-
κοῦ βραβεῖου, ὑπέβαλον οἱ φιλόστοργοι υἱοὶ τοῦ εὐγενοῦς
Ἑπειρώτου τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν, τὴν γνώ-
μην, λέγομεν, ταύτην μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀποφαίνεται περὶ
αὐτοῦ ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπεία.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἡ λαλουμένη Ἑλληνική, κοῤῥμα οὖσα τῶν τεσσάρων ἀρχαίων Ἑλληνικῶν διαλέκτων, παρουσιάζει ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ τύπον ἴδιον καὶ περιέχει γλωσσικὸν θησαυρὸν δλόκληρον, οὐτινος ἢ περισυλλογὴ καὶ διάσωσις ἐπιβάλλεται ἡμῖν διὰ πολλοὺς λόγους ὡς ἐθνικὸν καθήκον.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ ἰδίως διάλεκτος στενωδὸς πρὸς τὴν Αἰολοδωρικὴν συγγενεύουσα, διατηρηθεῖσα παραδόξως ἀμιγεστέρα τῆς ὑπὸ πολλῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν λαλουμένης — διότι μικρὸς σχετικῶς ἀριθμὸς λέξεων παρεισέφρησαν εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν παντοίων ξενικῶν κατακτήσεων, — ἐγκλείει ἀληθῆ γλωσσικὸν πλοῦτον. Τοῦτου τὴν ἀποθησαύρισιν πρῶτος ἐπέχειρησεν ὁ μακαριτῆς Γεώργιος Κρομμύδας, εὐπατρίδης Ἰωαννίτης ἐμπορενόμενος ἐν Ρωσίᾳ, δημοσιεύσας ἐν ταῖς διατριβαῖς αὐτοῦ «Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης» ⁽¹⁾ ἀρκετὰς Ἑπειρωτικὰς λέξεις, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ κ. Γ. Κονεμένος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ν. Πανδώρα» (1858—1859) σύντομόν τι Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον.

Ἀρυσθεὶς ἐκ τῆς πρώτης καὶ γνησίας πηγῆς, ἐκ τοῦ Ἑπειρωτικοῦ δηλαδὴ λαοῦ, ὅσον ἠδυνήθην νὰ συλλέξω τοιοῦτο γλωσσικὸν ὕλικόν, κατήρτισα τὸ παρὸν Γλωσσάριον, περιέχον περὶ τὰς τρισχιλίας λέξεις, ἐν αῖς καὶ τρεῖς περίπου ἑκατοντὰδες ἐκ τῶν ἤδη περιληφθεῖσων εἰς τὰς μνησθείσας δύο συλλογὰς, καὶ εἰς τὰ «ἙΑτακτα» τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ. Περιέλαβον δὲ ἐπίσης καὶ τινας λέξεις ἀποθησαυρισθείσας μὲν καὶ εἰς τὸ «Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς διαλέκτου» τοῦ κ.

---

(1) Ἐν Μόσχᾳ τῷ 1808 καὶ ἐν Βιέννῃ τῷ 1811.

Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου, φερομένης ὁμως ἐν Ῥηείρῳ εἰς σημασίαν διάφορον. Ταύτας πρὸς διάκρισιν ἐσημείωσα διὰ τοῦ (Βυζ.).

Ἐθεώρησα καλόν, ὥς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης, νὰ ἐτυμολογήσω τινὰς τῶν λέξεων τούτων. Καὶ δὲν ἔχω μὲν τὴν ἀξίωσιν, ὅτι ὀρθῶς πάντοτε καὶ εὐστόχως ἔπραξα τοῦτο, διότι καὶ αὐτὸς ὁ σοφὸς Κοραῖς ἡμαρτημένης ἔδωκεν ἐνίοτε ἐτυμολογίας. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι λελογισμένη τις ἔρευνα περὶ τῆς ρίζης τῶν ἀλλοιωθεισῶν λέξεων ἐπιβάλλεται εἰς πάντα συλλογέα, δὲν εἶναι δὲ ἡ ἐτυμολογία ἀποκλειστικὸν προνόμιον μόνον τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγων.

Εἶναι, νομίζω, καιρὸς ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ χρησιμότης τῶν τοιούτων γλωσσικῶν συλλογῶν καὶ νὰ σπεύσωσιν οἱ λόγιοι ἐκάστης Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἵνα μετὰ ζήλου ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν περισυλλογὴν ὅλων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τῶν λαῶν ἀθησαυρίστων λέξεων, ὥστε νὰ συγκεντρωθῇ οὕτω καὶ ἀποταμεινθῇ τὸ ὕλικόν, δι' οὗ, ὅταν εὗρεθῇ ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ τὸ πλῆρες λεξικὸν τῆς Νεοελληνικῆς, θὰ δυνηθῇ οὗτος ν' ἀνεγείρῃ τὸ πανελλήνιον τοῦτο ἐθνικὸν οἰκοδόμημα τέλειον.

Τὸ καθήκον τοῦτο ἐκπληρώσας τὸ ἐπ' ἐμοί, εὐχομαι, ἵνα ἄλλοι ἀρμοδιώτεροι ἐργάται συνεχίσωσι τὸ ἔργον.

Ἐργαφον ἐν Ἰωαννίνοις, τῷ 1861.

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΕΝ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗΝ

Α'. φωνήεντα τρεπόμενα εἰς φωνήεντα :

- α εἰς ε καὶ ο :   ράφανον, ράξ, βάλανος, μαλάχη—ρεπάνι,
   ρόγα, βελανίδι, μολόχα (Δωρ.).
- ε » α, η, ο :   ἐλαφρός, ἔγκαιρος, ἐλπίδα, ἐγράψαμεν—
   ἀλαφρός, ἤγκαιρος, ὀλπίδα, ἐγράψα-
   μαν (Δωρ.).
- η » α, ε :   μαλάχη, ξηρόν—μολόχα, ξερό
- ι » α, ε :   ὠστάριχον, πίπτω—αὐγοτάραχο, πέφτω.
- ο » α, ε :   ὄργανον, ἄροτρον—ἄργανο, ἀλέτρι.
- υ » α, ε, ο :   τρυπάνη, ἄχυρον, ὕγρον — τράπανο, ἄ-
   χερο, ὄγρό.
- ω » η :   πῶγων — πηγοῦνι.

Β'. φωνήεντα τρεπόμενα εἰς διφθόγγους :

- α εἰς αι :   προφθάνω — προφταίνω.
- η » ου :   σήσαμος — σουσάμι.
- ι » ου :   κινῶ — κουνῶ.
- υ » ου, αι :   κύπη, μακρύνω — κοῦπα, μακραίνω.
- ω » ου :   ἄωρον, ἐπάνω — ἄγουρο, ἀπάνον.

Γ'. δίφθογγοι τρεπόμεναι εἰς φωνήεντα :

- ευ εἰς υ :   εὐμορφος — ὠμορφος.
- ει » ε :   χεῖρα — χέρα.
- αι » η :   ἐλαία, γραῖα — ἐλγά, γρηά. Καὶ αἱ γυ-
   ναῖκες — ἡ γυναικες.
- ου » ο :   οὐχί — ὄχι.

Δ'. σύμφωνα τρεπόμενα εἰς σύμφωνα :

- β εἰς γ, δ, π : βλέπω, βῆμα, βιάζομαι, ἐμθαίνω—γλέπω,
 δῆμα, διάζομαι, μπαίνω.
- γ » β : γογγύζω — βογκάω.
- δ » γ, ζ : διατί, δορκάς — γιατί, ζαρκάδι.
- δ » ρ, τ : κλάδος, σκάνδαλον — κλαρί, σκάνταλο.
- θ » φ, τ : θηκάριον, φθάνω — φηκάρι, φτάνω.
- κ » χ, γ καὶ τσ : κτύπος, κυρτός, κύκνος—χτύπος, γυρτός,
 τσικνηῆς.
- λ » ρ : κόλπος, βάλαμον—κόρπος, βάρσαμο.
- μ » β : μυζῶ,—βυζάνω.
- ν » δ, λ, γ : ἀκτῖνα, πνεύμων, ἔννοια — ἀχτίδα, πλε-
 μόνι, ἔγνοια.
- π » κ, φ : πάγουρος, κόλπος — κάβουρας, κόρπος.
- ρ » λ : ἄροτρον — ἀλέτρι.
- σσ » ζ : ταράσσω — ταράζω.
- τ » δ, θ : ἄτρακτος, βάτραχος—ἀδράχτι, βάθρακος.
- φ » θ, π, τ : φύκη, ραφανίς, βλάσφημος — θύκια, ρε-
 πάνι, βλάστημος.
- χ » κ, σ, φ : ἄσχημος, χοινίκιον, λείχω — ἄσκημος,
 σοινίκι, γλείφω.
- ψ » ξ, τσ : ρίψω, ψευδίζω—ρίξω, τσενδίζω.

Ε'. τροπολογίαι ἢ σύμφωνα γραμματικά :

- 1). Ἀναδιπλασιασμός συλλαβῆς : κνίδα—τσουκνίδα.
- 2). Ἀφαίρεσις ἐνδὲς ἢ πλειόνων γραμμάτων : φέρετε, σῶπα,
 ἐκεῖνος — φέρτε, σῶπα, ἐκειός.
- 3). Ἀφαίρεσις τῆς πρώτης συλλαβῆς : ἐσοδεῖα, ὑψηλός,
 ὁδοὺς — σοδεῖα, ψηλός, δόντι.
- 4). Ἐκθλιψίς φωνήεντος ἢ συμφώνου : περιπατῶ, νύμφη—
 περπατῶ, νύφη.
- 5). Παρεισαγωγή φωνήεντος ἢ συμφώνου : κινουμαι, ἀκίς
 — κινιούμαι, ἀγκίδα.

- 6). Ἀναγραμματισμός: στέργω, σῦφαρ, γνωρίζω — στρέγω, σούφρα, γρωνίζω.
- 7). Ἀποκοπή τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν καὶ σ: ξύλον, πόλις — ξύλο—πόλι.
- 8). Παράλειψις τῆς αὐξήσεως τοῦ παρακειμένου: δεδεγμένος — δεγμένος (ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ).
- 9). Παρένθεσις τοῦ ν καὶ ζ: ὑψόω, τανύω—*ὕψωνω, τανύζω*.
- 10). Αὐξησις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως: χθές, στάχυς—*ἐχτές, ἀστάχυν*.
- 11). Ὅμοιως ἐν τῷ τέλει: οὐ, πρόσωπα, ἄλογα — *ὄχι, προσώπατα, ἀλόγατα*.
- 12). Προσθήκη τοῦ γ καὶ β ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως: νέφη, ὕδρα, ῥάκος—*γνέφια, βύδρα, βράκος*.
- 13). Προσθήκη τοῦ ι ἐν τέλει τῆς λέξεως: ἐκείνος, κρέας—*ἐκείνοσι, κρέασι*.
- 14). Χρῆσις τοῦ Αἰολικοῦ δίγαμμου· αἶμα, κλαίω — *γαῖμα, κλαίγω*.
- 15). Μετάθεσις γένους: τὸ δένδρον, οἱ κόποι, τὸ στόμα — *ὁ δέντρος, τὰ κόπια, ὁ στόμας*.
- 16). Παροξυτονισμός: ἄγιοι, ἄγγελοι, θυμίαμα, πονηρός — *ἀγίοι, ἀγγέλοι, θυμιάμα, πόνηρος*.
- 17). Χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου: «ἐκεῖ τον εἶναι, ἀντὶ «ἐκεῖ εἶνέ τος».
- 18). Ἀπαρέμφατον μεταπεσὸν εἰς οὐσιαστικόν: «Τὸ ἔχει του» τὸ ἔχειν αὐτοῦ. «Τὸ εἶνέ του» ἡ περιουσία του. «Τὸ ἔρθει του» ἡ ἔλευσίς του.
- 19). Τροπὴ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας μου εἰς ἡμὴν χάριν εὐφωνίας: ὁ πατέρας μου, ὁ πόνος μου, ποτές μου, μόνος μου — ὁ πατέρας ἡμ, ὁ πόνος ἡμ, ποτές ἡμ, μόνος ἡμ. Τὴν τροπὴν ταύτην πάσχει τὸ μου, ὅταν ἐπηται λέξει ληγουσῇ εἰς σ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

(Βυζ.) = λεξικὸν Σκαρλ. Βυζαντίου.

ἐπίρ. = ἐπίρρημα.

μεταφ. = μεταφορικῶς.

ὑποκορ. = ὑποκοριστικόν.

ἀρχ. = παρ' ἀρχαίοις.

δ. ᾧ. = δημοτικὸν ᾧσμα.

παρ. = παροιμία.

ρίζ. = ρίζα.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

A

Ἄβαθνα (τά), ἀπύθμενα, ἄπατα. «Μέσ' τ' ἄβαθνα τῆς θαλάσσης».
ἀβάνης, ὁ συκοφαντής.

ἄβαραγκιὰ (ή), θαυδρύλλιον προσομοιάζον τῇ ἀγριελείᾳ, τῷ κοτίνῳ.
ἀβασκύνω, τὸ ἀλλαχοῦ βασκκίνω.

ἄβάσταγας (ὁ), ὄχθη αὔλακος ἢ ἀγροῦ χρησιμεύουσα ὡς πρόχωμα.

Τὸ α ἄθροιστικόν.

ἄβδελλιάζουν (τά πρόσβατα), προσβάλλονται ὑπὸ ἐπιδημίας νόσου τοῦ ἥπατος.

ἄβδελλίτσα (ή), εἶδος παιδιᾶς γινομένης διὰ πηδῆματος ὑπὲρ τινα ἱστάμενον ὄρθιον.

ἄβδελλώνω, συνδέω διὰ σιδηρῶν λωρίδων ξύλινον σκεῦος διερρωγός.

ἄβλεμόνι (τὸ), κενρὸς σκοτεινός, θυελλώδης.

ἀβόλετο, ἀναπόφευκτον· «ἀβόλετα σὲ καρτερῶ», ἀφεύκτως.

ἄβυσσο (ή), εἰς τὴν φράσιν «ἔπειε τὴν ἄβυσσο», κατὰ κόρον.

ἀγαλλιᾶζω, εὐφραίνομαι, ἀναπνύομαι, ἀγάλλομαι.

ἄγανάδα (ή), ὁ εἰς μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης φαινόμενος διάφορος χρωματισμός, ὃν προκαλεῖ ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου, ἐνθ' ἑτέρῃ εἶναι γαλήνη. Ἐκ τοῦ γανόω=χρωματίζω, στιλδώνω, καὶ τοῦ ἐπιτατικοῦ α.

ἀγαναχτῶ, (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημάζειν τοῦ ἀποκάμνω «ἀγανάχτησα ὡς ποῦ νά ῥθω».

ἀγγελοκρούεται, ψυχόρραγεῖ· «τόν ἀγγελοκρούει ὁ χάρος», εἶναι ἐτοιμοθάνατος.

ἀγερικόν, παράλυσις μέλους τοῦ σώματος ἐπελθοῦσα ἐξ ἐπηρείας δῆθεν τῶν πνευμάτων. «Ἐχτυπήθηκα ἀπὸ ἀγερικόν». ("Ἴδε καὶ ἱσκιωμα")

ἀγερίνα, ἡ λεπτοτάτη ἄμμος τοῦ αἰγιαλοῦ.

ἄγινη (κουλλοῦρα), ἡ ἄνευ ζύμης πλκσθεῖσα. Ἐκ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ γίνομαι.

ἀγιδόσμος, ὁ ἡδύσσμος.

ἀγκαιά, (Βυζ.) καὶ ἡ δοκὸς ἡ συσφίγγουσα τὰς μεταξὺ τῆς μεσό-
δμης καὶ ζώνης τῆς στέγης **ψαλίδας**.

ἀγκαινάω, καταμηγνύω, ἐγκαιῶ.

ἀγκιὰ (ἡ), κορυφὴ δένδρου.

ἀγκουρόπιστος, μεταφορ. ὁ ἀσυνηδής, ὁ ἀθεόφοβος.

ἀγκωνιάζω, ἀπωθῶ τινα πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου, στενοχωρῶ.

ἀγλίστρα, εἶδος ἀγρίας λιμνικῆς νήσσης. Ἐκ τοῦ γλίστρω.

ἀγλύκαντος, αὐτοχῆς, πάντοτε πικραχμμένος· «ἀγλύκαντο κι' ἀδρόσι-
στο» φράσις ἐν χρήσει ὡς κατάρτα.

ἀγνά, τὰ μαλακία καὶ ἰδίως τὰ καλαμάρια, ὡς ἄνκιμα καὶ συνεπῶς
νηστήσιμος τροφή, ὡς ἄγνή.

ἀγουροφάγης, ὁ τὰ ἄωρα τρώγων. «Κάλλει ἀγουροφάγης, παρὰ
ὠριμοφάγης» παρ.

ἀγουροφίλημα, τὸ φίλημα τῆς κόρης ἀπὸ ἀγουρον, δηλ. νέον.
«Μὴν' ἀγουροφίλημα ἐδέχθηκα;» β. ῥ.

ἄγρηλος (ὁ), ἡ **ἀγρῆλι** (τὸ), ἡ ἀγρία ἐλαία, ὁ κόνινος.

ἀγριομανᾶ, ἐπὶ φυτῶν ἢ δένδρων παρυσιαζόντων ὀργῶσαν βλά-
στησιν.

ἀγριοπέτος (ὁ), πτηγὸν ἄγριον, ὁμοιῶν τῷ ἀλέκτορι, τέτραξ.

ἀγριοχελίδονο (τὸ), ἡ ὄρεπκνίς, κύπελος.

ἀγροικό, τραχύ, ἀκατέργαστον.

ἀγρουπνία, ἡ παννύχιος ἐν νυκτὶ δέσεις ὑπὲρ ἀσθενοῦς.

ἀγυριστιὰ (ἡ), λέγεται οὕτως ὁ θάνατος. «Ἐπῆγε ἔς τὴν ἀγυριστιὰ,
ἔπῆγε ἔς τὸν κάτω κόσμον», β. ῥ. ἐκεῖ δηλ. ὑπόθεν θέν γυρίζουν.

ἀγωνιοῦμαι, ἀγωνίζομαι, παλαιοί.

ἀδεροφομοῖρι (τὸ), ἡ ἐξ ἀδελφικῆς κληρονομίας μερίς.

ἀδερφώνω, συνκρμόζω τι.

ἀδιάνητος, ὁ βλαβὴς κοιμώμενος, ἀνίσθητος.

ἀδικοβγάνω, διαβάλλω, συκοφαντῶ.

ἀδικοθανατίζω, ἀδίκως φονεύομαι. Καὶ **ἀδικοθάνατος**, ὁ ἀδίκως
φονευθεῖς. «Μὲ τὴν καρδίᾳ ἂν θέν σ' ἀγαπῶ ν' ἀδικοθανατίσω» β. ῥ.

ἀδούλης, ὁ ὀκνηρὸς· τὸ ἀντίθετον τοῦ δουλευτῆς. Κατὰ τὸ ἀκα-
μάτης.

ἄδραγμα (τὸ), νόσος ἐπερχομένη εἰς τὸν σίτον ἐκ τοῦ μετὰ βροχὴν
καύσωνος καὶ ξηραίνουσα αὐτόν. Τὸ κάψιμο.

ἄδραχτά, ἐπὶρ. ἐν σπουδῇ.

άζάτη, ἐν χρήσει εἰς τὴν φράσιν «ἀπόλυκον τὰ βώδια ἀζάτη» δηλ. ἐλεύθερα εἰς τὴν βοσκὴν.

ἄζούπητος, ὁ μὴ συμπεσθεὶς· «ἄζούπητα σταφύλια».

ἄθανάσιμος, ἄσπονδος· «ὄχτρος ἀθανάσιμος». Τὸ α ἄθροιστικόν.

ἄθελαι, ἐπὶρ. ἀκουσίως, ἀθελήτως.

ἄθράκι, τὸ ἀνημμένον κάρβουνον. Ἴδε καὶ **θράκτα**. Ἐκ τοῦ ἀνθρακῆ.

αἰρεσιάρης, προληπτικός, ἰδιότροπος· ρίζ. αἶρεσις.

αἰσκιωτος, ἄχαρις· ρίζ. σκιά.

αἰταῖρι (τό), ὁ σύντροφος, ἐταῖρος. «Καλό, χρυσό μ' αἰταῖρι» β. ἄ.

Τὸ ἀλλαχρὸ ταῖρι.

ἄ-κα, ὅχι, δηλωτικὸν ἀπολύτου ἀρνήσεως. «Ἐχεις νὰ φῶς :—ἄκα» οὐκ ἔχω. Τὸ ἀρχ. οὐκ.

ἄκαιριά (ῆ), ἀτμοσφαιρική κατάσταση ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ φυτὰ ἢ ζῷα.

ἄκλέρια (ῆ), ἐπὶ γονέων ἀποθνήσκόντων ἐν πενίᾳ. «Τ' ἄφησε τῆς ἐρημιᾶς καὶ τῆς ἀκλέριας»· ἀκληρία.

ἄκνᾶτο, ἐπὶ οἶνου «κρυσὶ ἀκνᾶτο», ἀνόθευτον· ρίζ. ἀγνόν.

ἀκοντίζω, ἀπωθῶ τὸ πλοῦσιον, ὅταν πλέχῃ εἰς ρηχὰ νερά, μὲ τὸ **ἀκόντι**, τὸν κοντόν, τὸ καὶ σταλίκι.

ἄκοπα, ἐπὶρ. ἀδικόπως.

ἀκόσσιτος, ὁ μὴ κοπεὶς διὰ τῆς κόσσης (ὀρεπάνου)· «ἀκόσσιστο χορτάρι».

ἀκουρμαίνομαι, ἀκροῶμαι. Ἴδε καὶ **ἀφογκράζομαι**.

ἄκουτα, ἐπὶρ. ἀφοφῆτι, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ.

ἀκρίζω, πλέω παρὰ τὴν παρλίαν. Τὸ ἀντίθετον τοῦ **ξεπελαγίζω**.

Καὶ πείρω τινὰ κατὰ μέρος, ἵνα τῷ ἐμιλήσω.

ἄκρινη καὶ **βάκρινη**, ἡ ἁμνὰς, ἥτις ἐπὶ τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς φέρει μελανὰ ἢ λευκὰ στίγματα.

ἀλαγιάζει, τυχάττεται. Ἐπὶ προβάτων.

ἀλαζονεύομαι, ἄθυμῶ. Καὶ **ἀλαζονιά**, ἡ θλίψις.

ἀλαλώνω, ἀποστομώνω, καθιστῶ τινα ἄλαλον.

ἀλάρωτος, ἀπρηγόρητος. Ἐκ τοῦ ἱλαρώνω.

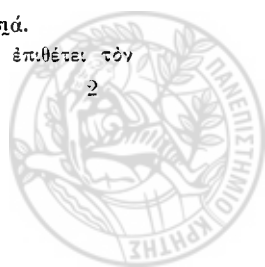
ἀλατολόγος, τὸ εἰς τὸν τοῖχον προσηρμοσμένον ξύλινον δοχεῖον τοῦ ἄλατος.

ἀλέημονος, ἀνηλεῆς. «Τῆρα, χάρος ἀλέημονος, χάρος δὲ λεημονιέται» β. ἄ.

ἀλετρεῖς, ὁ κατασκευαστὴς ἁρότρων.

ἀλετριὰ (ῆ), ἡ ἐκ τῆς ἁροτριώσεως αὔλαξ. Καὶ ὀργωσιὰ.

ἀλετροπόδα (ῆ), τὸ στήριγμα τοῦ ἁρότρου, ἐφ' οὗ ἐπιβάτεται τὸν

πόδα ὁ ἀροτριῶν. Ἀλλὰ κυρίως καλεῖται οὕτως ὁ ἀστερισμός τοῦ Σειρίου, ὡς ἔχων ἰμοιότητα τινα πρός τὸ ἄροτρον.

ἀληπουρά, εἶδος ἑσταφυλῆς ὁμοιαζούσης πρός τὸ σχῆμα οὐράς ἀλώπεκος. Ἡ παρ' ἀρχαίοις ἀλωπεκίς.

ἀλιδοριά, εἶδος δρυός, ἥς ἡ ξυλεία εἶναι εὐτελής.

ἀλλάδερφος, ὁ ἐτεροθαλής ἀδελφός.

ἀλλαλαπάλλαλα, ἀλλεπάλληλα. Σημαίνει δὲ τὸ παραλογίζεσθαι· «κρένει ἀλλαλαπάλλαλα».

ἀλλαλόγησε, ἐσαλεύθη τὰς φρένας.

ἀλλαξοφοριάζω, ἀλλάσσω ἔνδυμα.

ἀλληκοτάω, παρεμποδίζω.

ἀλλόξενος, ξένος ἐν ξένη, ἄγνωστος. Καὶ **παντάξενος**.

ἀλλοτεσινός. ἄνθρωπος ἀρχαῖκος, ἀπονήρευτος.

ἀλλότριο, παρεπίδημον, ξέγον· «ἀλλότριό μου γεράκι» δ. ἄ.

ἀλόγαστο, ἀναριθμητον. «Ἀλόγιαστα εἶν' τὰ πλούτη του».

ἀλογολάτης, κατὰ τὸ ζευγολάτης.

ἀλογοσέγων, σύρω τινα κατὰ γῆς, ὡς ὁ ἵππος τὸν πεσόντα ἀναβάτην.

ἀλογοσύρτης (ὁ), ὁ κλέπτων ἵππους.

ἀλοή (ἡ), ὑγρὸν δηλητηριῶδες ἀποστάζον ἐκ δενδρυλλίου· «φαρμάκι κ' ἀλοή» φράσις λεγόμενη ὡς ἀρά. Ἡ ἀλόη τῶν ἀρχαίων. Λέγεται καὶ **ἀλόχη**, ἐν χρήσει ἐν τῇ ἀρᾷ «κακὴ ἀλόχη» διὰ τοὺς λαϊμάργους.

ἀλοῦπι (τό), δέρμα ἀλώπεκος.

ἀλοχεύω, φαρμακεύω. Καὶ πικραίνω τινα. Ἐκ τοῦ **ἀλόχη**.

ἀλπός, αἱ δύο ὁπαὶ τοῦ **ἀλετροποδιοῦ**.

ἀλύχτημα (τό), ἡ ὑλακὴ.

ἀμαλαγιά (ἡ), ἔδαφος ἐφ' οὗ φύεται πόα, ἔδαφος δηλ. μὴ πατηθέν, ἄθικτον, **ἀμάλαγο**.

ἀμάλαγο, τὸ ἄθικτον, τὸ ἄγνόν «... τὸν κόρφο τὸν ἀμάλαγο, τ' ἀμάλαγο κορμί σου» δ. ἄ.

ἀμαρκάλιστος, ἀνόχευτος· «ἀρνάδα ἀμαρκάλιστη».

ἀμαχεύω, γίνομαι ἐχθρός πρός τινα. «Μοῦ ἀμάχεψε».

ἀμελικό, ὁ ξενών, ὃν οἰκοδομοῦσιν εἰς τὰ χωρία πρός φιλοξενίαν τῶν διαβατῶν.

ἄμεστος, ἄωρος, ἰδίως ἐπὶ σιτηρῶν.

ἀμίλη (ἡ), ἡ ὑπὲρ τὴν στέγην πυραμῖς τῆς καπνοδόχου.

ἀμόλευτο, ἴδε **ἀμάλαγο**.

ἀμπαστᾶς (ὁ), σκάφη ἐν ἣ τὰ κατεργαζόμενα δέρματα τίθενται ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ νὰ **βαλανοκοπισθοῦν**.

ἄμπλανο, χονδροειδές. Ἐκ τοῦ ἄπλانون (ξύλον).

ἄμποτε (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημασίαν α') τοῦ ἄν: «ἄμποτε τώρα δεῖχνεσαι: τέτοιος, ὕστερα τί θὰ γείνης;» β') τοῦ εἶθε: «ἄμποτε νὰ εἰστε καλὰ» καὶ γ') τοῦ ἄρα: «ἄμποτε τί νὰ γέννηκε;»

ἀμπουριάζει, ἀναδίδει ἀτμούς, ἀναθυμιάζει. Ἴδε **ἄμπρος**.

ἄμπρος (ς), ὁ ἀτμός, ἀναθυμίασις, **ἀχνός**.

ἀνάβαλτο, ἐπὶ πράξεως αἰσχυρᾶς, ἣν ὁ λαλῶν δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ· **ἀνάβαλτος** λέγεται καὶ ὁ δαίμων.

ἀναβάνω, ἀναφέρω τι ἢ τινὰ εἰς τὴν ὁμιλίαν· «ἀνάβαλες τὸ σκύλο, τοίμασε καὶ τὸ ξύλο» παρ.

ἀνάβρα, ἡ πηγὴ.

ἀναβράσματα, αἱ ἐκ τοῦ κινηθέντος πυθμένος ἀναρχόμενα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος φυσαλλίδες.

ἀναγκάζω, μεταφορικῶς προτρέπω. Καὶ «ἀνάγκασε λιγάκι», τάχυνε τὸ βῆμα· «ἀνάγκασε τὴ φωτιά», ὑποδαύλισε· καὶ ἐνοχλῶ, «ἐψές μ' ἀνάγκασε ὁ πόνος».

ἀναγκεύομαι, ἀδημονῶ, στενοχωροῦμαι, ἀσχάλλω.

ἀναγκλανίζομαι, ἀνατείνω τὰς χεῖρας ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν ἐπέρχεται ὁ περατός. Τανύσομαι. Ἐκ τοῦ ἀν-οκλάζω.

ἀναγλείφομαι, ἐκ τοῦ λείχομαι.

ἀναγλοιτσιάζει, καθίσταται τι γλοιῶδες.

ἀναγνώθω, ἀναγινώσκω.

ἀναγορεύω, διαβάλλω, συκοφαντῶ.

ἀναγοριὰ, κκολογία.

ἀναγραίνω, κοῦφον ποιῶ· κυρίως ἐπὶ μαλλίων. Ἐκ τοῦ γράω, ξέω.

ἀναγυρίζω, περιτρέχω ἐρευνῶν πρὸς ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντος πράγματος.

ἀναδεμμή (ῆ), τὸ ἀναμιχθὲν ἄλευρον.

ἀναδεύει ἢ **ἀναδεύεται**, μεταφ. ἐπεμβαίνει. «Τί ἀναδεύεσαι ἔς τὰς δουλιὰς μας;» Ἐμβάλλει εἰς ἔριδας, «τί μᾶς ἀναδεύει;» Καὶ **ἀναδευτής**, ὁ ραδιοῦργος.

ἀναδίνει, ἐπὶ πληγῆς ἐρεθισθείσης ἢ ἐπὶ δένδρου ἀναδλαστώντος.

ἀνάδραμε, τριτοπροσώπως μόνον, εἰς τὴν φράσιν «μοῦ ἀνάδραμε», μοῦ ἐπληθῆεν εἰς τὸν λάρυγγα τὸ καταποθὲν ὑγρόν.

ἀνάξερβα, ἐπαρίστερα.

ἀνακαληοῦμαι, κατηγορῶ. Καὶ καταρῶμαι. «Γυρᾶ ἔς τοὺς δρόμους καὶ τὸν ἀνακαλέεται».

ἀνάκαρα (ῆ), δύναμις, ἰσχύς, πνοή. «Ἀνάκαρα νὰ μὴν ἔχη ὁ διάτανος».

ἀνακαράδες, τὰ μουσικὰ ὄργανα (τὰ διὰ τοῦ φυσίματος λειτουργοῦντα). «Μὲ τ' ἄργανα βραχυνά, βραχυνά, μὲ τοὺς ἀνακαράδες» δ. ῥ.

ἀνάκρατος, ἐπιθετον τοῦ διαδόλου.

ἀνακυλάω, ἀναιρέπω τι. Κεῖ ὑποτροπιάζω.

ἀνακύλισμα (τό), ἡ ὑποτροπιάσις ἀσθενείας.

ἀνάλαϊμα, ἐπίρ. ἐπὶ ἐμέτου ἐκ πολυποσίας. «Τοῦ ῥθε ἀνάλαϊμα» ρίξ. λαϊμός.

ἀνάλαφρα, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «ἀνάλαφρα πιάσ' το», ἐλαφρῶς, μετὰ προσοχῆς.

ἀναλήφομαι, γίνομαι ἄφικτος· ρίξ. ἀνάληψις.

ἀναλικώνω, ἀναιρέψω τὸ τέκνον μέχρις ἐνηλικιώσεως αὐτοῦ.

ἀνάμα (τό), ὁ διὰ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν χρησιμοποιούμενος οἶνος.

ἴσως ἐκ τοῦ νάμα, τοῦ α. τιθεμένου ἐπιτακτικῶς, ἢ ἐκ τοῦ αἵμα.

ἀναματερό, τὸ ἀγγεῖον εἰς ὃ τίθεται τὸ ἀνάμα.

ἀνάμερα, ἐπίρ. κατὰ μέρος.

ἀναμεράω, ἀποσύρομαι.

ἀναμπαίζω, ἐμπιζίζω.

ἀνάμπλα, ἀνάπυσις, σχολή· ἀνάπυλα.

ἀνάντελο, τὸ παρὰ διαταγὴν γινόμενον καὶ συνεπῶς ἐτυμολογητέον ἐκ τοῦ «ἀνεῖ ἐντολής». Ἐπίσης ἀντὶ τοῦ **ἀνάποδα**· «ὅλα μας ἀνάντελα κι' ὁ γάμος μας Τετράδη» παρ.

ἀναπαίρνει, τριτοπροσώπως, «στάσου ν' ἀναπάρῃ», νὰ ξεθυμάνῃ ὁ καιρός, νὰ κοπιάσῃ ὁ ἄνεμος.

ἀναπαψίματα (τά), τὰ κόλλυθα καὶ οἱ ἄρτοι οἱ διανεμόμενοι διὰ τὴν ἀνάπυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ κατὰ τὰ μνημόσυνα. «Τοῦ ἐκάμαμε σήμερα τ' ἀναπαψίματα».

ἀναπεντής, ὁ ἐγγεῖος φόρος, τὰ δύο δέκατα τῶν καρπῶν, τὸ ἐν ἀνὰ πέντε.

ἀναπιάνω, προετοιμάζω τὸ ἄλευρον πρὸς ζύμωσιν, πιάνω προζύμι. Καὶ διαβάλλω, «μὴ μ' ἀναπιάνῃς ἔς τὸ στόμα σου».

ἀνάπιασμα (τό), ἐναρξίς, πρώτη ζύμωσις, σύλληψις· «ἡ ἀγάπη ἔς τ' ἀναπιάσματα...» δ. ῥ. Καὶ ἐναιδισμός, διαβολή.

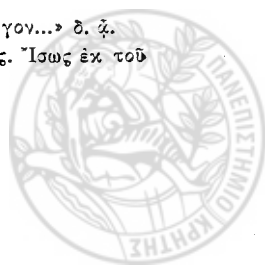
ἀναποτάνω, ἐν χρήσει μόνον εἰς τὴν φράσιν «ἀναποτάνω τὸ προζύμι», προετοιμάζω τὴν ζύμην.

ἀναργα, ἐπίρ. βραδέως, ἀργά.

ἀνάργαστος, ἀκατέρχαστος. Ἰδίως περὶ δέρματος.

ἀναργος, βραδύς, ὀκνός. «...κι' ἂν ἔχῃς γρίδαν ἄνεργον...» δ. ῥ.

ἀνασβολιά, ἡ ἐνεκα προσκόμματος ὀπισθοδρόμησις. ἴσως ἐκ τοῦ ἀναβολή.

ἀνασκαίνομαι, ἀγριάζω, σιγχάζομαι.

ἀνασκελνῶ ἢ σκελνῶ, ἐρεθίζω, πειράζω. Ἐκ τοῦ σκέλλω, σκληρύνω.

ἀνασκυρῶ, διαθεατῶ τὰ οἰκιακὰ σκεύη, τοποθετῶ ἕκαστον εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν.

ἀνασουφίζω, ἀναγεύω, ὑποκεντῶ. «Μὴ μοῦ ἀνασουφίζῃς τὸν πόνο». Καὶ συνέρχομαι, ἀναλαμβάνω.

ἀναστολάζει, ἐπὶ διακροῦς βρογχίτι. «Δὲν θέλει ν' ἀνασταλάξῃ», νὰ διακοπῇ ἡ βρογχίτις.

ἀνατηρῶ, βλέπω περιέργως, προσεκτικῶς.

ἀνατιμάζω, -άω, διακροῦμαι, ὀδρίζω. «Μ' ἀνατίμαζε». Ἴδε καὶ **διατιμάζει**.

ἀνατραντάζομαι, συγχλονοῦμαι.

ἀνατσιργιάζω, ἀνατριγιάζω, τριγιάω.

ἀνατσουρώνομαι, ἀνατρεπωπίζω ἀγρίως τὸν ἀντίπαλον.

ἀναχασμιοῦμαι, χασμουρίζομαι, χασμῶμαι.

ἀνβατίζω, ἐν χρήσει μόνον περὶ ζυμώσεως, σημαίνει δὲ κάμνω τὸ ζυμᾶν νὰ φουσκώσῃ, ν' ἀνδῇ.

ἀνεγνωιά, ἡ μορφή, ἀνοησία.

ἀνέγνωμος, ὁ ἀπερίσκεπτος.

ἀνεμίδι τό, ἡ μικρὰ ἀνέμη. «Τ' ἀνεμίδι σου ἀσημένιο καὶ ἡ κλωνὰ σου εἶνε χρυσή» β. ζ.

ἀνεμιζῶ, (Βούρ.) καὶ στρέφω τὴν ἀνέμη.

ἀνεμοπόδης, ταχύπους.

ἀνεμορριπή, πνοή ὀρμητικοῦ ἀνέμου.

ἀνεμοσοῦρι (τό), ὁ μετὰ χιόνος ἐπαρχόμενος ἄνεμος.

ἀνεμοστάτης, ὁ στῆλος ἐφ' οὗ τιθεμένη στρέφεται ἡ ἀνέμη.

ἀνεμόχωλο (τό). Ἴδε **δρυμόχωλο**.

ἀνέσωστο, ἐπὶ βρέφους θνητογενοῦς.

ἀνηφορῶ, τὸ ἀλλαχρὸς ἀνηφορίζω.

ἀνθί (τό), ἄνθος.

ἀνθογομαράκι (τό), παιδιὰ ἐκτελουμένη διὰ πηδήματος.

ἀνθός (ὁ), ἄνθος καὶ μεταφορικῶς εἰς τὴν σημασίαν τῆς παρθενίας.

«Ἐχασ' ἡ κόρη τὸν ἀνθόν» β. ζ.

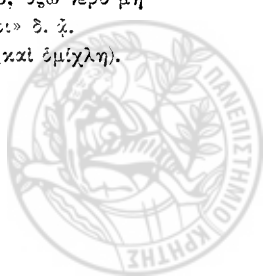
ἀνιάτα, ἀθεράπευτα. «Ἐπαθε τ' ἀνιάτα», τὰ ἀνεπανόρθωτα δυστυχήματα.

ἀνόλπιστα, ἐπὶρ. ἀπροσδοκῆτως, πρὶν ἐλπίδα.

ἄντα καὶ ὄντας, ἐπὶρ. ὅταν, «ἄντα διψᾷ ἡ ψυχὴ σου, ὅξω νερό μὴ χύνῃς» παρ. «Ἀντὰ ῥίχνῃς τὸ δόσιμο καὶ τὸ βαρὺ δεψτέρη» β. ζ.

ἀνταριάζεται, θερμαίνεται. Ἐκ τοῦ ἀντάρρα, θέρμερος (καὶ ὀμίχλη).

ἀντεριοῦμαι, συστέλλομαι.

αντήμερα, τὴν ἐπαύριον.

αντίδικος, ἀντίθετος, ἀντίμαχος. «Νά 'χω τὸ Θεό γι' ἀντίδικο», ἐναντίον μου.

αντιξερβα, ἐπίρ. ἀντίξοα· καὶ **ἀνάξερβα**.

ἀντίθεος, προστάτης. «Ἔχει Θεὸ καὶ ἀντίθεο», δηλ. προστάτην ἰσχύοντα παρ' ἀνθρώποις.

ἀντικόρακο, τὸ κυρτὸν μέρος τῆς πρῶρας τοῦ πλοίου.

ἀντικοττοῦν (τὰ βουνά), ἀντηχοῦν.

ἀντιλογιέται, ἀπκντᾷ, ἐπαμειβεταὶ· «ἀντιλογήθη καὶ εἶπέ του» δ. ἄ.

ἀντιμάμαλο (τό), λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς νκυτικοῖς, σημαίνουσα τὸ κύμα, ὅπερ θλώμενον εἰς τὴν ἀκτὴν ἀπωθεῖται ὑπὸ τοῦ σκλεῦοντος ἢ παραπλέοντος πλοίου.

ἀντιρρίμματα (τά), οἱ μικροὶ παρὰ τὴν ρίζαν δένδρου βλαστοί. Καὶ παραβλάσταρα.

ἀντίπνυχο, χιμαικρινὸν βότανον, ἀποσοβοῦν τὸν θάνατον. «Ἐφαγε τ' ἀντίπνυχο», παλαιῖς νικηφόρως πρὸς τὸν θάνατον.

ἀντράλα (ή), ζάλη, σκοτοδινία.

ἀντραλιάζομαι καὶ ἀντραλίζομαι, σκοτοδινιῶ· ἐκ τοῦ **ἀντράλα**.

Ἀντριᾶς, ὁ Δεκέμβριος, διότι κατ' αὐτὸν συμπίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

ἀντριώνομαι, ἀνθίσταμαι μετ' ἀνδρείας.

ἄξέβγαλτος, ἀδαής καὶ «ἄξέβγαλτο φόρεμα», ὅταν ἀκόμη δὲν ἐπερατώθῃ ἡ πλύσις του.

ἄξετίμωτο, ἀνεκτίμητον.

ἄξιος, (Βυζ.) καὶ ὁ ἐπιδέξιος, καὶ ἀξιόδα, ἡ δεξιότης.

ἄξιφος (έ), βοτάνη δηλητηριώδης χρησιμοποιοιμένη ἐπὶ προβάτων, ὧν οἱ ὄνυχες σκοληγκιῶσι.

ἀπαγόρρα (τά), νωχέλεια, χυώνωσις. «Τὸν πιάνουν τ' ἀπαγόρρα του», χαυνοῦται, καθίσταται νωθρός.

ἀπαλλαή, ἡ λέξις ἐν χρήσει ὡς κατάρρα, «τὴν κακὴν του τὴν ἀπαλλαή», ἀντὶ ἀπαλλαγῆς.

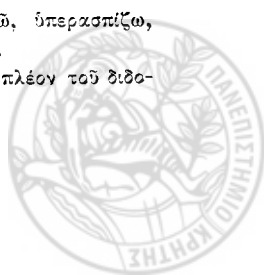
ἀπαλομοννίδα, ἡ εὐάλωτος γυνή.

ἀπανουθιό, ἐπίρ. καθ' ὃν χρόνον· «ἀπανουθιό 'εἰς τὴν χαρά, νά σου καὶ ὁ χαρατσιάρης» (ὁ εἰσπράκτωρ τοῦ κεφαλικοῦ φόρου) παρ.

ἀπάντεχο, ἀπρόοπτον.

ἀπαντῶ, (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ βοηθῶ, ὑπερασπίζω, «βγήκε καὶ μ' ἀπάντησε», προσῆλθεν εἰς βοήθειάν μου.

ἀπανωβάνω, δολιεύομαι γράφων εἰς τὸν λογισμὸν πλέον τοῦ διδομένου ἐπὶ πιστώσει.

ἀπανωπροῖκι (τό), ἐξώπροικον.

ἀπανωτάρι, τὸ ἐπ' ἄλλου τιθέμενον, ἰδίως ἐπὶ φορηγῶν.

ἀπανωτιάζω, ἐπὶ παλκιοῦ νέον τι προστίθηναι.

ἀπαράβατος, ἀσύγκριτος, ἀπαράβλητος.

ἀπάρθενη, ἄννη, ἀδιΰθορος. «Σκλάδα με θωρεῖς κι' ἀπάρθενη με θέλεις;» πκρ. Τὸ α ἐπιτατικόν.

ἀπαριάζω, πκρ. πκρ., ἐγκαταλείπω τι ἢ τινι.

ἀπασπρῶ, εἰς τὴν φράσιν «τόν ἔκκαμεν ἀπασπρῶ», τὸν ἐξηγυτέλισε· ρίζ. τὸ μικρόν, εὐτελεές νόμισμα «ἄσπρον».

ἀπέ, ἔπειτα, μετὰ ταῦτα. Προηγείται κῦτοῦ πάντοτε τὸ καί. «Πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ κι' ἀπέ νά σέ πιστέψω» δ. ῥ.

ἀπέδω, τοῦντεῦθεν «ἀπέδω—ῥεῖθε», τοῦ λοιποῦ.

ἀπεικάζω, εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ μαντεύω, ἐπιλύω πρόβλημά τι. Ἐπίσης ἀντιλαμβάνομαι.

ἀπεικαστᾶνος, ὁ προμαντεύων. Λέγεται συνήθως κατ' εἰρωνείαν.

ἀπεικος, ἀνῆρμοςτος, ἄτοπος. Προφέρεται κατὰ συγκοπὴν «ἄπκος». Ἰσως ἐκ τοῦ ἀπεικῶς.

ἀπεράτης, μοχλὸς τῆς θύρας.

ἀπειτοῦ, ἐπὶρ. πάντοτε μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ «τ' ἀπειτοῦ τὸ βάρεσε», κατὰ τὸ πέταγμα, ῥε τὰ πεταχτά· «τ' ἀπειτοῦ ἔφυγε ἡ κόττα», διὰ τοῦ πετάγματος.

ἀπίδρομος, ἡ φορὰ, «παίρνει ἀπίδρομο», ὑποχωρεῖ ὅπως ἐφορμήσῃ ἢ πηδῆσῃ. Λέγεται καὶ **φόρα**.

ἀπιδρομῶ, ἐπιπίπτω, «ἀπιδρόμησαν οἱ κλέφταις τὸ χωριό», ἐπέδραμον.

ἀπιθώνομαι, ἀφιεροῦμαι εἰς τινι, ἐμπιστεύομαι. Λέγεται καὶ πιθώνω.

ἀπιθώνω, ἀποθέτω.

ἀπλερο (τό), ἐπὶ νεογνοῦ, ἰδίως ἐπὶ μικροῦ πτηνοῦ, δηλ. μηκέτι πλήρες, μὴ μεστόν.

ἀπλοχερίζω καὶ ἀπλοχεράω, κινῶ τὴν χεῖρα, ἵνα κτυπήσω τινά. «Μὴν ἀπλοχερῆς ἀπάνω μου».

ἀπογόνοι, τὸ ὑστερογέννητον τέκνον. Οὐχὶ ὁ ἀπόγονος.

ἀπογόρια (ῥ), νωθρότης, ραθυμία. Λέγεται καὶ **ἀπομώρζα**. Ἴδε καὶ **ἀπαγόρια**.

ἀπογουρίζω, τελειώνω τὸ ὄργωμα ἄγροῦ.

ἀπόγωνο (τό), γωνία προφυλάττουσα ἀπὸ τὸν πνέοντα ἄνεμον.

ἀπόδαυλο, λείψανον θαυλοῦ.

ἀπόδιαβα, ἐπὶρ. μετὰ τὴν παρέλευσιν· «ἀπόδιαβα τὴ Λαμπρή», μετὰ τὸ Πάσχα.

ἀποδιαλέγουρα, τὰ ἀπομεινάρια, τὰ μετὰ διαλογὴν εὐτελεῖ ὑπόλοιπα. Ἐπὶ καρπῶν ἰδιώος. Καὶ **ἀποδιαλεγοῦρια**.

ἀπόειπε, κατέπαυσε τὸν λόγον. Καὶ εἰς τὴν φράσιν «Εἶπε καὶ ἀπόειπε», ἔπαυσε τοῦ ζῆν.

ἀποκαρωμένος, ἀπηυδηκώς, ἐξηγνημένος.

ἀποκαταριά (ῥ), τὸ κάτω μέρος τοῦ ἄρτου. Καὶ **ἀπαναργιά**, τὸ ἄνω.

ἀποκλάδια (τὰ), κλάδοι τῶν ἀμπέλων χρησιμοποιοῦμενοι ὡς **προς-ἀναμμα**.

ἀποκοπή, (Βυζ.), καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ὑπὸ ζῶων γενομένης ζημίας εἰς ξέγον ἄγρον.

ἀποκόφτω καὶ **ἀποκόβω**, ἀπογαλκτικῶς τὸ βρέφος, ἀλλὰ καὶ ἀποτρέπω τινὰ ἐκ κακῆς πράξεως, καὶ ἐκτιμῶ. (Ἴδε **ἀποκοπή**).

ἀποκρισιάτορας, ἀπεσταλμένος, ὁ κομιστής ἀπαντήσεως.

ἀποκοῦμπι (τό), ὑποστήριγμα, κατὰ φύγινον ῥίζ. **ἀκκουμβῶ**.

ἀποκουπίζω, ἀναστρέφω σκεῦός τι. Ὡς ἀναστρέφει τις τὴν **κοῦπαν** (κύπην), ἀφ' οὗ κενώσῃ τὸ περιεχόμενον.

ἀπομώρια (ῥ), ἡ ἀπομώρανσις. Ἴδε καὶ **ἀπαγόρια**.

ἀποσκεπάζω, προφυλάττω. Καὶ συγκαλύπτω τινὰ ἔνοχον.

ἀπόσκη, μέρος ὁροσερόν, ὑπόσκιον.

ἀπόσπερνο (τό), περὶ τὸ δειλινόν.

ἀποστολάτορας, ἀπεσταλμένος, πρεσβευτής.

ἀποστροφή, ἐν χρήσει μόνον εἰς τὴν κατάραν «κακὴ τ' ἀποστροφή», κακὸς τοῦ ὀλεθροῦ.

ἀποσώνω, «ἐπῆγε καὶ τ' ἀπόσωσε», κατεμήνυσεν, ἐπρόδωκε.

ἀποταχνά, ἐπὶρ. ἀπὸ πρωΐας. Ἐκ τοῦ **ταχύ**, πρωΐα.

ἀποτώρας, ἐπὶρ. πρὸ ὀλίγου.

ἀποτωρινὸς καὶ **ἀποτωρεσινός**, ὁ πρὸ ὀλίγου γεγόμενος. Κατὰ τὸ **ἄλλοτινὸς** καὶ **ἄλλοτεσινός**.

ἀπόφωνα (τὰ), «ν' ἀκούσω τ' ἀπόφονά του», γὰ μοὶ ἀνταγγελοῦ ὁ φόνος του. Αἱ ἐπὶ ἀνταγγελεῖς φόνου οἰμωγὰὶ τῶν οἰκείων.

ἀποχερίζω, τελειώνειν ἐργασίαν τινὰ. Δίδω τὸ τελευταῖον χέρι.

ἄρα, ἀρὰ, «ἄρα καὶ κατάρσ' ἄφινω».

ἄρα-μάρα, ἐπιφωνητικὴ φράσις σημαίνουσα τὸ μάταιον τοῦ σκέπτεσθαι ἢ ἐμμελεῖν περὶ τινος ζητήματος.

ἀραγός (ὁ), ἀσκός γάλακτος. Ἵσως ἐκ τοῦ ἀρραγής.

ἀραδάρης, ὁ ὑδρονομεύς.

ἀραδαριά, ἐπὶρ. ἄλλεπαλλήλως, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο.

ἄράτα, ρᾶξ σταφυλῆς. Ἴδε καὶ **ρόγα**.

ἀρατίζω, καταρῶμαι. Ἐκ τοῦ ἀρά.

ἀραχνό, τὸ σκολιγχοδρόστον πτόμα. Καὶ «ἡ ἀραχινασμένη πέτρα», ἡ πλῆξ τοῦ τάφου.

ἀρβάλι (τό), ἡ κυρτὴ σιδηρὰ ράβδος, ἀφ' ἧς ἤρπηται: ὑπὲρ τὴν ἐστίναν ὁ λέβηξ.

ἄργανο, μέγα τύμπανον, ὄργανον. ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν μουσικόν ὄργανον. Καὶ ἡ μουσικὴ ἐν γένει: εἰς τὸν πληθυντικόν «τὴν πᾶν' τῇ νύφει τ' ἄργαυα...». τὴν προπέμπουν μετὰ μουσικῆς.

ἀργατερεῦω, λέξις παρὰ τοῖς ναυτικοῖς σημαίνουσα πλεῖν παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐπὶ λέμβου χάριν διασκεδάσεως.

ἀργατιά (ἡ), ὁ ἐργατικὸς πληθυσμός.

ἀργατοδοῦλης, ὁ ὑπηρέτης γεωργός ἡ ποιμήν. Τὸ καὶ **κοπέλι**.

ἀργατολογῶ, κἀμνω μετ' ὀκνηρίας τὴν ἐργασίαν μου. Ἐργάζομαι ἀργά, βραδέως.

ἀργόντολα (ἡ), ὁ ξύλινος ἥλος τοῦ πεδάλιου.

ἀρείκη (τὰ), δένδρον, ἡ ἀρείκη' λέγεται καὶ **ἀριά**.

ἀρέντα (ἡ), τὸ τρέχειν δρομέως.

ἀρεσκεῖα (ἡ), τὸ προικισμῶνον. Διότι κατ' ἀρέσκαιαν τῶν γονέων παρὰχωροῦνται τὰ προικῶα.

ἀρήλας (ὁ), τὸ μέρος τοῦ ἐλαϊῶνος ἐνθα ἀρκιὰ ἀπαντῶσι: τὰ ἐλαϊό-δεγδρα. Ἀρκιὰ ἐλαίαι.

ἀρήλογος, ἀρκίον κόσκινον.

ἀρηώνω, ἀρκιώνω. «Τ' ἀρκιώνουν τὰ σκόρδα γιὰ νὰ χοντρήνουν» παρ.

ἀριδίξω, τρυπῶ τι δι' ἀρίδος.

ἀριφνητοί, ἀπειράριθμοι, ἀναριθμητοί.

ἀρκᾶς, ὑποστηρικτής, προστάτης. Ἀλλὰ **ἀρκάτησσαι** λέγεται ἡ ἀπληλκχμένη ἀπὸ φροντίδος τέκνων γυνή.

ἀρκλα (ἡ), πινάκιον τροφῶν κεκλεισμένον διὰ πώματος.

ἀρκλώματα, αἱ περὶ τοῦς τάφους τιθέμεναι πέτραι. Παρὰ τὸ ἀρκη, ἀρκλα, λάρναξ.

ἀρμακᾶς, σωρὸς πετρῶν. Ἐκ τοῦ ἔρμαξ.

ἀρμάτα (ἡ), τὰ ἀργυρὰ κρεμαστὰ γυναικεῖα κοσμήματα.

ἀρματώνω, στολίζω. «Νύφη ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζαν» δ. ῥ.

ἀρμεγώνας (ὁ), τὸ διαχώρισμα ἐνθα ἀμέλγους τάς ἀμνάδας.

ἀρμεγός (ὁ), τὸ ξύλινον δοχεῖον ἐν ᾧ γίνεται ἡ ἀμελξίς, τὸ καὶ ἄλλως **καρδάρα**.

ἀρμενίδι (τό), μικρὸν μαλάχκιον, ὁ ναυτίλος. Διότι ἀρμενίζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ἀρμοδί (τό), ἐργαλεῖον γλυφῆς ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ξυλουργοῖς. Ἐκ τοῦ ἀρμόζειν.

ἀρμοί, κί ἀρθρώσεις. «Λύθηκην οἱ ἀρμοί του».

ἀρμούτι, ὄπλον (τουφέκι) βαρύ· εἶδος **τρομπόνη**. «Ἄρμούτι, ἔδγα ᾿ς τὸν πόλεμον, νταχλάν· ᾿ς τὸ σημάδι.» δ. ζ.

ἀρμπᾶς, ὁ ἀρπαξ.

ἀρνοπόκι, βραχὺ μαλλίον ἀρνός· πόκος.

ἀρροούπωτος, ἄπληστος. Κυρίως ἐπὶ κᾶδου, ὃ ἑποῖος διαρρέει ἐκ τῶν σχισμᾶδων. Ριζ. ρωπῶνω.

ἀρτιρίζει, περισσεύει, πλεονάζει· ὑπὲρ τὸ ἄρτιον.

ἀρτυσιὰ καὶ **ἀρτυμή**, οὕτω καλοῦσιν οἱ ποιμένες τὸν τυρὸν καὶ τὸ βούτυρον «...τὴν ἀρτυσιὰ νὰ φκιάσῃ...» δ. ζ.

ἀρνάκι, ρυάκιον.

ἀσβολιά, εἰς τὴν φράσιν «ἀσβολιά του», δυστυχία του. Ἐκ τοῦ ἀσβόλη.

ἀσβολώνει, κκίει, ξηραίνει.

ἀσέλλινο (πουλάρι), ὃ μὴπω σελλωθεὶς πῶλος.

ἀσημόγενμα, λεπτὸν ἀργυροῦν σύρμα.

ἀσίγητος, ὃ ἀδιακόπως λαλῶν.

ἀσκάλι, τμήμα τοῦ ἀρότρου.

ἀσπρογάλιασμα, τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λυκαυγές.

ἀσπρογαλίζει, ἐπὶ θαλάσσης ταραττομένης ἀπὸ κύματα ἀφρισμένα.

ἀσπρόμιδον, εἶδος ὀστρείδιου.

ἀσπροχινός, εἶδος μεγάλου ἐχίνου.

ἀσταλώτο, ἰδίως ἐπὶ φυτοῦ, τὸ μὴ σταλωμένον, τὸ τρυφερόν.

ἀστέρας (ῥ), ἰσχυρὸς πόνος τῆς κοιλίας, ὃ κωλικόπονος· «μάννα μου, ἀστέρας μ' ἔπικσε καὶ θένκ σκάσω ὡς βράδυ» δ. ζ. Ἐκ τοῦ γαστήρ.

ἀστέρι, εἰς τὸν ἐνικόν, ὃ αὐγερινός (Ἑωσφόρος), ὡς τὸ κατ' ἔξοχὴν ἄστρον.

ἀστραπόβολο (τό), ὃ κεραυνός.

ἀστραποκαμός, λέξις ἀπευθυνομένη ὡς ἀρά.

ἀστρέχα (ῥ), ἴδε **δοστρέχα**.

ἀσύβαστος, ἀμνήστευτος. «Κόρη ἀσύβαστη». Ἐκ τοῦ ἀσυμείδαστος.

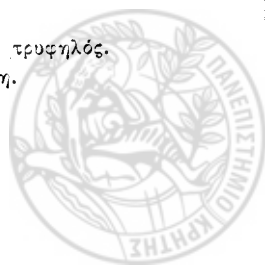
ἀσύστατος, ἀτακτος, ἀνήσυχος. Ἰδίως ἐπὶ παιδίων.

ἀσφάκα, βοτάνη ἀρωματική· ὃ ἐλελίσφακος.

ἄσφαλτα, ἐπὶρ. βεβχίως, ἀφεύκτως, ἀσφαλῶς.

ἀτάλικος, φιλάσθενος, μαλθακός. Ἐκ τοῦ ἀτάλος, τρυφηλός.

ἄτριφτος (δρόμος), ἰδὸς ἀφοίτητος, μὴ τετριμμένη.

αὐγατιστή (ή) καὶ **αὐγατιστής** (έ), εἶδος παιδιᾶς, ἐκτελουμένης διὰ πηδημάτων βαθμῆδόν μακρυτέρων.

αὐγή, στενοπορία, δίοδος στενή μέσω βουνῶν. «Κασίμη, πιάσε τές αὐγές, πιάσε καὶ τὰ ντερθένια» δ. ᾤ.

αὐλέμονας, ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ναυτικοῖς. Ὁρμος κατάλληλος πρὸς ἀγκυροβολίαν. Εὐλίμενος.

αὐλόσκαλα, ἡ μεγάλη λιθίνη κλῖμαξ τῆς οἰκίας.

αὐτιάζομαι, τείνω τὸ οὖς, ἀκροῶμαι.

ἀφάλι (τὸ) καὶ **ἀφαλός** (έ), ὀμφαλός.

ἀφέντρα, οἰκοδόποινα.

ἄφος (έ), τὸ πίσον, τὸ μπιζέλι.

ἀφογκράζομαι καὶ **ἀφουκράζομαι**, ἀκροῶμαι.

ἀφόντας, ἐπὶ. ἄφ' ὅτου.

ἀφρεῖνα (ή), μικρὸς ἰχθύς, ἡ ἀλλαχοῦ ἄθερῖνα. Ἐπίσης ὁ ἄφρος τοῦ ἄλατος.

ἀφρόπλακες, τὰ λευκὰ μάρμαρα τῶν οἰκοδομῶν.

ἀφύσικα (ἐργα), ἡ παρὰ φύσιν ἀσέλγεια.

ἄχαμνὰ (τά), τὸ περὶ τὰ αἰδοῖα εὐαίσθητον μέρος τοῦ σώματος. «τὸν ἐθάρεσε ἔς τὰ χιμνὰ».

ἄχλώρατο, ἐν χρήσει ὡς κατάρα, «ἄγλύκνυτο καὶ ἄχλώρατο».

ἄχνόπετσα, μεταφορ. ὁ κηχεκτικός, ὡς ἔχων τὸ δέρμα ἄχνόν.

ἄχολοή, ἴδε **χολοή**. Καὶ ἀπήχησις.

ἄχρειάνης, ὁ ἄχρετος.

ἀψάδα, ἡ δριμύτης ποτοῦ.

ἄψεγάδιαστος, ἀνεπίληπτος. Ἐκ τοῦ **ψεγάδι**, ψόφος.

ἄψοφα, τὴν λέξιν μεταχειρίζονται οἱ ποιμένες διὰ τὰ πρόβατα, ἅτινα λαμβάνουσιν ὑπ' εὐθύνην των ἀπέναντι τοῦ πραδίδοντος. Λέγονται καὶ **σιδεροκέφαλα** ρίξ. ψόφος.

ἀψύθυμος καὶ **ἀψύς**, ὀξύθυμος.

ἀψυχῶ, φειδωλεύομαι. «Μὴν τ' ἀψυχῆς τὸ ψωμί ἔς τὸ φτωχό».

ἀψυνῶνα, θυμῶνα, ἀνάπτω.

B

Βαβουλίδα, χρυσοπράσινος βόμβυξ, ή χρυσομηλολόγθη. Ἡ λέξις παρήχθη ἐκ τοῦ ἤχου, ὃν παράγει διὰ τῆς πτήσεως αὐτῆς.

βαΐζει, ἀποκλίνει, λυγίζει.

βαΐσμα (τό), ή κλίσις.

βαλαντωμένος, κυρίως ὁ ἐρωτοχτυπημένος. «ή ἀγάπη μ' ἐβαλάντωσε, μ' ἔχει βαλαντωμένο» δ. ζ.

βαλκός, δίκτυον, δι' οὗ ἀγρεύονται αἱ ἐγγέλεις.

βαλμᾶς, ὁ βουκόλος.

βάξα, ή ἀγριόκοττα. Ἐκ τῆς φωνῆς «οὐάξ», ήν ἐκφέρει πετῶσα.

βαργωμάει, ὑδρίζει, βλασφημεῖ κυρίως. Ἵσως ἐκ τοῦ βάρους ὀμνύει.

βαργώμι (τό), βάρῃ ὑδριστικόν ἐπώνυμον διδόμενον ὑπ' ἐχθροῦ.

βαρκό, ἔδαφος χθαμαλόν καὶ ἐλώδες, μέ βαρεῖν περὶ αὐτὸ ἀτμόσφαιραν.

βάρσαμο, βάλσαμον. Καὶ φυτὸν ἐμώνυμον.

βαρυκαρδίω, θλίβομαι καὶ καταρῶμαι ἀπὸ καρδίας τὸν αἷτιον τῆς θλίψεως μου.

βαρυνόμοιρος, ἄμοιρος, δυστυχής.

βάρηπνα (μάτι), νυσταλέα.

βαρώμι (τό), φορτίον, βάρος τοῦ ὤμου. «Ἐσὺ βαρώμι δὲν βαστᾶς, βουνὸ δὲν ἀνεδαίνεις» δ. ζ.

βασιλάκος, παρυδάτιον, ἰχθυοφάγον πτηνόν, ὅπερ εἰς Ἰωάννιναν καλεῖται **χαρακακλίδα**. Ἵσως ἐκ τοῦ βασιλίσκου.

βασκαντήρα (ή), ὄστρακον θαλάσσιον, ὅπερ κρεμοῦν αἱ μητέρες εἰς τὸν λαίμον των τέκνων πρὸς ἀποφυγὴν βασκανίας.

βατοκόπια (τά), εἶδος καλῶν ἐκ θάτου πλεκομένων. Καὶ δρέπανον πρὸς ἀποκοπὴν βάτων, τὸ ἀλλαχοῦ κασσάρι.

βαυαλίζω καὶ **μπαμπαλίζω**, ἀποκοιμίζω τὸ βρέφος δι' ἄσματος, βαυκαλίζω.

βαφτιστικί, τὸ βρεφικὸν φόρεμα, ὅπερ δωρεῖται ὁ ἀνάδοχος.

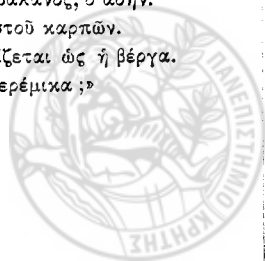
βεδρᾶ (ή), γόφος ή ἰσχίον. Ἐκ τοῦ ἔδρα καὶ τοῦ F (δίγαμμα), (ὥς καὶ ή **βύδρα**, ἐκ τοῦ ὑδρίς—ένυδρίς).

βελανίδα, ἰχθύς, ή παρ' ἀρχαίοις βελόνη. Καὶ ή βάλανος, ὁ ἀδήν.

βεργολογᾶω, κηθαρίζω τοὺς κλάδους δένδρου μεστοῦ καρπῶν.

βεργολυγᾶει, ἐπὶ γυναικὸς εὐλυγίστου, ἥτις λυγίζεται ὥς ή βέργα.

βερέμικα, ἐπὶρ. λοξῶς, ὑπόδρα. «Τί μέ κυττᾶς βερέμικα;»

βέτο καὶ **βίτι**, ἐπιφώνησις τοῦ κίπόλου πρὸς τὸ ποιμένιον τῶν κίφων.
Ἐκ τοῦ «βῆθι» :

βετοῦλι, τὸ μέσης ἡλικίας ἐρίφιον. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ vitulus.

βήσσαλη (ῆ), κεράμων καὶ πλίνθων συντρίμματι. Παρὰ τῷ Τζέτζῳ
«βήσσαλος» ἡ ὀπτὴ πλίνθος· «χώνει βήσσαλα, βγάνει κερθέλια» παρ.

βιό (τό), (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄφθονον, «ἔχει βιό κρασί». **ἐκ** τοῦ βίος.

βιεβριζῶ, τρομάζω, φοβοῦμαι.

βιεβρίτσα (ῆ), ὁ σκίουρος. Ἔνεκα τῆς θειλίας του.

βλασερό (ψωμί), εὐζυμον.

βλιάζει, θρηνεῖ, κλαίει· «ἔβλιασε τὸ παιδί».

βλιασμός, κλυθυμυρισμός. Ἐκ τοῦ βελάζειν.

βλιότρο, τὸ ἀλλαχοῦ βλίτον.

βλυσίδι (τό), θησαυρός ἀνευρεθεὶς ὑπὸ τὴν γῆν. Ἐκ τοῦ ἀναβλύζω,
ἀναβλύσας, βλύσας.

βλύχα καὶ γλύφα, ὕδωρ ὑφάλμυρον.

βοῖδομάντρα, ὕε **δβορός**.

βολιτζά, ἡ κόπρος τῶν βοῶν, ὁ βόλιτος· ἀλλαχοῦ βουινιά· λέγεται
καὶ **βοῦλτο** (τό).

βόπα καὶ ὀρθότερον **βῶπα**, εἶδος ἰχθύος· ὁ βῶψ.

βόσκει (Βυζ.), καὶ μεταφορικῶς διαβουκολεῖται. Καὶ ἐξεκπλοῦται,
ἐπὶ πληγῆς.

βοτάνι (Βυζ.), καὶ μεταπτωτ. τὸ φάρμακον. «Τ'ε ἀγάπηε τὸ
βοτάνι» κλπ.

βότσουκλο (τό), σκυλοκρόμμυζον· σκέλλη.

βούζια (τά), φυτὸν ἀχρεῖον, κάκοσμον, παράγον καρπὸν ἐν εἵδει
βότρου. Ἰσως ἐκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ «**βοῦ**» καὶ «ἔζειν».

βουζίλα (ῆ), μοχλός.

βουητό (τό), ἡ βοή, ὁ θόρυβος· «ἔβαλε τὰ βουητά», ἤρχισε νὰ
κραυγάζῃ. «Τὰ βουητά τοῦ κοπαδιοῦ», ὁ ἦχος τῶν κωδῶνων τῶν
προβάτων.

βούθουνas, βόθρος, βόθυνος.

βουκέντρα, καὶ δικέντρα, τὸ βούκεντρον.

βούκινας (ὲ), εἶδος λαχάνου.

βούκλειδα (ῆ), τὸ σιδηροῦν κερφίδιον, ὅπερ τίθεται εἰς τὴν ὀπήν τοῦ
ρυμοῦ τοῦ ἀρότρου.

βουλίδια, ἐρείπια φαινόμενα εἰς τὸν πυθμέναν τῶν ὕδατων. Ἐκ τοῦ
βουλιάζω, βουλίασμένα.

βουλιό (τό), τὸ ἐκ ραχδαίας βροχῆς βρέξιμον.

βούλομαι, θέλω, αποφασίζω. «Βούλομαι μιά, βούλομαι δυό, βούλομαι τρεις και πέντε» δ. ζ.

βουλιὰ (ή), **χοῦφτα** λάσπης.

βουλτώνω, βυθίζομαι, τὸ παρὰ Βυζ. «βουλῶ».

βουρδάλα, περιστροφή. «Τὸν ἔφερε βουρδάλα», τὸν περιέστρεψε βιαίως και τὸν ἐξάλισε.

βουρδουλίζω, διαπομπεύω, στηλιτεύω. Ἵσως κατ' ἀνχολογίαν τῶν ὑποδαλλομένων εἰς μαστίγωσιν διὰ τοῦ **βούρδουλα**, βουνεύρου.

βουργιάζει, πνέει ἰσχυρὸς βορρᾶς. «Ἐνα καράδι ἀρμένιζε... και κεί βουργιάζει ἡ θάλασσα και θέλει νὰ τὸ πνίξῃ» δ. ζ.

βουῖρλα (ή), νόσος τῶν προβάτων, ἐκδηλουμένη ὡς μανία τις. Ἀλλὰ καὶ **στρέκλας**.

βουσοῦλα (ή), ξυλῶδης βολβός τῆς δρυός.

βουτιστάρι (τό), λιμναῖον πτηνόν, διαφεύγον τὴν καταδίωξιν διὰ πυκνῶν καταθύσεων, βουτηγμάτων. Ἀλλὰ καὶ καλεῖται βουταναργιά. Παρ' ἀρχ. κολυμβίς.

βουτσέλι (ή), ἐκ τοῦ βούτη, βυτίον. Λέγεται και βουτσέλι (τό).

βραζίνα (ή), ἀσκός ἐκ δέρματος τράγου.

βρακανίδα (ή), λάχανον εὐτελές και ἀνούσιον. Βράκανα παρὰ τῷ Βαρίνφ.

βραχαλίδα (ή), εἶδος σκύρας.

βράχλο (τό), ἡ πτέρις, κοινῶς φτέρη. Καὶ **βλήχρο**.

βρετικά (τά), ἡ διὰ τὴν εὕρεσιν ἀπολεσθέντος πράγματος ἀμοιγή· εὐρετικά. Καὶ βρετίκια.

βερχάμενο (νερό), ὕδωρ βρόχιον.

βερχτάρια, τὰ μουςκευμένα κουκκιά, τὰ και **βερχτοκούκκια**.

βεϊζαλιό, τὸ πλῆθος· ρίζ. βρίθω.

βεουχισμός, βρυχηθμός.

βεοχίδες, βόστρυχοι, **πλεξοῦδες**.

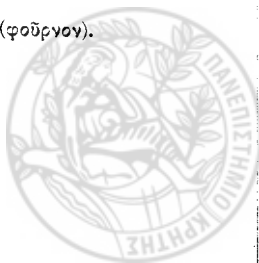
βενάζω, οδύρομαι, ὀλολύζω.

βευζώνω, ἐξιχνιάζω, διακρίνω τι. Λέγεται και **βυζιώνω**.

βευκάζω, βρυχώμαι. Ἐπὶ προβάτων λεγόμενον ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἀναμασᾶν, ἐκ τοῦ βρύκειν, βρυκανᾶν, ρυκανᾶν. Καὶ ἐπὶ βρυχηθμοῦ βοός. Ἔχει ἐπίσης τὴν σημασίαν τοῦ ὀλολύζω. Λέγεται και **βευχάζω**.

βυρό, παρόχθιος εἰς ποταμὸν βαθεῖα ὀπή, ἐξ ἧς ἀναδρύει ὕδωρ ψυχρόν. Ἐξ ἀναγραμματοσμοῦ τῆς λέξεως «βρύον».

βύσαλο, τὸ ψωμί τὸ ὁποῖον ἐκάη εἰς τὸν κλίβανον (φοῦργον).

Γάβαλα, ἡ ἀλλαχοῦ καβαλλῆνα, κόπρος τοῦ ἵππου.

γαῖγα, ἡ αἶξ· ἡ καὶ γίδα.

γαῖτα, πλοῖαριον μονίστιον, χρήσιμον εἰς ἀλλείαν ἢ ἀκτοπλοῖαν.

Ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ «gaetta».

γαλάδεσφος, ὁ υἱὸς τῆς τροφῶς. διὰ τὸ παρ' αὐτῆς γαλουχούμενον ξένον βρέφος.

γαλάρι (τό), ἡ ἀμελγομένη ἀμνάς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ στείρον, στέρφο, **στερφοάδι**.

γαλέσιω, ἡ γλαυκῶπις ἀμνάς· καὶ **καλέσιω**.

γαλιότα (ῆ), πλοῖον πολεμικόν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, ὁ παρ' ἀρχ. «γαυλός».

γάμπαρα, θαλασσία κκραβίς· ἡ παρ' ἀρχ. «καμπαρίς»· ἡ ἀλλαχοῦ γαρίδα.

γανάχτιο (τό), ἀγανόκτησις.

γάργαρο (νερό), κηθρόν, διευγές «... καὶ ἂν εὖρη γάργαρο νερό, θολῶναι καὶ τὸ πίνει» δ. ῥ. **Γάργαρο** λέγεται καὶ τὸ χρώμα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκ τοῦ γαργαίρω.

γαρδελώνω, σκαλίζω σπνίδα ἢ ξύλον.

γάστρα, κυρτὸς σιδηροῦς δίσκος, ὅψ' ὃν ὑποκειόμενον ψήνουνσι τὴν πίτταν ἢ καὶ ἄρτους· ἐκ τοῦ γαστήρ, ὡς ἐκ τοῦ κυρτοῦ σχήματος αὐτῆς.

γατόφαρο, σελάχιος ἰχθύς· **γαλέος**.

γαῦρος, ἰχθύδιον ἐκ τοῦ γένους τῶν σαρδελῶν, ὁ ἀθερίνος. Ἐπίσης **γαῦρος** λέγεται καὶ δένδρον ὁμοιάζον τῇ ὀξύχ. Ἴσως ἐκ τοῦ γαῦρον, θρασύ, φουντωτόν. «Ν' ἀνοίξ' ὁ γαῦρος κ' ἡ ὀξύχ» δ. ῥ.

γάρτης, ὁ ἐνεργῶν τὴν ἐκδοράν ζῶων. Καὶ ἐπιθετόν τοῦ Μαρτίου διὰ τὸ δριμύ αὐτοῦ ψυχρός. «Μάρτης γάρτης, παλουκοκαύτης».

γδώνει, ἐπὶ πολυφάγου καὶ ἐπὶ πράγματος ἐλαστικοῦ. Ὑπερνετείνεται ἡ κοιλία του μέχρι διαρρήξεως.

γεβεντίζεται, ἐξευτελίζεται. Εὖρηται παρὰ Δουκκαγκίφ ἡ λέξις «κιδεντίζει» εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν.

γεβεντισμένος, ὁ ἐξηυτελισμένος, οὐτιδανός.

γελάρι ἢ **γιλάρι**, ὑποπράσινον, μικρόν πετρόψαρον ὀφεισείδους σχήματος, ἡ ἱουλίς. Ἀλλαχοῦ γίλος.

Γελαντζής, ὁ ἀστήρ Ζεὺς, διότι τὸν ἐκλαμβάνουσιν ἐνίοτε ὡς τὸν

Αὐγερινόν (Ἑωσφόρον), ὅταν ἀντατέλλῃ πρὸ τούτου ἡ λέξις εἰς τὴν τουρκικὴν σημαίνει ψευδής, πλαστός.

γέμπυο, τὸ ἐμπυον.

γενειάξει, ἐπὶ ἀναρριχωμένου φυτοῦ. ὅταν ἀρχιζῇ νὰ προσκολλᾷται.

γενί (τό), ἡ σιδηρὰ αἰχμή τοῦ ἀρότρου.

γέννα, (Βυζ.) γόνος. «Σὺρε νὰ πῆς τῆς μάνας σου νὰ κάμῃ κι' ἄλλη γέννα...» δ. ζ.

γεννοσπέρνει, τεκνογονεῖ.

γεροκομύτης, ὁ ἔχων τὴν ρίνα γρυπὴν, ὡς ἱέρακος.

γεροβολᾷ (ή), φραγμός ἐκ καλῶν, δι' ὧν περικλείουσι τοὺς ἰχθῦς.

γεροντοφέρνω, πλησιάζω τὸ γῆρας, ὁμοιάζω γέροντα.

γεροπλιάκος, ὁ γεγηρακώς, ὁ πολυέθριξ· ἐκ τοῦ πολιάς.

γιά, ἡ πρόθεσις διὰ. μεταπεσοῦσα εἰς σημασίαν διαφόρους· «γιά πές μου», ἔλα εἰπέ μοι· «γιά τος», ἰδοὺ αὐτός· «τοῦτο γιά», τοῦτό γε· «ἐγὼ γιά», ἐγώ γε. «Ποὺ τὸν εἶδες :—Ἐδῶ γιά», ἐδῶ ἀκριβῶς.

γισίδι ἢ διασίδι, ἴδε **διάστρα**.

γιδοβίξι, νυκτόβιον πτηνόν, περὶ οὗ πιστεύεται, ὅτι λάθρα θηλάζει τοὺς μαστοὺς τῆς αἰγός.

γιδοκακαράντσες, τῆς αἰγός ἡ κόπρος.

γέσιος (ὁ), εἶδος νήσσης· λέγεται καὶ **πρασίνοι** (τό), διὰ τὸ πράσινον αὐτοῦ πτελόμεν. Τὸ θῆλυ αὐτοῦ καλεῖται **καναβῆ**.

γζώνει, ἰὸν χεῖρ, ἰώναι· ὀξείζοδται, ἐπὶ χαλκίνων ἀγγείων.

γζωρτόπιασμα, λέξις ὕβριστικῇ. Προπηλακίζεται δι' αὐτῆς ὁ καθ' οὗ λέγεται, ὅτι εἶνε γέννημα ἀμειψωλόν, συλληψθεὶς ἐν γαστρὶ κατὰ τὴν παρὰμονὴν ἐορτῆς.

γζός, ἰός, φαρμάκι. «Τὸ στόμα μου εἶνε γζός».

γισκιώματα, ἴδε ἴσκιωμα. Τὰ καὶ **ξωτικά**.

γζωμένος, μεταφορ. ὁ μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ὁ καὶ **φαρμακοντέρης** πρὸ ἄλλων λεγόμενος.

γκάγκανος, εἶδος δικτύου, γαγκάνη, σκαγγήν.

γκάζακας, πτηνὸν παρυδάτιον καὶ στεγανόπουν, κληθὲν οὕτως ἐκ τῆς φωνῆς του.

γκαῖδός, ὁ ἀλλοίθωρος. Καὶ ῥῆμα **γκαῖδίζω**.

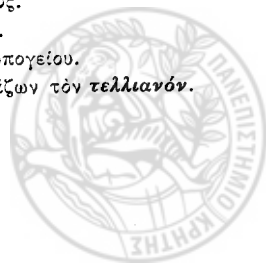
γκαῖλα, ἡ ἀλλαχοῦ καλλιακοῦδα καὶ καρακάξα. Ἐκ τοῦ φθόγγου τοῦ πτηνοῦ. Κορακίας, κολοῖός.

γκάρος, τὸ τεθλωμένον ὑγρόν, ἰδίως οἶνος θολός.

γκαστρολογιέται, ἐγγαστρολογεῖται, ἐγκυμονεῖ.

γκλαβανή (ή), ὁ κατάρρακτης τῆς θύρας τοῦ ὑπογείου.

γκλινί (τό), ἀκανθωτός, ποτάμιος ἰχθύς, ὁμοιάζων τὸν **τελλιανόν**.

γκλοιβό, τὸ ἄψητον, λιφό, ψομί, τὸ γλοιώδες.

γκόλζος, ἄπτερος· ἐν χρήσει κυρίως περὶ πτηνῶν· λέγεται δὲ καὶ ὁ φαλακρός.

γκόλφι, ἐγκόλπιον.

γκότσι, ἐπὶ, ἐπὶ ὧμου φέρειν τινά.

γκοῦβα καὶ γοῦβα (ή), λακκίσκος, κύδη.

γκοῦβρος (ό), ἐντομον διατρυπῶν τὸ δέρμα τῶν τράχων· ἡ κοῦδα-
ρίς. Ἴδε καὶ **κοῦβρη**.

γκουμπλίτσα, ποιμενικός καθίσκος ἐύλινος, ἐν ᾧ τίθεται τὸ «γιάουρτι»· ἡ ἀλλαχρὸ «βιδοῦρα»· ἡ ρίζα πιθανῶς σλαβική.

γκουντουλῶ, γαργαλίζω, ὑποκνίζω.

γκουρασνίτσα (ή), εἶδος χόρτου, τρωγομένου ὡς σπλάχνα.

γκοῦτσι, ἔφον παχύμαλλον ἄγριον, ὁμοιάζον πρὸς τὸ τσακάλι θῶα, οὔτινος ἔχει καὶ τὸ ἀνάστημα.

γκρέπι (τό), βράχος ἀπότομος, δύσδοτος. Ἴδε καὶ **γρέμπανο**.

γκρελιζγκος, ὁ λάρυγξ. Ἰδίως περὶ πτηνῶν.

γκρελλώνω (τὰ μάτια), καὶ **γκρελλομματιάζω**, προσδίδωμι τινά ὀργίλως, ἀπειλητικῶς. Πιρά Βυζ. γουρλώνω.

γκριμπός, ὁ κεκυφώς.

γκριμποῦρι (τό), ἡ κυψέλη. Ἴδε **κυβέρι**.

γκρινίτσα, εἶδος ἀγριονήσεως.

γκύλος (ό), κεκλιμένον ἔδαφος. Ἐκ τοῦ κυλίω.

γκώνω, ὀγκώνω, φουσκώνω.

γλέφαρο, τὸ βλέφαρον.

γλοιάστρα (ή), γλύκισμα ὑπὸ τῶν ποιμένων παρὰσκευαζόμενον διὰ γάλακτος.

γλοῖτσα (ή), γλοιώδης θηλάσιος σκόληξ, χρησιμεύων ὡς δόλωμα τοῦ ἀγκίστρου. Ρίξ. γλοιός.

γλουγκιά, ἡ ἀκάνθα τῆς βάρου καὶ παντός θάμνου.

γλοῦπος (ό), τὸ στόμιον τῆς κάννης τοῦ ὅπλου. Καὶ μεταφορ. «Μ' ἔδωκε ἔς τὸ γλοῦπο τοῦ ντουφεκιοῦ», με καταδιώκει ἀπηνῶς. Ἰσως ἐκ τοῦ ὀπή.

γλυκειά (ή), δερματικόν ἐξάνθημα τῶν παιδῶν ἐν τῇ κεφαλῇ. Κατ' εὐφημισμὸν.

γλυκογαλατιάξει, ἐπὶ θρέφους προσκαλωμένου ἀπλήστως εἰς τὸν μητρικὸν μαστόν.

γλυκοσαλιάζω, μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «Δὲν ἐγλυκοσάλλισε ὁ καλ-
μένος», δὲν ἐπαυσε τοῦ νὰ ἔχῃ θλίψεις καὶ ἀτυχήματα.

γλυκοφεγγιάζω, ἴδε **νγατίζω**.

γλυτρώνω, σφίζομαι, λυτροῦμαι· τὸ ἀλλάγεσθ' γλυτρώνω (Βυζ.).

γλωσσοδέρνω, περιυδρίζω ἀκαταπύστως.

γλωσσιάζεται, εἰς τὴν φράσιν «δὲν γλωσσιάζεταί», προκειμένου περὶ ἀγδοῦς φαγητοῦ.

γλωσσίτης, ἐπὶ ἀκριτομύθου. «Ἐχει τὸν γλωσσίτην», δὲν ἔμπορεῖ νὰ κρατήσῃ μυστικόν.

γνέφι (τό), νέφος, σύννεφον.

γνοιάζομαι, μεριμνῶ, προνοῶ.

γνωρίζω, (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπολκῶ, κατὰ κτῶ γυναικῶτινα. «Ἀν τὴν ἐγνώρισεν», δὲν συνεκοιμήθη μετ' αὐτῆς.

γόγκρος, ἰχθύς ὀφιοειδής, ἀλλάχου **δρόγκος**.

γοῖκος, τὸ μέρος ἐνθα τοποθετοῦνται ἐπ' ἀλλήλα τὰ στρώματα καὶ κλινοσκεπάσματα. Ἰσως ἐκ τοῦ οἴκος, ἀλλὰ πιθανώτερον ἐκ τοῦ τουρκικοῦ «γίουκ», σημαίνοντος φορτίου, δέμα.

γονός (τοῦ μελισσιού), αἱ νεογέννητοι μέλισσαι.

γοργοποδιάζομαι, σπεύδω.

γουλὶ (τό), (Βυζ.), χάλις τῆς ὄχτης τοῦ ποταμοῦ ἢ θαλάσσης, «αἰγιάλιος (λίθος) γούλος δὲ ὁ μείζων». «Κ' ἔχουν γουλὶα ἔς τὸν κόρφο τους, χαλίκια ἔς τὴν ποδιά τους» δ. ζ.

γουμπρι (τό), ἰχθύς, ἴδε **λοῦτσα**.

γουρλιάζει, ἐπὶ κυνός, ὠρύεται· καὶ οὐρλιάζει.

γουρλιᾶνος, εἶδος νήσσης· λέξις πεποιημένη ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ πτηνοῦ.

γουρλιατό, ἡ οἰμωγὴ τοῦ κυνός.

γοῦρμo καὶ οὔρμo, ὠριμον.

γουστερέλι, λιμναῖον πτηνόν, κληθέν οὕτω διότι ἡ κεφαλὴ του ὁμοιάζει τῇ τοῦ «γούστερα» (σαύρας).

γράβος, δένδρον ὑψηλόν, ἄγριον, τῆς οἰκογενείας τῆς δρυός, χρησιμοποιοῦμενον εἰς οἰκοδομήσιμον ξυλείαν. Διαικρίνεται εἰς λευκόν καὶ μέλαν. Ἰσως ἐκ τοῦ γαῦρος, μεγαλοπρεπής, ὑψηλός. Λέγεται καὶ **μεράτσα**.

γραῖνω, διαλύω τὰ περιπεπλεγμένα ἔρι· ἐκ τοῦ ραίνω.

γραμμένο καὶ γραπτό (Βυζ.), τὸ πεπρωμένον. «μοῦ ἦταν γραμμένο». Καὶ περικαλλές, «πουλάκι μου γραμμένο».

γρατίζω, κατατρώχομαι ὑπὸ μεριμνῶν.

γρέκι (τό), ἡ κοίτη τοῦ λαγωῦ, «γέννηκε γυαλί τὸ γρέκι», παρ.

γρέκλια (τά), τὰ κρησφύγετα τῶν ἀγρίων ζῴων· ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμέρων, **μεσημβριασμός**.

γρέμπανο, μέρος κρημνῶδες ἀπότομον. Ἴδε **γκρέπι**.

γρεντιά, ἡ δοκίς, δοκός, δοκάρι.

γρηπίδα, ἡ ἐκ πλακῶς ἐπίστρωσις τῆς στέγης εἰς τὸ ἄκρον· *ρίζα κρηπίς*.

γρίβος, ὁ ὑπόλευκος, ὁ λευκόθριξ. Γρίβας, ὁ λευκόφαιος ἵππος.

γροῦδα (ῆ), βῶλος, ιδίως βῶλος τυροῦ.

γρούδια (τά), ἐθερεγμένα εἰς ὕδωρ χλιαρὸν κουρκιά.

γροῦμπος, γρόνθος καὶ **γρουμποῦλι** σφαίριδιον ἐξ ὕλης εὐμαλά-
κτου. «'Αγάλωσ' ἡ ἀγάπη σου ὡσάν γρουμποῦλι χιόνι» δ. ζ.

γροῦσπα (ῆ), κοίλωμα πλήρες ἰλῶς.

γρουμπός ἢ **σγρουμπός**, ὁ κυφός, γρυπός. ἴδε καὶ **γκριμπός**.

γρυτζαλος, τὸ ἀλλοχτοῦ γρυνιάρης, μεμφίμορος.

γρυτζανέλι (τό), λιμναῖον ἰχθυοφάγον πετηνόν.

γρωνίζω, γνωρίζω, κατ' ἀναγραμματισμόν.

γυαλί (Βυζ.), καὶ τὸ κάτοπτρον. Ἐπίσης ποτήριον «... ἔνα γυαλί
φαρμάκι...» δ. ζ.

γυναικοκάροδης, ὁ δειλός. «Ἔ, μωρέ Γιαννῆ, μωρέ γυναικο-
κάροδῃ» δ. ζ.

γύρισμα (Βυζ.), καὶ ὁ ἀρνησίθεροςκος. Ἐπίσης καὶ τὸ καταφύγιον,
κρησφύγετον τοῦ κλέφτη «... νὰ τῶχω ὁ μαῦρος γύρισμά, ἔστὸ πάει καὶ
ἔστὸ ἔρθει...» δ. ζ.

γύρμα (τό), ἡ δύσις τοῦ ἡλίου. «Ἐκεῖ ἔς τὸ γύρμα τοῦ ἡλίου...»

Καὶ **γέρμα**.

γυφαίνω, ὑφαίνω.

γωνίστρα, ἡ ἀλλοχτοῦ γωνιά, ἐστία.

Δαγκανάρια (τά), τοῦ **κάβουρα** οἱ πόδες, δι' ὧν οὗτος δαγκάνει.

δανάδια, τὰ διετῆ βῆδια.

δάρτης, α') ὁ καρδιακὸς παλμός, «τόν ἔπιασε δάρτης· δ') ἡ ράδος,
δι' ἧς ἀποτρέπονται τὰ σιτηρὰ ἐν τῷ ἄλωνι· γ') τὸ ἐργαλεῖον, δι' οὗ
δέρεται τὸ γάλα, ἵνα παραχθῇ τὸ βούτυρον.

δάσος (ὁ), ὁ μέγας κριός. Ἴσως ὡς **δασύμαλλος**.

δανλίδα (ῆ), σῆτος σεσηπώς.

δανλός, σῆτου ζιζάνιον, ὁ καὶ **δανλίτης**.

δαχτύλια και **δαχτύλοι**, δίθυρα σωληνοειδή ὄστρακα, τὰ ἀλλαχοῦ **σουλῆνες**, **σουληνάρια**, ψαλίδες.

δεθάκι (τό), τὸ παιγνίδιον, ὅπερ ἀλλαχοῦ καλεῖται τυφλομύγα. Ἐκ τοῦ δένειν τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἡ παρ' ἀρχ. ψηλαφίνδα.

δεῖξος, «ὁ δεῖξος καὶ ὁ ποῖσος», ὕβριστικὴ φράσις ἀψευθυνομένη κατ' ἀπόντος προσώπου. Ἐκ τοῦ «ὁ δεῖξων καὶ ὁ ποιήσων» (·).

δέλνει (τὸ μάτι), κινεῖνται σπασμωδῶς τὰ βλέφαρά τινος.

δεμοσιά, δημοσίαι, εἰς τὴν φράσιν «ἔς τὴν δεμοσιὰ τὴν στράτα». εἰς τὸν δημόσιον δρόμον.

δέντρος (ὁ), ἡ θρύς, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν δένδρον.

δένω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «ἔδεσε τὸ δέντρο», ἐσχημάτισε καρπούς, μετὰ τὴν ἐξάνθησιν.

δεξιμὸ (τό), ὑποδοχή.

δέρνομαι καὶ παραδέρνομαι, σφιδάξω, διατελῶ εἰς νευρικὴν ταρταχὴν, «ἀλλοιὰ ἔς τὸ γιὸ ποῦ δέρνεται, ἔς τὸ γέρο ποῦ κοιμάται» παρ.

δευτέρωμα (τό), ὁ δευτερός γάμος. «Καλὰ εἶν' τὰ δευτερώματα, ἂν λάχῃ καὶ ἐπιτύχουν» παρ.

διαβατὰ (τά), αἱ εὐρεῖαι ὁδοί, λεωφόροι.

διαγέρνω, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπιστρέφω, γυρίζω.

διαδίκος, τιμωρός. «Διὰ δίκον νὰ ἴχω τὸν θεό, ἂν δὲν πονῶ γιὰ σένα» δ. ῥ.

διάζω ἢ **διάζομαι**, ἡ σχετικὴ ἐνέργεια πρὸς ὕψην, καὶ **διασίδι** ἢ **γιασίδι**, τὸ ἔργον.

διακονόθρεμμα (τό), ὁ δι' ἐπιταίχας ἀνατραφεὶς.

διακρίνω, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διακρίνω. «Ἄν σὲ διακρίνουν οἱ γέροντες», ἂν σοὶ ἀποδώσουν τὸ δίκαιον οἱ προεστώτες, οἱ ἀγνογέροντες (οἱ κρίνοντες ὡς δικασταί).

διάμα (τό), διανομή, κυρίως διαρπική.

διαλοῖζομαι, σκέπτομαι, διανοοῦμαι. Διαλογίζομαι.

διάνεμα (τό), σκιὰ διαφεύγουσα ἀστραπήδον.

διανεμίζω, ἐκθέτω πρὸς ἀποξήρανσιν. Ἰδίως ἐπὶ ρευστῶν.

διανοῶνομαι, ἀντιλαμβάνομαι τινος καθ' ὕπνου καὶ ἐξυπνῶ.

διάομαι, ἐπιμελοῦμαι, περιποιῶμαι, καλλιεργῶ. «Ποῖός διαέται τ' ἀμπέλι του, τρώει ἀπ' αὐτὸ σταφύλια» παρ.

διάρραχο (τό), ἡ κορυφὴ λόφου, ράχης.

διάστρα, ἡ ἐργάτις, ἥτις συνενώνει τὰ νήματα πρὸς ἐναρξιν ὑφάνσεως. Τοῦτο παρ' ἀρχ. ἐκαλεῖτο διάσμη.

διάσωνας, δοθιήν, ὁ ἀλλαχοῦ μυξίτης καὶ καλόγερος. Λέγεται προσέτι καὶ **γλάσωνας**, ὅπερ τινὲς παράγοντες ἐκ τοῦ «ιάσων»

ἐσχημάτισαν τὴν πρόληψιν ὅτι ἱάται, διασφίξει τὸ σῶμα ἐξ ἐπικειμένης νόσου ἐξαντλουμένης διὰ τῆς κακοχόμου ὕλης, ἥτις δι' αὐτοῦ ἐκρέει.

διατιμάζω, ἴδε **ἀνατιμάζω** «σάν τί με ἔβριζεις, Βασιλεῖα, σάν τί με διατιμάξεις;» δ. ᾤ.

διβλί (τό), ἐργαλεῖον γλυπτικῆς.

δίγγοно, τὸ δισέγγονον.

διγόνι, τὸ ὀψιγενές ἀρνίον. Ἐκ τοῦ διγενέος, διότι μετὰ τὴν ἀποβολὴν ἐτέρου ἐμβρύου γεννᾷ αὐτὸ ἢ ἄμνός. Τὸ ἐπίθετον **δίγονος** δίδεται καὶ εἰς τὴν οἰκόσιτον περιστερὰν διὰ τὸ τρυφερόν τοῦ κρέατος αὐτῆς.

διγόφι, ἐργαλεῖον τοῦ ἁλιέως ὀστράκων.

δικάει, ἐξαρκεῖ, ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνάγκην. «Κι' ἂν δὲν δικήσουν τᾶσπρά μου, πολλὰ καὶ τᾶλογό μου» δ. ᾤ.

δικέντρα (ῥῆ), ἴδε **βουκέντρα**.

δικοσύνη (ῥῆ), ἡ συγγένεια καὶ **δικὸς** ὁ συγγενής.

δικουπιὰ (ῥῆ), ἡ παρ' ἐνὸς ναύτου διὰ δύο κωπῶν γινομένη κωπηλασία καὶ διεύθυνσις τῆς λέμβου, ὡς ἐκωπηλάτου καὶ παρ' ἀρχαίοις οἰοῖσθε καλούμενοι, διότι καὶ ἀντὶ περὶ πλοῦ ἐκρησσιμολοῦν τὰς κώπας.

δίκουρο (ἄρνῆ), τὸ δις κουρευόμενον.

δίλογο (ῥησμαι), διπλὴν ἔχον ὄψιν.

δίπατο, τὸ δῶμα.

διπλάρι, ὕψισμα διπλῆς ὕψους. Καὶ βοκός ἐντεθειμένη ἄνωθεν τῶν φαλίζων τῆς στέγης.

διπλάρια, σκεπάσματα ὕπνου μάλλινα.

δίπλατο, εὐρύχωρον, πλατύ. «Δίπλατο κρεβάτι».

διπλοκένταυρα καὶ **διπλοκίμερα** (τά), αἱ ἄκραι, πρόσγειοι, τῆς γεφυρῆς ἀψίδος.

δοκάω, ἀντιλαμβάνομαι, καταλαμβάνω. Ἐπίσης καὶ **δοκηοῦμαι**. «Δὲν τὸ δοκήθηκα», δὲν τὸ ἀντελήφθην.

δομή (ῥῆ), τὰ οἷλα.

δοντίσσοι, τὰ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ μηχανηλίου τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ φορέματος ἐπιρραπτόμενα μικρὰ κεντήματα, ἐξέχοντα, ὡς μικροὶ ὀδόντες.

δοράκινο, ροδάκινον, κατ' ἀναγκραμματισμόν.

δόχρα (τά), ταῦτόν τοῦ **βρόχια**. Ἐκ τοῦ δέχεσθαι ἢ ἐκ τοῦ λόχος. Ἐπίσης καὶ ἡ θέσις ἐν ᾗ ἐνεδρεῖται ὁ κυνηγὸς τὸ θήραμα, τὸ **καρτέρι**. Ὁ λόχος.

δράγκωμα, ἰσχυρὸς ρευματικὸς πόνος.

δραγκώνω, αἰσθάνομαι πόνους εἰς τὸ σῶμα.

δράκαινα καὶ **δράγκαινα**, λεπιδωτὸς πετραῖος ἰχθύς, ὁ παρ' Ἀριστοτ. δράκων, οὗτινος τὸ κέντημα εἶναι ὀδονηρόν.

δρεβενίτσα (ή), άγγειον δι' ύδωρ, χρησιμεύον εις ύδροπορίαν.

δρένιο, ξύλον δρυός.

δρόγκος, ίχθύς έγγελοσειδής, ή γόγγρος.

δρογκώνει, έξογκούται, **πρήσκεται**. Καί **δρόγκωμα**, έξόγκωσις, βαλκανίδωσις του λαϊμοῦ. Ίσως εκ του ύδρόγκωμα.

δρόλαπας ή **δρολάπια** (τά), οί από βορρά πνέοντες άνεμοι, οί ψυχροί εκ των όρέων έπερχόμενοι· ρίξα δρίμη, φύχρα.

δρομάρι (τό), λεπτή δοκός.

δρομόνι (τό), κόσκινον εκ λευκοσιδήρου με μεγάλης όπάς. Καί **δρυμόνι**.

δρυσάγκαθο, κρόμμυον άρωματικών και γλυκύ.

δρυσίνα (ή), ίχθύς ποτάμιος, λεπιδωτός.

δρυσολογζοῦμαι, δρυσίζομαι· έντρυφώ υπό δροσεράν σκιάν δένδρου.

δρουγα, ήλκακτη, δι' ής γνέθονται χονδρά έριχ, και ιδίως ή μεγάλη άτρακτος του άργαλειού.

δρυνόχωλο, δρυρίς, αϊφνίδιος άνεμος. Το Ίταλ. *borrasca*.

δυναμάρι και **δυναμοτάρι**, τό πκρά του τεχνίτου προστιθέμενον τεμάχιον ξύλου ή μετάλλου προς ένδυνάμωσιν του κατσκευαζομένου έργου.

δυτό (τό), δεύτερον.

δωδεκάρια (τά), οί κυνόντες, διότι περί τό δωδέκκτον έτος φύονται.

δῶσα και **ντῶσα** (ή), επί γυναικός άχρείας, άτίμου. Ίσως εκ του ένδιδουσα ή διδουσα, εύάλωτος δηλ.

E

Έγκρεμός, κρημνός.

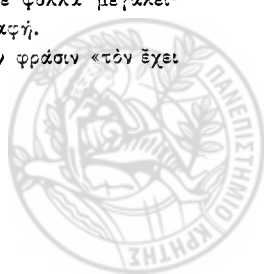
είδή, ή όψις· «καλός 'ς την είδή του», καλλίμορφος, εύειδής.

είδήματα, τά άνήγοντα εις τινα διαφόρων ειδών πράγματα, είδη. είνορο, όνειρον.

έλιξη (ή), καλοῦσιν οὔτως εις τινας έπκρίχας τής Ήπειρου την φθίσιν.

έλισσα (ή), δένδρον έμογενές τη λεπτοκκρύχ, με φύλλα μεγαλείτερα, εκ του φλοιού του όποιου παράγεται κιτρίνη βαφή.

έμπα (τά), έμβάσματα και μεταφορικώς εις την φράσιν «τόν έχει 'ς τά έμπα και 'ςτά έδρα», λίαν οικείον, έμπιστον.

ἐμπασιά, ἡ χρονικὴ περίοδος, καθ' ἣν τὰ θαλάσσια ὕδατα ἐπανέρχονται εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν θέσιν, καὶ **ἐβγαλσιὰ**, τὸ ἀντίθετον. Παλίρροια καὶ ἀμπωτις.

ἔνε, εἶνε, «ἐκαὶ τον ἔνε».

ἐννηγωνιούσω (ἦ), λέξις κατάρως ἀπευθυνομένη κατὰ γυναικός, «ποῦ νὰ προβαιτήσῃ τὲς ἐννιά γωνιῆς καὶ τὰ δώδεκα κατοίκια», νὰ ἐπαιτῇ δηλ. εἰς τοὺς δρόμους.

ἐντολή, πρόποσις ἐν συμποσίῳ. «Ἐσήκωσε ἐντολή», ἤγειρε πρόποσιν. ἔξόν, ἐκτός· «ἔξόν καὶ δὲν μπορέσω», ἐκτός ἂν δὲν δυνηθῶ.

ἐπίσημος, εἰς τὸ δημ. ἥσμα «... μιὰ ἑπίσημην ἡμέραν», ἐορτήν.

ἐργάλειο (τό), σκαנדανοποιός, «εἶνε κακὸ ἐργάλειο».

ἐργοβάνω, ὑποπτεύω. Καὶ ραδιουργῶ.

ἔργος (τό), τὸ πρὸς σκάψιμον ἐριζόμενον εἰς τοὺς ἐργάτας τμήμα τῆς ἀμπέλου.

ἔρθει (τό), ἡ ἄφιξις, τὸ ἐλθεῖν.

ἔστρος, ἰδιοτροπία, νευροπάθεια, οἰστρος, «ἔχει τὸν ἔστρο του σήμερα», εἶνε δύσθυμος.

εὐηλος, ὑψηλός, ὀγκώδης.

εὐπραγος (ἄνθρωπος), φρόνιμος, ἔμπειρος, τοῦνκντιον τοῦ ἄπραγος.

ἐφτάκοιλο, εἶδος σταφυλῆς· ἴδε **φταθέρι**.

ἔχος (τό), ἡ περιουσία, ἡ πλοῦτος. Καὶ ἔχει (τό).

ἐχούμενος, ἡ εὐπορος.

Z

Zā (τά), ζῆα.

ζάβια (ἦ), πόρπη, **θηλυκωτάρι** τοῦ ἐνδύματος.

ζαβλιάκος, εὐμεγέθης πολύπους, ὃν ἡ θάλασσα ἔξεμεῖ νεκρὸν πολ-
λάκις· ἡ βολεῖταινα καὶ ὄζεινα, διὰ τὸ ὄζειν.

ζαβοκούταλο, μεταφ. δύστροπος.

ζαβοτοπία, τόπος δύσβατος.

ζαβρακισμένος, μακραμμένος.

ζάθος, ἐντομον ἐμφωλεῦον ὑπὸ τὸ δέρμα τῶν αἰγῶν. Ἴδε καὶ **κού-
βρη** καὶ **γκουῖβρος**.

ζαλιάρης, ὀχληρός, προξενῶν ζάλην.

ζαλίκι (τό), φορτίον ξύλων, ὅπερ δύναται εἰς ἄνθρωπος νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων.

ζαλικώνομαι, ἀναλαμπάνω φορτίον ἐπ' ὤμων. Ἴσως ἐκ τουρκικῆς ρίζ. ἢ λέξις.

ζαλοβροντισμένος ἢ ζαλοκουνισμένος, ὁ ἐξ ἀπροόπτου ἀτυχήματος προσβληθεὶς. Καὶ ὁ φρενοπαθής.

ζάλογγα (τά), πυκνὴ δάση, ἐκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ **ζα** καὶ **λόγγος**=δρυμός, δάσος καὶ θέσεις δασώδεις. Ἐκ τούτου καὶ τὸ διάσημον **Ζάλογγον** τοῦ Σουλίου.

ζαμπόχελο, μικρὸς ἐγγελευς θαλάσσιος. Καὶ **καθαρόχελο**, διότι ἀλλεῖσεται εἰς καθαρά ὕδατα.

ζάντσα (ἤ), ἰδιοτροπία· «ἐβγάλα πολλές ζάντσες».

ζαρακάνα καὶ σαρακάνα (ἤ), ἰχθὺς λιμναῖος.

ζαρίζει (ὁ ἡλῖος) καὶ **τοιντισιρίζει**, φλέγει.

ζαρκόκωλος, ὁ πενήστατος.

ζάρκος καὶ ζόρκος, γυμνός.

ζαρκώνω, ἀπογυμνῶ τινὰ· ρίζ. σάρξ.

ζαροκοῦκκι (τό), μεταφορ. λεγόμενον διὰ γυναικα ἐρρυτιδωμένην, ρικνὴν, δηλ. ἔχουσαν ρυτίδας, ὡς ὁ βραχεὶς κύμας.

ζάφτω, οἶνοποτῶ.

ζαχαρολείμονο, εἶδος κίτρου μὲ γλυκὺν φλοιόν.

ζαχουλιό (τό), λάχανον ὑπόπικρον.

ζέγκοινας, πικρὸν καὶ ἀκυνθῶδες λάχανον.

ζελενιά (ἤ), δένδρον ἀειθαλὲς παραπλήσιον τῇ πρίνῃ, ἀλλ' ἔχον φύλλα στενωτέρα· ἐκ τῶν κλωνῶν του κατασκευάζονται ἰσχυρόταται ράβδοι.

ζέον (τό), μικρὸν μεταλλινον ἀγγεῖον, ἐν ᾧ θερμαίνει ὁ ἱερεὺς τὸ ὕδωρ, ὅπερ θέτει εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον.

ζέρδελο, τὸ βερίκοκκον.

ζερβά (τά), αἱ κλιτύες λόφου αἱ πρὸς ἀνατολὰς.

ζέχνει, ἴδε **ζωκοπάει**.

ζηγοῦρι, τὸ νέον πρόβατον, τὸ μόλις ἀποχλακτισθὲν, ὁ παρ' ἀρχαίως κρητὴν.

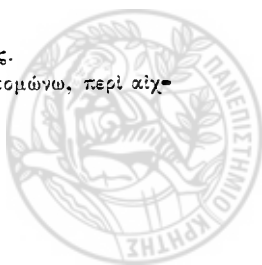
ζηλόφτονος, κατὰ πλέον τοῦ **ζηλιάρης**.

ζιάμπα (ἤ), ὁ χειρταὶς βάρπαχος, ὁ φρύνας.

ζιάρος (ὁ), ἡ υπερβολικὴ θερμότης.

ζιόγκος, ἐξόγκωμα, ἰδίως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὄγκος.

ζιουμπώνω, πιέζω, ἰδίως περὶ μετάλλων. Καὶ στομώνω, περὶ αἰχμῆς μαχίρας.

ζούδιο και **ζοῦδι**, έκτρομα, γάρος, έκ τοῦ ζῳδίου. Ἰδίως μικρόν
δυσείδες ζῳόν.

ζοῦξα (ή), περιφρονητικόν ἐπίθετον δι' αὐτελεές γόνυκον.

ζουζουλικό, αὐτελεές τι, ἀχρεῖον, βρωμερόν. Ἰσως έκ ρίζ. ὄζειν.

Καί τὰ φωνήσμενα, **στοιχεῖά**.

ζουλίτσα (ή), εἶδος καλοῦ σίτου.

ζοῦλφι (τό), πτηγόν ποιικίλοπτερον, ὀλίγω μικρότερον πρυγόνος,
ἐδωδόμενον. Σίλφι ἢ σίλφιν, ἂν ἡ λέξις δέν εἶνε τουρκική.

ζιουπλιάζω, συνθλίβω τι, καταπληκτώνω. Ἀλλὰχοῦ **ζουλίζω**.

ζοῦρα, ἡ ὑποστῆθις τοῦ ἐλαίου. Ἐκ τοῦ **σουρώνω**. Λέγεται καί
ζοῦτσα, έκ τοῦ ἰζάνω.

ζοῦφος καί **ζούφιο**, τό κενόν, τό καί **κούφιο**, ρίζ. κοῦφον. **Ζοῦ-
φος** (τό), λέγεται ἐνίοτε καί τό σκότος. Ἐκ τοῦ ζόφου.

ζοφή (ήμέρα), ζοφώδης.

ζυγώνω (Βυζ.), καί μετὰ, διὰ τόν ἐρχόμενον εἰς σχέσεις ἀθεμί-
τους πρός τινα γυναικα. Ἐκ τοῦ ζυγοῦ, ὅψ' ὅν συνυποβάλλονται οἱ
συναρροτήρες ῥόδες.

ζυγόσταυρος, ἡ έκ σκίδος ῥάβδος, ἐψ' ἣς κτείνονται αἱ ἀψίδες τῶν
γεφυρῶν.

ζυμοτῦρι (τό), ὁ εἰς ῥόλλον καλόν συντηρούμενος τυρός, τό ἀλλα-
χοῦ φέτα.

ζυφτάρι, ὁ διαδροχός· «ἔγινε ζυφτάρι».

ζωκοπάει, ἀναδίδει θυσιάζειν, ὄζει. Ἰδα καί **ξεκατελώνει** καί
ζέχνει.

ζῶντα (τά), ἐν ζωῇ. Ὡς οὐσιαστικόν. «Νά μ' ἔχῃς καί 'ς τὰ ζῶντά
σου καί 'ς τόν ἀπεθαιμό σου» δ. ἦ.

ζωντάρι (τό), τό μή καλῶς ἡψημένον, ὠμόν. Ἐπὶ ἄρτου ἡ μαγει-
ρεμένητος· ρίζ. ζῶν.

Η

Ἠγκαίρο, ἔγκαίρο· «ἡγκαίρο ψωμί», νωπόν.

ἡλιόγεννη, ἐπὶ κόρης ἐξόχου καλλονῆς, οἶοναί έκ τοῦ ἡλίου γεν-
νηθείσης. Ἐπίσης **ἡλιογραμμένη**.

ἡλιοκρούγομαι, προσβάλλομαι ἀπό ἑκτερον.

ήλιοστάλαγμα (τό), ή μεσημβρία, τό μεσουράνημα τοῦ ἡλίου.

ήλιοτῆρι, τό ἄνθος ήλιοτρόπιον. Διότι «τῆρχει τὸν ἥλιο».

ήμ, ή κτητική ἀντωνυμία μου, μεταβαλλομένη χάριν εὐφωνίας εἰς ήμ. «Ὁ ἄντρας ήμ», «ὁ πατέρας ήμ», ὁ ἄνδρας μου, ὁ πατήρ μου.

ήμορο, τό ἀνάλογον μέρος τῶν σιτηρῶν, ὅπερ ὁ καλλιεργῶν ξένην γῆν ὀφείλει νά ἀποδώσῃ τῷ ἰδιοκτήτῃ κατὰ τὸν θερισμόν. Γεώμορον, γήμορον. ή μορτή.

Θαφτικό, νεκροταφεῖον.

θέλα, θά. «Θέλα φύγω», ἀντί θά φύγω. «Θέλα σέ κάμω παθερά καί μή μέ καταριέσαι» θ. ή. Ἐκ τοῦ θέλω. «Θέλα φέρω» θέλω φέρει.

θελέσης, περιφρονητικόν ἐπίθετον ἀνθρώπου μεγαλοσώμου, ἀλλά νοθροῦ.

θελέσπιο (τόν), ὀγκῶδες, παμμέγεθες. «Θελέσπιος βράχος», «θελέσπιος θερίδ».

θεόβρετος, λέξις ἀπευθυνομένη ὡς ἀρά. Δηλ. «νά τό ἔργῃ ἀπό τόν Θεό». Θεοτιμώρητος.

θεοτικά, ἐπίρ. «μίλησε θεοτικά» κατὰ Θεόν ἐλάλησε. «Θεοτικά σ' τό λέω», εἰλικρινῶς.

θεοτούμπης, ἴδε **θεόβρετος**. Ἐκ τοῦ **τοῦμπα**, πτώσις, δηλ. νά τόν κατακρημνίσῃ ὁ Θεός.

θεριακωμένος, ισχυρός, βίαιος. Ἰδίως ἐπὶ ἀνέμου ισχυροῦ, σφοδροῦ.

θέσια (τά), τά χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου. «Τοῦ περίγραψε ὅλα τά θέσις του».

θετό (τό), τό ἐν τῷ πρωκτῷ τοῦ πάσχοντος ἐντιθέμενον ἱατρικόν παρασκεύασμα πρός πρόκλησιν κενώσεως.

θηάμα (τό), θαῦμα.

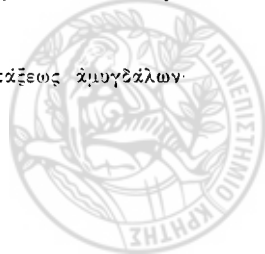
θηαμαίνομαι, θαυμάζω, ἀπορῶ.

θήκη (τά), δυσφημητικά ἐπίθετα.

θηλειάζω, σφίγγω τόν λαχμόν τινος, τόν ἀποπνίγω. Ἴδε καί **πληγουρίζω**.

θηλυκωτάρι (τό), πόρπη. Ἴδε καί **ζάβια**.

θιάσο (τόν), δροσιστικόν παρασκεύασμα ἐξ ἀποστάξεως ἀμυγδαλῶν διδόμενον εἰς τήν λεχὼ ριζ. ἰάω, ἰάσων, ἱατρός.

θλαφτή (ή), θερμή, ζεστή, «κουλλοῦρα θλαφτή» ρίζ. θάλλω.

θρακιά και **θρακωνιά**, ή εισέτι θερμή στάκτη, άνθρακιά, ή και **χόβολη** και **θράκα** **θράκια** δέ τάνχμμένα κάρβουνα.

θρασεύω, άνδρoῦμαι άναπτυσσόμενος. Έπίσης νεανισκεύομαι ρίζ. θράσος.

θρασίμι (τό), θρασύδειλος. Και ό παχύς και νωθρός.

θρασκιᾶς, άνεμος βορειοαντολικός. Έκ τοῦ θρακικός, καθό εκ θράκης πνέων, ή θρασκίας τών αρχίων.

θρασομανάει, επί τών οίστηγλατουμένων εις συνουσίαν «θρασομχισμένος καλόγερος».

θραπερό και **θρασερό**, επί δενδρυλλίου ή κλάδου δένδρου, χίσίως άναπτυσσομένου.

θρός, ό θροῦς, αλλά κυρίως ή θόρυβος.

θρουμπιά, τά εκ τοῦ σεσηπότος λιναρίου σχηματιζόμενα δεμάτια, ίνα τριφθῶσι διά τοῦ στύπου (κοπχνιστήρος) ρίζ. θρύπτω. «Έλγής θροῦμπες», συντεθλασμένοι.

θύγω, ή θυγάτηρ, υποκοριστικῶς. «Κυρά, έχεις θύγω ν' ὤμορφη, θύγω καμαρωμένη» δ. ζ.

I

Ίδεϊ (τό) και **ιδή** (ή), ή ὄψις.

Ίσκιος (Βυζ.), και εις τήν σημασίαν προστασία. «Ζοῦμε 'ς τόν Ίσκιο του από κάτω», υπό τήν προστασίαν του. Έπίσης και επιδημική τις νόσος τών αϊγῶν.

Ίσκιωμα (Βυζ.), και φάντασμα, φάσμα, ὀπτασία και «Ίσκιωμένος τόπος», όπου επικρατεϊ ή πρόληψις, ότι παρoυσιάζονται φαντάσματα ρίζ. σκιά.

Ίταμος, δένδρον ταχέως αὔξανον και άνδρούμενον. Αποδίδεται κυρίως ὡς επιθετον εις τό **μαόνι**. Έκ τοῦ ιταμός.

Ίσκιωτικός, ό αἰξιοπρεπής. Και εὔμενής.

Κ

Καβαλλαρώνω, ἀνέρχομαι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς στέγης.

καβαλλίτσα, παιδί· ἀνεταλουμενή δι' ὑπερπληθῆσος τοῦ συμπαί-
κτορος.

καβουρομάνα ἡ, Βουζ. ὁ μέγας πάγουρος. Μαῖα καὶ φαλάγγιον.

κάγκαλο τό, χρηματικὴ ἀμοιβή. Ἐκ τοῦ κᾶν-καλόν.

καγκανένας, οὐδεὶς ἀπολύτως, οὔτε ψυχή.

καγκελλοφρύδα, ἡ ἐχρυσὴ φράκτις ὀφρύος, κυρτὴς καὶ ὡς κυγκλί-
θας περικλειούσας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐκ τοῦ κάγκελλον, λατινικῆς
λέξεως = δρύφακτον ἢ ἐκ τοῦ κυγκλίς καὶ ὀφρύς.

κάζεται, εἰς τὴν φράσιν «μοὶ κάζεται πῶς τὸν εἶδα», νομίζω ὅτι
τὸν εἶδον· ρίξ. εἰκάξω.

κάθαρα τό, καὶ ἐν τῇ σίτῃ ἀκαθαρσίαι.

καθάριο (ψωμί), ὁ σίτινος ἀπληθισμένος ἄρτος καὶ πᾶν τὸ ἀμυγρὸν.
Ἐπίσης μετὰ, τὸ εἰλικρινές, «Σ' ἀγαπῶ καθάριον».

κάθαρος τό, ἡ ἐργασία τοῦ βλαστολογήματος τῶν ἀμπέλων.

καθητή ἡ, εἶδος δικτύου, ὅπερ διὰ κρεμασμένων τεμαχίων μολύ-
βδου σύρεται· κατέθηκεται εἰς τὸν βυθόν.

καί, ἀντὶ τοῦ διότι· «ἔλα καὶ γάθηκα».

κακαῖδοῦ ἡ, πτηνὸν ἰχθυοσάρον, θύσμορφον. Καὶ μετὰ, γυνή
δυσειδής, ἀπεχθής.

κακανήβαστο τό, δυσανάδατον. Ἰδίως ἐπὶ δένδρῳ.

κακίζει, γίνεται κακός, ἐπὶ κικροῦ ἰδίως. «Κί' ἂν χιονίσχῃ καὶ ἂν
κακίσχῃ» δ. ἄ.

κακκαβώνω, μετ. ἐξῆκασθ'· τινι, σίονει τὸν χώνω μέσθ' εἰς τὸ κακ-
κάδι· λένεσθαι. Ἴδε καὶ **κουτουπώνω**.

κάκκουμη ἡ, τετραπουν ἄγριον ζῷον, οὗτινος τὸ δέρμα εἶνε περι-
ζήτητον πρὸς κατσκευτὴν σισύρας (γούρας). Ἰκτίς ἡ ἀρκτὶς.

κακόγκρανος, ὁ μαλθακός, εὐπαθής κατὰ τὸ σῶμα. ὁ καὶ **καλο-**
μαθημένος.

κακοέργατος, ὁ κακοποιός.

κακοζώητος, ὁ ἐν δυστυχίᾳ ζῶν.

κακόθωρος, δυσειδής.

κακοκαίρης, κικρός ἄγριος, ἀχρεῖος.

κακοκούρμαγο (παιδί), τὸ μὴ ἀκοῦον τὰς συμβουλὰς τῶν μεγα-
λειτέρων· ἐκ τοῦ ἀκουρμαίνομαι, ἀκροῶμαι.

κακόλαχνος, ἡ λέξις ἐν χρήσει ὡς ἀρχ. Κακὸς λαχνός, κακὴ μοῖρα γὰρ τοῦ τύχῃ.

κακομάντζαλος, ρυπαρὸς, ἀτημέλητος. Ἴδε **μάντζαλα**.

κακομερῶ, ἵσον τῷ χασομερῶ.

κακορρέντζελος, κατεσχισμένος, καὶ ρακενδύτης.

κακόσκοπος, δόσινος, ἄσκοπος.

κακοσύναχος, ὁ σκαῖός. Καὶ ὁ φίλερις.

κακοτράχαλα (τά), αἱ ἀπότομοι τοῦ ὕρου κλιτύες.

κάκοψα (τά), ἐπὶ ἀσπρίων. τὰ δυσκολόδραστα· ρίζ. ἐψω. Ἴδε καὶ Ἀθηνάσιον Διάκον Βυζαντινὸν «Ἐχω τῇ σάρκι κάκοψη...»

κάκω (ή), οὕτω καλοῦσιν οἱ ἄλλοι τὴν γράμιν χωρικὴν. (Τὸ ἄρσε-νικὸν **μπάσος**).

καλαμένος, μεταφ. ὁ κάτισχνος.

καλαμοβύζω (ή), ἡ αἰὲς ἥς οἱ μαστοὶ εἶνε μακροί.

καλαμοτάρι (τό), ἡ ἐκ καλῶν πρῶτον καὶ εἶτα ἐκ **λυγαριᾶς** σχη-ματιζομένη θεομῆς. ἥτις ἐντίθεται ἐπὶ τῆς κουπωστῆς κουπωτήρος τῶν πλοικρίων. Εἶλερ παρ' ἀρχαίους.

καλεστής, ὁ ἀμφιτρώων.

καλέστρα, ἡ πρόσκλησις εἰς γάμον ἢ συμπόσιον.

καλή, ἡ μνηστή.

καλημερούδια, χαιρετισμός ἀκδηλωτικὸς τρυφερὰς ἀγάπης. «Κα-λημερούδια χώρια του».

καλιῶρα του, ἐπὶ προσφίλους προσώπου ἀπόντος, οὕτως ἐμνήσθη τις κατὰ τὴν συνδιάλεξιν. Καὶ ἡ φράσις «κόβει χοντρὲς καλιῶρες», ἐπὶ μεγαλαυχούντος ἢ μωρολογούντος.

κάλλεσα (ή), οὕτω καλοῦσιν οἱ ποιμένες τὴν λευκὴν ἀμνάδα, ἥτις φέρει ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς μελανὰ τινὰ στίγματα καὶ μαῦρον περί-ζωμα περὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

κάλλια, ἐπίρ. κάλλιον· «κάλλια δέκα κάρβουνα, πᾶρα χίλια πρό-βατα». Καὶ ὡς ἐπιθετον εἰς τὴν σημασίαν κάλλιστος, ἀριστος. «Τὴν κάλλιαν του τὴν κόρη». «Τὴν κάλλιαν του φοράδω».

καλλίγνα (τά), ἑλλεινὰ ὀφθαλὰ σάνδαλα, ἅτινα φέρουσιν αἱ ὑπηρέτριαι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ οἱ βλάχαις. Τὸ παρὰ Βυζαντινοῖς «καλλίγιν» ἢ «καλλίκιν». Παρεμφερὲς τῷ παρ' ἀρχαίους κοθόριν. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ «calliga».

καλλιγοπάπουτσα (τά), γυναικεῖον ὑπόδημα ἐν χρήσει κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

καλλιγοσφύρια, τὰ ἐργαλεῖα τοῦ πεταλωτοῦ.

καλιοντζήδες, ἴδε **καρκάντζαλα**.

καλνάω καὶ καλνῶ, προσκαλῶ εἰς τοὺς γάμους, «ἐκάλεσε τὴν κλε-
φτουργίαν, τὰ δώδεκα πρωτὰτα» δ. ἕ.

καλογρήτσα (ἡ), ἰχθύδιον μέλαν, ἀκανθωτόν, ἀνούσιον τὴν γεῦσιν.

καλοκινήματα, τὰ παρὰ τῶν συγγενῶν ἀποστελλόμενα κατ' ἔθος
ἐν Ἡπείρῳ γλυκίσματα εἰς τὸν ἀποδημοῦντα.

καλολογιάζω, ἐρευνῶ ἀκριβῶς, σκέπτομαι μετ' ἐμβριθείας, καὶ
σταθμίζω πρᾶξιν τινα.

καλομαρτιά, ἐπὶ ἀνθρώπου ἐνδοτικῶς καὶ ἄνευ θελήσεως, παρὰσυρο-
μένου εὐκόλως παρ' ἄλλου. Καλῇ—Μαρία.

καλομορφώνομαι, ὑποκρίνομαι τὸν καλόν.

καλόποντρη, ἡ καλὸν συνάψασα γάμον.

καλοπέσσουλος, ὁ εὐκόλως ὑποπίπτων, ἐνδίδων εἰς τὸ παρ' ἄλλου
αἰτούμενον. Ἦδε **καλομαριά**.

καλούδια (τά), γυναικεῖα κοσμήματα ἢ, διὰ τοὺς παιδας, τὰ προσ-
φερθέντα αὐτοῖς ἀθύρματα ἢ γλυκίσματα κλπ. ὑποκοριστικόν τοῦ **καλά**.

κάλοπα (τά), ἀντίθετον τοῦ **κάκοπα**.

καματερή, ἡ ἐργασία ἡμέρα.

καματίζω, τοκίζω τὰ χρήματά μου, καὶ

κάματος, ὁ τόκος· «ἔχασα καὶ κεφάλι καὶ κάματο»· εἰς δὲ τὴν φρά-
σιν «ἔδωκε τὰ γρόσια του ἔς τὸν κάματο», ἐτόκισε τὰ χρήματά του,
ἀποδίδω· ἡ λέξις αὕτη ἀκριβῶς τὴν πλουτολογικὴν σημασίαν τοῦ τόκου,
ὅστις εἶνε τὸ δεδουλευμένον τοῦ κεφαλίου προῖόν. Ἀλλὰ τοῦ **διάφορο**.

καματοῦρι (τό), ἡ διὰ τῶν βοῶν καλλιέργεια τοῦ ἀγροῦ.

κάμνω, (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκκινῶ, ἀρχίζω νὰ κινούμαι.
«Σὺν ἔκαμε καὶ χούμησε ἔς τὸ Τούρκικο τ' ἀσκέρι» δ. ἕ. Ὅταν δηλ.
ἐπεχείρησε τὴν ἔφοδον. Ἐπίσης καὶ εἰς σημασίαν τοῦ προκάμνω. «Κάνε,
κυρά καὶ πεθερά, γιὰ μιὰ σταχλὶὰ νεράκι» δ. ἕ., ἦτοι πρόκαμε, σπεῦσον,
πρόλαβε.

καμοῦχο, τὸ ἀλλὰ τοῦ δαμασκί.

κάμπαλος (ὁ), προθεσμία τιθεμένη παρὰ τοῦ προῖσταμένου εἰς τὸν
ἐργάτην πρὸς περᾶτως ἐργοχείρου τινός, «μοῦ βάνει κάμπαλο».

καμώνομαι, (Βυζ.), καὶ ὡς ἀρά. «Νὰ τοῦ καμωθῇ, νὰ σκάσῃ».

καναβή, ἴδε **γλέσιος**.

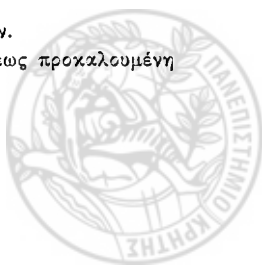
κανονίζω, ἐπιβάλλω τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τοῦ κανόνα.

κάνουρα (ἡ), τὸ στημόνι τοῦ ὑψάσματος.

κάνταρος, πινάκιον, τρύβλιον βαθύ καὶ εὐρύχωρον.

καντήλα (ἡ), τὸ κανδύλιον, καὶ ἡ ἐκ τῆς καύσεως προκαλουμένη
φλεγμονὴ τοῦ δέρματος. Καὶ **καοῦρα**.

καπάσα, πῖθος πῆλινος, ἐν ᾧ τίθεται τὸ ἔλαιον.

καπνιά (ή), φυτόν, ὅπερ τουρκιστὶ καλεῖται «σαχτί».

καπνολόγος (οἰ), ἡ ἐν τῇ στέγῃ ἀνεφηγμένη ἀπὸ πρὸς διέξοδον τοῦ καπνοῦ.

καπρὶ (τό), κάπρος. Κυρίως τὸ ἐρίφιον. καὶ **κάπρα**, ἡ αἰξ.

καρδαρόταση, ἡ θέσις ἐνθα τοποθετοῦνται τὰ ξύλινα ὕδροφόρα ἀγγεῖα, καὶ καρδαφαί.

καρέλι (τό), ἡ τροχιλεῖα.

καρκαλέισι (τό), ὁ κοκκίτης βῆξ.

καρκάλι, βάρταχος· λέξις παποιημένη. Καὶ **κάρλακας**. Ἐπίσης τὸ **λειρὶ** (καρδασία) τοῦ ἀλέκτορος.

καρκαλιέται, ἐπὶ θρνιθος ἐτοιμαζομένης νὰ γεννήσῃ· λέξις παποιημένη.

καρκάντζαλα, τὰ νυκτερινὰ φαντάσματα ἢ δαιμόνια, περὶ ὧν ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι ἐμφανίζονται κατὰ τὰ Δωδεκαμήρεα. (Ἴδε καὶ *παγανᾶ*).

καρκώνομαι, μοῦ στικματῶ μόνον τροφῆς εἰς τὸν λάφυγγα, ἐνθὶ τρώγω. Καὶ **κουμπιάζω**.

καροῦτα (ή), σκάφη πρὸς πλῆσιν.

καρπέτα (ή), γυναικεῖον ἐστωφόριον, κατασκευαζόμενον ἐκ λευκοῦ λινοῦ ὑφάσματος· ὁ καρπωτὸς χιτῶν τῶν ἀρχαίων.

καρπολόγος, ἐργαλεῖον διὰ τὸ **λίχνισμα**.

καρπουνι (τό), εἶδος θρυός. Ἴδε **ήμεράδι**.

καρτσιμᾶς, καρκίνιον, μαλάκιον ὀστρακόδουτον, ὅπερ περιγράφει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Περὶ ζῴων ἱστορίας Δον) χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν αἰσίων ὡς δόλωμα. Κύλλαρος, κοχλιοθύτης.

κασσάρι, γεωπονικὸν ἐργαλεῖον. Ἴδε **κόσσα**.

καταβοθνιάζω, καταβροχθίζω.

καταβολάδα (Βυζ.), καὶ μεταφορικῶς «τὸν ἀψήσαν καταβολάδα», τὸν ἔθαψαν εἰς ξένην γῆν.

καταβολή, ὁ θάνατος, εἰς τὴν φράσιν «ἐξόν καταβολῆς», ἐκτός θανάτου. Ἐκ τοῦ καταβάλλειν.

καταγὸς (οἰ), τὸ μέρος ὅθεν ἐκπηγάξει (κατάγεται) ὕδωρ. Τὸ ἀλλὰ-χοῦ **μάννα**, **κεφαλάρει**.

καταδίχη (Βυζ.), καὶ ἀφθονία· «γῆρε ψάρια καταδίχη», ἀφθονίαν, πλησμονήν.

καταηλιζοῦ, ἐπὶρ. πρὸς τὸν ἥλιον.

κατακαμπῆς καὶ **κατάκαμπα**, ἐν μέσῃ τῇ πεδιᾷ.

κατακλείδια (τά), αἱ σιαγόνες.

καταλαχοῦ, ἐπὶρ. κατὰ σύμπτωσιν. Ἐκ τοῦ ἔλαχε.

κατ' ἀνέμου, εἰς τὴν φράσιν «πῆγε κατ' ἀνέμου μάννα», ἐξηφανίσθη, κακὸς κακῶς ἐχάθη.

καταξυλή (ή), τὸ πτόμα· ἄφηκε τὴν καταξυλή του ἔς τὸ δρόμο· διότι τὸ πτόμα γίνεται ἄκαμπτον ὥς ξύλον.

καταπαῖδι. Ἴδε **κατάποδο**.

καταπατῶ, κατασκοπεύω.

κατάπιασμα (Βυζ.), καὶ ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ σύλληψις.

καταπιώνας, ὁ ψάρυξ· ἐκ τοῦ καταπίνειν.

κατάποδο (τό), ἡ ἀμέσως μετὰ τὸν τοκετὸν (κατὰ πόδα) πίπτουσα ἐκ τῆς μήτρας μεμβράνη, ἡ ὑστέρα.

καταπόντι (τό), βροχὴ ραχιαία.

καταπωτῆρας, ἀνεμὸς θυελλώδης, σίφων.

κατάρραχα, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς **ράχης**, λόφου. Καὶ **καταρραχῆς**.

καταρροή, ἀποπληξία. «Κακὴ καταρροή νῆ τῶρθη».

καταρρύχωμα, τὸ ἄνω, τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς στέγης.

κατασάρκι, τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνας τῆς Ἀγ. Τριάδος ὕψασμα. Καὶ ἡ ψλυνέλλα.

κατάσταση (ή), τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τοῦ τραχήλου τμήμα τοῦ γυναικείου φορέματος.

κατάστρατα, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. «Τὸν σύντυχα κατάστρατα».

καταχυτὸ (τό), ἡ κυρία δοκὸς τῆς στέγης τῆς καλύψεως τοῦ ποιμένους, καὶ **καταχυτά**, αἱ σκίδες ἐφ' ὧν στηρίζονται οἱ κέραμοι τῆς στέγης.

κατάχυτο, καταφερές, κεκλιμένον ἐπίπεδον.

κατάψηχος, μέρος σκιερὸν, δροσερὸν. Παρὰ τὸ καταψήχειν.

κατελώνει, ἴδε **ζωκοπάει** καὶ **ξεκατελώνει**.

κατέλω, ἡ ἀπόξουσα γυνή.

κατοίκια (τά), συνοικισμοί, κατοικίαι, οἰκοδομαί.

κατσουλώνω, ἐπικαλύπτω τινα. Κατσούλα, σκέπασμα τῆς κεφαλῆς.

κατσουῦπι (τό), αἰγίος ἄσκος πρὸς μεταφορὰν οἴνου.

κατσιποδιάζω (Βυζ.), ἐπανέρχομαι εἰς τὴν προτέραν μου γνώμην, μεταγινώσκω.

κατσκάρι, μικρὸς χάλιξ, πετράδιον.

κατσώνω, κρύπτω τι κλοπιμαίον.

κατσουλόπετος, ἀγριοπατεινός, ἐκ τοῦ λοφίου τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Καὶ **κατσουλογζάννης**· ἀλλαχοῦ τσαλαπτερινός.

κατωτερεύω, ἀφίγω ἄλλον ἐκ σεβασμοῦ γὰ λάβῃ τὰ πρωτεία.

καυκί (Βυζ.), καὶ τὸ πλεκτόν κοίλωμα τῆς σφενδόνης ἐνθα τίθεται

ὁ βῶλος.

καῦκος (οἰ), ὁ ἐραστὴς ὑπάνδρου γυναικός.

καυλομανάει, πρὸς συνουσίαν ὀργᾶ, «ἄλλος ψυχομαχάει κι' ἄλλος καυλομανάει» παρ. Καὶ **καυλομαχάει**.

κάχτα (ῆ), τὸ κάρυον.

καψαλή (ἀμνάς), ἡ ἀραιὸν ἔχουσα τὸ ἔριον.

κενταυρώνει, εἰς τὴν φράσιν «τὸν ἐκενταύρωσε», ἀόρατός τις ἐνέργεια τὸν ἐπληξῆς θανασίμως.

κέπα (ῆ), ἰχθύς μικρός, ἀκκυνθώδης.

κεροδοσιᾶ, ἡ ἐν τῷ γαῖῳ διανομῇ λαμπάδων κατὰ τὴν κηδεῖαν.

κεροδόχι, τὸ κηροδοχεῖον· τουρκιστὶ **σαμντάνι**.

κεροπάνι, πκνίον ἐμβαπτιζόμενον εἰς κηρὸν καὶ ἔλαιον καὶ ἐπιτιθέμενον εἰς τινὰς πληγὰς.

κεροπάτι, τὸ κρασί, ὅπερ σύρεται ἐκ τοῦ πίθου προτοῦ ζυμωθῆ μετὰ στέμφυλα.

κέρως (ῆ), τὸ μέρος τοῦ ἀρότρου, ἐφ' οὗ προσδέουσι τὸν ζυγόν.

κεφαλοδένω, δένω τὰ ἄνω βλασταρόφυλλα τοῦ κλήματος.

κεφαλώνω, διπλασιάζω τὸ κεφάλαιον ἐκ τινος ἐπιχειρήσεως. Παρὰ δὲ τοῖς νκυτικοῖς διέρχομαι ἀκρωτήριόν τι μετ' ἐπίπονον κατὰ τοῦ ἀνέμου ἰστιοπλοῦαν.

κεφαλοχώραφο, τὸ μεγαλείτερον καὶ γονιμώτερον τῶν περικαίμενων χωραφίων.

κεφαλοχώρι, χωρίον ἀνήκον εἰς τοὺς ἐνοίκους καὶ οὐχὶ εἰς ξένον ἰδιοκτητήν.

κηρήθρα, ἡ μελικηρίς, ἡ ἀλλαχοῦ μελόπιττα.

κζαπέ, καὶ ἔπειτα. Καὶ—ἀπὸ. «Νὰ ψᾶμε κζαπέ φεύγεις».

κιγκίδι, ἴδε **τιτριμμίδα**.

κίλελας (ῆ), πτηνὸν σαρκοφάγον, ἔχον τὸ μέγεθος καὶ τὸ χρώμα τῆς τρυγόνας, δικιτώμενον δὲ εἰς τὰς ὁπὰς τῶν τοίχων καὶ ἐρειπίων. Λέξις πεποιημένη. Ἦσως ὁ **κίρκος**.

κινάει, εἰς τὴν φράσιν «ἐκίνησεν ἡ δεῖνα», κατέστη ἔγκυος.

κίνημα (τό), ἡ ἀναχώρησις.

κίσσαρης, ὁ κισσός.

κιτρολέμονο, εὐμέγεθες λεμόνιον, ἔχον φλοιὸν παχύν, ὥς τὸ κίτρον.

κλαπατάγια, τὰ χονδρὰ πτερὰ τοῦ ἀετοῦ.

κλάρα (ῆ), ὁ ἐπίμονος κλαυθυρισμός τοῦ βρέφους. Ἐκ τοῦ κλαίω.

Καὶ μέγας κλάδος δένδρου.

κλαροκοπῶ, ἀτοκόπτω τοὺς κλῶνας δένδρου.

κλάψα (ῆ), μεταφ. τὸ δι' ἀναφορᾶς ὑποθαλλόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς παράπονον.

κλεῖσμα, κτῆμα περίφρακτον. Ἐν Ἰωννίνοις λέγεται κλεῖσμα ἡ

διὰ πολλῶν πλοικρίων ἀποτελούντων ἄλυσιν γινομένη ἐν τῇ λίμνῃ
θήρα τῶν νησῶν καὶ φαλκρίδων.

κλείσιος (δ), σιδηροὺν κρεμαστάρι, ἡ ἀγκύλη.

κλεφτοπάτημα, ὁ δι' ἄκρου ποδὸς βηματισμός.

κληματίδα, ἡ κισσάμπελος ἢ κισσάνθεμος.

κλήρα (ῆ), τὸ τέκνον, ὁ κληρονόμος.

κλίτσα ἢ **ἀγγλίτσα**, ἡ ῥάβδος τοῦ ποιμένου.

κλιτοί, τὸ παρκανήμιον. Ἐκ τοῦ κλιτός, κλιτίον, ὅστων τῆς κνή-
μης. Πληθυντ. τὰ κλιτοῖα.

κλόδα (ῆ), τοῦ ἄρτου ὁ φλοιός, ἡ ἐπιφάνεια. Ἐκ τοῦ φλοιός, φλόδα.
Ἵδε καὶ **κόρα**.

κλόσσα (τά), οἱ κροσσοί. Ἀνγκραμματισμός.

κλώθει, (Βυζ.), «ἀπὸ ὧν κλώθει ὁ δρόμος», στρέψει· «ἐκλωσ' ὁ
ἥλιος», ἐτρέπη πρὸς τὴν δύσιν.

κνήμια (τά), ἴδε κλιτοί.

κόθρα (τά), οἱ ἐκ ξύλου κύκλοι, ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται οἱ κώδωνες
τῶν προβάτων.

κόθρος, (Βυζ.), καὶ τὰ μικρὰ ἐκ χώματος ὑψώματα περὶ τοὺς ποτι-
ζομένους κήπους. Ἐπίσης ἡ περὶ τὴν πίτταν πτυχή τῆς ζύμης.

κοιλαρεύω, ἀνακαλύπτω τι κρυπτόμενον.

κοιλᾶτο (τό), ἐπίθετον ἀροτῆρος βοός, ἔχοντος τὴν κοιλίαν προέ-
χουσαν.

κοιλιορρεύνει, πάσχει δυσεντερίαν καὶ

κοιλιόρρεψι, ἡ δυσεντερία.

κοιτάζομαι, διατελῶ κατὰκοίτος ἐκ βραδείας νόσου.

κοκκίδα (ῆ), κοκκίς, ἡ στίβις ἐν τῇ γραψῇ.

κοκκίζω, λεπτῶς ἀλατίζω, ἐπιπάσσω δι' ἄλατος.

κοκκινολαίμης, μικρὸν πτηγὸν ἐρυθρόλαιμον, ἴσως ὁ βασιλίσκος.

κοκκινόψαρο, ἴδε **κουκκος**.

κόκκοτας, ἀλέκτωρ, καὶ **κόκκορας** καὶ πετεινός. Λέξις πεποιημένη.

κοκκωτούσα, ἀγρία ἀνεμώνη. Ἐκ τοῦ **κοκκωτός**.

κοκλᾶνος, ἰχθύς τοῦ γένους τῶν κεφάλων, οὗτινος τὸ θῆλυ λέγεται
μπάφα, ἐξ ἧς παράγονται τὰ αὐγοτάραχα.

κόκορος, αἱ χονδραὶ πλεξίδες τῆς γυνικαίης κόμης. Ἐκ τοῦ χορ-
δεύω, συμπλέκω.

κολλάστρα καὶ **γλοιάστρα**, τὸ πρῶτον γάλα τῆς ἀμνάδος μετὰ τὸν
τοκετόν, εὐγευστον ὥς ἐκ τοῦ πάχους αὐτοῦ.

κολλόρριζα (τά), αἱ περὶ τὴν ρίζαν τοῦ βένδρου προσκεκολλημένοι
παρὰφυλᾶς· ριζόφυτα.

κολόβι (τό), βραχεία ἀναξυρίς (βρακί), μὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ὁσφύος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ.

κολοκυνθίζει, ἐπὶ πλοίου, ὅπερ ἔνεκα ἡρεμίας ἀκίνηται, κυλινδούμενον ὡς κολοκύνθη.

κομπιάζει, στομοῦται, ἐπικάθεται βλωμός (χχιὰ) εἰς τὸν λάρυγγά του. Ἐκ τοῦ **κόμπτος**. Καὶ μεταφ. δυσκολεύεται εἰς τὰς ἐκφράσεις του, ἐμπερδεύεται.

κόμπλος, κάδος. Ἴσως ἐκ τοῦ γαῦλος, ὁ ἀλλαχοῦ **τάλαρος**. Ἴδε καὶ **ντρούμπαλος**.

κομπρολάχανον, ἡ κράμβη.

κονάκι (τό), ἰσθόλος ὄψις κολοβός ἔρπων καὶ ἐμπρός καὶ ὀπισθεν, ἐξ οὗ ὑπετέθη ὡς δικέφαλος· ἡ ἀμφισβαινα. Τὸ δῆγμα αὐτοῦ θεωρεῖται θανατηφόρον, διό καὶ ἡ φράσις «ἂν σὲ φάῃ τὸ κονάκι, τοίμῃσε τὸ σθανάκι». Κρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι κτυπούμενον συντρίβεται ὡς ὕαλος.

κοντόβραδο, τὸ δαίλι, **σούρουπα**.

κοντοθάλασσο (τό), τὰ μικρὰ καὶ πυκνὰ κύματα.

κοντοκαρτεῖω, περιμένω τινά ἐπ' ὀλίγον, «κοντοκαρτέρει κ' ἔφθασα». Καὶ **κοντοκρατῶ**, βαθίζω ἀργά, ἵνα περιμένω τινά.

κοντομαζωμένος, ὁ νᾶνος καὶ

κοντοπίθιακας, (ἐκ τοῦ πίθηκος), καὶ **κοντοπίθαρος**.

κοντοπλευρία (τά), αἱ κατώτεραί πλευραί.

κοντορραχιά (ῆ), μικρὸς λόφος καὶ **κοντορραχοῦλα**.

κοντρί (τό), κορμός δένδρου.

κοντυλογραμμένη, ἡ ὥραια, ὡς ζωγραφιστή.

κόξα, ἡ ἄνω κλίσις τοῦ γόνατος.

κοπαδιάζω, χωρίζω, κατατάσσω τὰ πρόβατα, ἵνα ἀποτελέσουν κοπάδι.

κοπάνα (ῆ), ὁ ξύλινος δίσκος ἢ ἄβαξ, δι' οὗ οἱ κτίσται μεταφέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν πηλὸν τῆς ἀσθέστου. Ἀλλαχοῦ πηλοφόρι.

κόπελος, ὁ θεράπων. «Ἔχει ὁ κόπελος κοπέλι» παρ.

κοπή καὶ κοπάδι, ποίμνιον, ἀγέλη. Ἐκ τοῦ κόπτω, διότι πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἀποκόπτονται, χωρίζονται τὰ ζῷα.

κόπια (τά), οἱ πόνοι, κόποι· «ἔχασα τὰ κόπια μου».

κοπιασμένος, ὁ σεληνιαζόμενος.

κόπος, (Βυζ.), καὶ ὁ σεληνιασμός.

κόπτισας, ὁ σῆς, σκῶρος. Ἐκ τοῦ κόπτω.—**Κόπιτσα** (ῆ), θηλυκωτήρ.

κορακῶνομαι, παθαίνω ἐκ κρυολογήματος συστολὴν τῶν νεύρων τοῦ τραχήλου.

κορδέλες, (Βυζ.), και είδος πεδύλων. Και ή κλιμακωτή έδός, τὰ και **καγκέλια** (zig-zag), δι' ὧν γίνεται ή εις ὄρος ανάβασις.

κορίτος, μικρόν ἀλιευτικόν σκάφος λίμνης, μόλις δι' ένα επιδάτην. Ἐπίσης σκάφη ἐκ κορμοῦ δένδρου ἐσκαμμένου.

κορμαριά (ή), ἐπὶ ἀνέμου βιαίου και ἰσχυροῦ, ἱκανοῦ ν' ἀποσπάσῃ και κορμούς δένδρων.

κορίθι (τό), είδος σταφυλῆς. Κορίνθιος βότρυς.

κορφέγγι, τὸ ἀφρόγαλα. Τουρκ. καϊμάκι.

κορφιάζεται, πηγαίνει προπετῶς και κάθηται εις τήν κορυφήν τῆς ἐμηγύρεως.

κόσα (ή), βόστρυχος, πλεξίς. Ἐκ τοῦ κόσυμδος.

κοσμοβοή, ή κατακραυγή τοῦ κόσμου.

κοσσέω, τρέχω. Ἴδε **ἀρεντεύω**. Ἴσως ἐκ τοῦ Αἰολ. κόσσω, κόπτω, δηλ. κόπτω δρόμον.

κοσσή (ή), τὸ τρέξιμον.

κότσα (ή), ἰχθύς, ή ἀλλαχοῦ **τσιπουῖρα**. Ἴσως ὁ κόττος.

κότσινα (ή), προσωνύμιον ἀμνάδος λευκῆς με κεφαλὴν ὑπομέλειναν.

κοτσώνω, εις τήν φράσιν «τὰ κότσωσε», ἀπέθανε, περιφρονητικῶς λεγόμενον.

κοττόρος, τὸ ἐλάχιστον τῶν νομισμάτων. «Κοττόρο δὲν ποτᾶζει», εἶπε ἀπένταρος.

κοττοφώλης, ὁ ἀρεσκομένος γὰ οἰκουρῇ ἀδιαιλίπτως, ὡς ὁ **φῶλος** εις τήν φωλεάν τῆς **κόττας**.

κούβρη (ή), σκώληξ τοῦ δέρματος τῶν τράγων. Ἴδε και **ζάθος**.

κουγιάμπαλο (τό), ὁ καλίμπκις.

κούδαρος, ὁ βάρβαρος, και ἀισχροδός.

κουνουνᾶτος, είδος ἀγρίου νήσσης, ἥς ή πτῆσις παράγει ἦχον κώδωνος.

κουκάλωγο, πτηνόν τοῦ γένους τῶν ἱεράκων, ἐμοιάζον τήν πέρδικα. Τοῦ κούκκου τᾶλωγο.

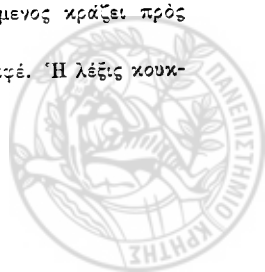
κουκκαρίκι (τό), ὁ πυρὴν τῆς ὀπώρας, κόκκος.

κουκκος, (Βυζ.), και ἰχθύς ὁμοιος τῷ ὄνῳ τῶν ἀρχαίων, με κεφαλὴν ὀγκώδη και λίαν δυσανάλογον πρὸς τὸ σῶμα.

κουκκουδι (τό), ὁ λοιμός, ή πκνώλης. Ἐκ τοῦ θανατηφόρου κόκκου (σπυρί), ὅστις παρυσιάζεται εις τὸ σῶμα τῶν προσβαλλομένων.

κουκκουκίελα (ή), παιδιά, καθ' ἣν ὁ κρυπτόμενος κρᾶζει πρὸς τοὺς συμπαίκτορας «κούκκου κί' ἔλα».

κούκκουμα (ή), ἀγγεῖον πρὸς βράσιν, ἰδίως καφέ. Ἡ λέξις κουκκούμιον εὑρηται και παρ' Ἀρριανῷ.

κοῦκλος, ἡ κάλυξ.

κουκλωτή, θολωτή. «Ἐκκλησιᾶ μου κουκλωτή, κουκλωτή, καμαρωτή» β. ζ. Ἐκ τοῦ **κουκοῦλα**, θόλος.

κουκουμάδι (τό), μικρὰ ἀγριόνησσα, ἥς αἱ πτέρυγες ἔχουσι κατὰ τὸ ἥμισυ πτέρωμα πράσινον.

κουκουσοῦλα (ῆ), πτηνὸν ὀλίγον μεγαλείτερον τοῦ σπουργίτου.

κουκοῦτσα, ἡ ἀγριαγκινάρα. Σκόλυμον.

κουκοφρύγγια, γλυκισμα κατασκευαζόμενον ἀπὸ **κολλάστραν**.

κουλέντω (ῆ), γυνὴ ἐπαυτικῶς περιφερομένη ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

κουлтаκίζει (τὸ πλοῖον), κυλίσεται, κίπερ νηγεμίας οὔσης.

κούμπουλο, ἀγριοδαμάσκηνο, τὸ ἀλλαχοῦ κορόμηλον.

κουνάρια, ἡ ἀνατροφή.

κουναρίζω, ἀνατρέφω. Ἐκ τοῦ **κούνια**, λίκνον.

κούπωμα, κάλυμμα, σκέπασμα. Ρίξ. πῶμα.

κοῦρβα, ἡ πανοῦργος, μοχθηρὰ γυνή. Καὶ ἡ πόρνη.

κουρεμάδι, τὸ ἄθλιον, εὐτελές τι. Ἐκ τοῦ κουρεύω, κουρά. Καὶ **κουρεμαδιά** λέγεται ἡ χήρα.

κουρέτα (ῆ), μάλλινον ἐπανωφόριον πολύπτυχον, ὁμοιάζον μὲ τὴν φλοκάταν.

κουρηᾶς, ὁ κουρέυς.

κουρεῖ (τό), μικρὸν δάσος, οὔτινος τὰ δένδρα περιοδικῶς κλαδεύονται (κουρεύονται).

κουρνιαχτός, ὁ κονιορτός.

κουρόμαλλο, τὸ εὐτελέστερον μαλλίον τῶν προβάτων, τὸ καὶ κωλόκουρο.

κοῦρος (ὁ), τὸ κούρευμα τῶν προβάτων.

κούσαλο (τό), ὁ υπέργηρος. Ἐκ τοῦ **κούφαλον** ξύλον.

κούτουλος, περιπεπλεγμένος. «Ἐγίναν κούτουλος κουδάρι», περιεπλάκησαν. Καὶ ξύλινον κύπελλον, ἐκ τοῦ κότυλος.

κουνουνί, σκληρὸν μεταξωτὸν ὕφασμα.

κουντουπώνω, ἐξαπατῶ τινα. Ἐκ τοῦ κούτος.

κουντουφλῶ, ἀναζητῶ τι ψάυνων ἐν τῇ σκότει.

κουντρουλιὰ (ῆ), εἶδος λευκοζύμου σίτου, ὑποστρογγύλου τὸ σχῆμα.

κουντρουμπαλάς, ὁ ἔχων εὐρὺ καὶ ἰσχυρὸν τὸ μετωπικόν ὄστρον (μπάλα).

κουτσάκι, τὸ ἐπίσθιον ὕψωμα τοῦ σάγματος.

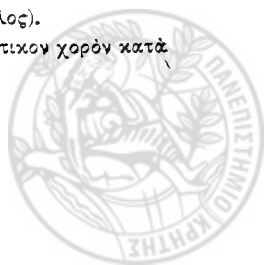
κούτσικος, μικρός, μικροῦτσικος.

κουτσοῦνα, ἡ πλαγγών, κοῦκλα.

κουττουρῶ, ἀποτολμῶ. Παρά τὸ κότος.

κουφή (ή), ὄφιν ἰσθόλος, ὁ κωφίς καὶ τυφλός. Ἀλλαχοῦ τυφλίτης.
κουφὸ ἢ **κουφά**, ἡ ὀσφύς.
κουφοβράζω, μεταφορ. συγκρατῶ τὴν ὀργήν μου.
κουφοδρομεῖ, ἐπὶ πληγῆς, ἥτις ἀφανῶς ἐξαπλοῦται.
κουφοκαίεται, καίεται σιγά, χωρὶς νὰ φέρῃ ἐξέψιν, τὸ μόλυσμα.
κουφόπετος, ἄγριος ἀλεκτρυών.
κουφοσοδειά, ἐπὶ ἐλαικοκάρπου βεδλαχμένου καὶ μὴ ἀποδίδοντος
ἀρκετὸν ἔλαιον.
κόφα (ή), ξύλινον ἀγγεῖον οἴνου· ἡ καὶ πλόσκα καὶ **τσιότρα**. Κοῦφον.
κοψόχρονος, ἀρά. Νὰ κοποῦν τὰ χρόνια του.
κράκουρα (τά), τρῦπαι εἰς βράχους, καταφύγια ὀρνέων.
κραμπὶ (τό), ἡ κρήνη. Ἴδε **κομπρολάχανο**.
κράνο, ὁ κερπὸς τῆς **κρανηᾶς**, τῆς παρὰ Βαρίνφ κραναίας.
κρασοβαβάνα (ή), ὁ οἶνοπότης.
κρασόπαρο, ἰχθὺς ἐκ τῶν ταριχευομένων, τῶν λεγομένων **παλου-**
κωτῶν.
κρατηροπότηρο, κρασοπότηρο μέγα, σχήματος κρατήρος.
κρεββάτα (ή), ὁ διὰδρομος.
κρεββατοστρώση (ή), τὰ προκῆα εἶδη τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου.
κρείττισος, ὁ εὖρωστος, ὁ ἄξιος. Ἐκ τοῦ κρείττων·
κρεμάθα, σκίς διὰ σχοινίων ἡρτημένα ἀπὸ δοκοῦ τῆς στέγης, πρὸς
τοποθέτησιν τροφίμων.
κριαρώνονται, οἱ κριοὶ ὅταν συμπλέκωνται.
κροκάρι (τό), οἱ πρὸς μεταφύτευσιν βολβοὶ τῶν κρομμύων, ὁ φυτός.
Καὶ κροκάρι, ἐκ τοῦ κόκκος.
κρόκος, ἡ μαλλίνη ταχίνια, ἣν ἐξαρθῶντες ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτῶν οἱ
ἄλλοις σύρουσι δι' αὐτῆς τὴν σαγγίνην (τράτταν).
κροῦτα (ή), θασύμυχλος ἀμνάς κεραιφόρος.
κρυφαγκάλιαστο (τό), ἡ ἀποπλανηθεῖσα κόρη.
κυβέρετι (τό), κυψέλη, τὸ κύβεθρον.
κυκλώνω, εἰς τὴν φράσιν «κυκλώνουν δεῖπνον», κάθηνται περὶ τρά-
πεζαν, ἵνα φάγωσιν. Ἐκ τοῦ κυκλώνω.
κυπροκούδουνα, τῶν ποιμνίων οἱ χάλκιοι κώδωνες.
κυραμάννα, ἡ προμήτωρ. Ἴδε καὶ **βάβω**.
κύτσαλα (τά), οἱ πυρῆνες, τὰ **κουκκούτσια**.
κύττος (τό), τὸ ὕστερον. Βλέπε καὶ **κατάποδο**.
κωκεύω, τοξεύω, σκοποβολῶ. Ἐκ τοῦ ἀκωκή (βέλος).
κωλιὰ (ή), τὸ ἄλλα ὅπερ κάμνει ὁ σύρων τὸν κλέφτικον χορόν κατὰ
τοὺς ζωηροὺς τῆς μουσικῆς ρυθμοῦς.

κωλιανίτσα, δυσεντερία.

κωλιαντέρης, ὁ γυμνητεύων.

κωλοκάθομαι, κάθηναι καταγῆς.

κωλοκαψίδα, στενοχωρία, ἀνάγκη, ὑποχρέωσις.

κωλοκουρεύω, κείρω τὸ εἰς τὰ ὀπίσθια τῶν προβάτων μαλλίον. Ἴδε **κουρόμαλλον**.

κωλοσβαρνίζω, σύρω τινὰ κατὰ γῆς.

κωλοσφίχτης. Ἴδε **κωλοκαψίδα**.

κωρονιά (ή), πόλτος ἐξ ἀλεύρου ἀραβοσίτου.

κωρονιάζει καὶ κουρνιάζει, ἰδίως διὰ τὰς ὄρνιθας, ὅταν ἀποσύρωνται γὰ κοιμηθῶν. Μεταφορ. δὲ ἡ φράσις «δὲν κουρνιάζει» λέγεται διὰ τὸν ζῶντα ἄσχετον πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, ἐπίσης καὶ διὰ τὸν συνεχῶς ἀλλάσσοντα τέχνην. Ρίξαι οἰκουρῶ.

Λ

Λαβδός, ὁ ἔχων τὰ σκέλη ἀφεστῶτα ἀλλήλων εἰς τὰ κάτω ἄκρα. Ἵσως καθὼ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ γραμμатος Λ.

λαβώνω, (Βυζ.), καὶ συλλαμβάνω, ἰδίως πτηνόν. Ἐπίσης μαίνομαι, τρελλαίνομαι, τὸ ἀλλοχοῦ παλαβώνω.

λαβοῦτι (τό), εὐλίγον δοχεῖον, ἐν εἶδει πτύου βαθέος φέροντος λαβὴν, δι' οὗ οἱ γαῦται ἐξάγουσι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς τρόπιδος τῆς λέμβου. Ρίξαι λαβή.

λάγανα, τὸ σῆλα τοῦ ἵππου, **λάγανο** δὲ νοσηρὸν φῦμα, παρουσιαζόμενον ὑπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ἡμιόνων.

λαγαρά, τὰ περὶ τὰ κίδοιτα εὐκίσθητα μέρη τοῦ σώματος, «τὸν ἕλνυγχε ἔς τὰ λαγαρά».

λαγγόλι (τό), πτυχή, λωρίς τῆς φουστανέλλας. «Τοῦ λείπει μάννα καὶ λαγγόλι» παρ.

λαγγονίζω, τρώγω ὑπερβολικῶς, γεμίζω τὰ λαγγόνα. Λέγεται κυρίως ἐπὶ ζῴων.

λαγγουρίζω καὶ λαγγουρεύω, ἐφίεμαι, νοστιμεύομαι φαγητόν τι. Ἵσως ἐκ τοῦ λάρυγγ.

λαγιάζει, διημερεύει, ἐπὶ ἰδοιπόρου. Ἐκ τοῦ λαγός, ἀναπαυόμενος ἐν τῇ λόχμῃ αὐτοῦ.

λάγιο, τὸ ὑπόμελιν πρόβατο, «πήρανε τὸ λάγι' ἄρνι!».

λαγοκοιμοῦμαι, κοιμῶμαι ὕπνον διακεκομμένον, ὥς ὁ περιβεῖς λαγός.

λαδοφωτιά, ἡ δι' ἐλαίου καίουσα πολύφωτος ὀρειχαλκίνη λυχνία.

λαζῆ, ἐπίρ. ἀγγελιδόν. Ἴσως ἐκ τοῦ ἰλαδόν.

λάξινα (ῆ), ὁ τόπος εἰς ὃν θέτουν τὰ πρόβατα πρὸς βοσκήν κατὰ τὴν ἀνοίξιν.

λαιμαργιά, ὁ βρογχωτὴρ τοῦ γυναικείου φορέματος, ἡ καὶ τραχηλιά.

λακινιά, ἀγέλη ἵππων καὶ ἡμιόνων. Ἐκ τοῦ λακέω, θορυβῶ.

λακνεύω, τρυπῶ διὰ ξύλου τὴν γῆν, κάμνω λάκκον, πρὸς ἐμφύτευσιν φυτῶν.

λάκκουρας, αὐχὴν, ὁ καὶ **σβέρκος** καὶ **κούτικας**. Ἴσως διότι ἐκεῖ σχηματίζεται μικρὸς λάκκος.

λάλα (ῆ), ἐντομον τριχωτόν, φυλλοφάγον. Κάμπη.

λάμνωμα (τό), αὐλάξ. Ὅπως οἱ διὰ κωπῶν **λάμνοντες** (ἐλαύνοντες) ἀλλοκλῶνουν τὴν θάλασσαν. Λέγεται οὕτω καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων ἀπομένουσα ἰλύς.

λαμπάζω, κατατρομάζω, φοβίζω τινά.

λαμπατίνα, ἡ πυρά, ἣν ἀνάπτουσιν οἱ παῖδες κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου (24 Ἰουνίου), τοῦ **λαμπατάρη**. Λέγεται καὶ **τζιαμάλα**.

λαμπήθρα, ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ.

λάμπινα (ῆ), ἰχθύς πετραῖος, τοῦ σχήματος τῆς πέτρης, ὑποπράσινος. Ἴσως ὁ ψύλων ἢ τίλων.

λανάρι καὶ **λαναράς**, (Βυζ.). Ἐκ τοῦ λῆνος καὶ λανός, Δωρικῶς τὸ μαλλίον.

λαντιζοδέρομαι, ἀγωνιῶ.

λαντιζονεῖα (ῆ), ἡ ἐξ ὀγκώσεως στομαχικῆς δυσφορία.

λάπατο (τό), παραφορά. Εἰς τὴν φράσιν «τοῦ ἦρθε τὸ λάπατο».

λαρωμός, καθησυχασίς, ἰλαρωμός.

λαρώνω, καθησυχάζω. Ἰλαρόν ποιῶ τινά· «λάρωσέ το τὸ παιδί».

λασιὰ (ῆ), φραγμός πλεκόμενος ἐκ λεπτῶν καὶ πυκνῶν ράβδων.

Λάσιος.

λαφομόσχι (τό), μικρὰ ἔλαφος. Μόσχος τῆς ἐλάφου.

λαχίδι, τμήμα μικρόν χωραφίου. Ρίξ. λαχνός.

λαχνιάζω, ρίπτω λαχνόν, κλήρον.

λαχτάρα, ὁ αἰφνίδιος τρόμος.

λαχταρίζω, (Βυζ.), καὶ τρομάζω.

λαχτίζω, λακτίζω.

λάχτισμα (τό), λάκτισμα.

λαχτισμένος, ὁ δεινοπαθών.

λεικάζω, μολύνω τι, ἐκ τοῦ λειχάζω, λείχω.

λειμασμένος, μεμολυσμένος.

λειψάδα, τὸ ἐκ τῆς ἀφαίρεσεως τεμαχίου ἀπὸ στερεοῦ σώματος σχηματισθὲν κενόν.

λειψή, ἡ ἀλλαχοῦ λειψόπιττα, ἄζυμος ἄρτος.

λέλε μ', ἐπιφώνημα σχετικαστικόν· «λέλε μ', τί μ' εὔρε».

λέφα, ἡ ἔμεσις αἵματος.

λευτερίδα, χρυσαλλίς, πεταλοῦδα.

λευρό, λείον.

λεχομανάω, ἀσθμαίνω, τὸ ἀλλαχοῦ **λαχανιάζω** καὶ **λοφάζω**.

ληόστα (τά), οἱ ἐλαιοπυρῆνες, ὅστ' αἰ κόκκαλα τῆς ἐλαίας.

ληαγκρίζουν (τὰ μάτια του), λαμπυρίζουν.

ληακά καὶ **ληάκατα**, τὰ ἐντόσθια. Κατὰ συγκοπὴν τοῦ κοιλιᾶκά.

ληακὸ (τό), ὁ ἡλικιόξ, ἡ «ταράτσα».

ληανό, εἶδος ἀραδοσίτου, μὴ παράγοντος τὸν καρπὸν ἐντὸς λοβοῦ στάχους. Καὶ **ληανοκαλάμπουκο**.

ληανοπλούμιστο, τὸ ἐπιχαρίτως πεποικιλμένον.

ληάνωμα (τό), ὁ ὀβελίας ἀμνός, ἀλλ' ἰδίως τὸ ψηγμένον μικρὸ βε-
τοῦλι Ἐπίσης τὸ κοπάδι τῶν ἀρνιῶν καὶ κατσικίων ὁμοῦ. Ἐπίσης τὰ
χρήματα.

ληάρα, ἡ χονδρόμαλλος λευκὴ κάππα. Ἰσως ἡλικιρῆξ τοῦ ἡλιαΐζειν,
θερμάνειν τὸν φέροντα.

ληάρος (ὁ), λευκός. Ἰδίως περὶ κυνός.

ληατρίζομαι, ἐθύρομαι, κόπτομαι.

λιβανός, ἐπιθυμητός. Ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν σημασίαν ὠραιός.

λιγένη (τό), ὕδροχόη μεταλλίνη, λάγνηνος.

λιγκέρι (τό), μέγα πινάκιον χάλκινον· ἡ ἀλλαχοῦ ἀπλάδα.

λιγόνμερος, ὁ ὀλιγόζωος. «... τὰ δεκοχτὼ τ' ἀδέρφια τὰ λιγόν-
μερα» δ. ῥ.

λίξα (ἡ), τὸ ὑφάλλμυρον καὶ ὀρεκτικόν φαγητόν. Ἴδε καὶ **λιχούδης**.

λιθιά (ἡ) καὶ **λιθότοιχα** (τά). ὁ λιθότοιχος, δι' οὗ περιφράσσονται
αἱ ἄμπελοι ἢ τὰ περιδόλια.

λιθοπέτι (τό), τὸ γυμνασματῆς λιθοβολίας, τὸ καὶ λιθάρι λεγόμενον.

λιθοσώρια (τά), σωρός λίθων.

λιμνώνω, κατακλύζω, πλημμυρίζω.

λίμπα (ἡ), τρύβλιον πῆλινον, ἡ λοπάς.

λιμπά (τά), οἱ ὄρχεις.

λιναροσκουλίδα, τολύπη ἐκ λίνου.

λινιά (ή), σχοινίον λεπτόν. Ἐκ τοῦ λίνου.

λιοβόρρι (τό), ὁ ἐν εὐδίᾳ ἡμέρᾳ πνέων ψυχρὸς βορρᾶς.

λιόκαυτο, ἰχθὺς τριχευτὸς ἑηραινόμενος ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, τὸ καὶ **πετάλι**.

λιόκρουσι (ή), ὁ ἱκτερος. Καὶ **λιοκρουσμένος**, ὁ προσβληθεὶς ἐξ ἱκτέρου.

λιόπρο (τό), καὶ

λιοπύρια (τά), οἱ μεγάλοι κύσωνες, τὰ κυνικά κύματα.

λιोटῆρι (τό), ἴδε **ἡλιοτῆρι**.

λιπασιά (ή), πάχος, λίπος, τὸ ἀλλαχοῦ ξύγγι. Καὶ τὸ λίπασμα ἀγροῦ.

λίππα (ή), τὸ ἀλλαχοῦ φλαμοῦρι, ἡ φιλύρα.

λίσβας (ὁ), γῆ ἀμυώδης.

λίτσα (ή), ἰχθὺς ποτάμιος. Τὸ ἀλλαχοῦ γουμπρί.

λιχμιστής, ὁ λιχμιστής.

λοβοδο (τό), τὸ χρυσολάχνον· ἡ ἀτράφαξ· ἀγριοσπανακιά.

λογάρι, τιμαλφές.

λογγιά (ή), θάσος πυκνόν.

λογιαστό, ἐκλεκτόν, καὶ ποικίλον.

λογιοῦμαι, καλοῦμαι, λέγομαι· καὶ λογίζομαι.

λογισμένος, ὁ νουνεχής, καὶ φρόνιμος.

λόθρα (ή), μικρὸν ἀχρηστον τεμάχιον σιδήρου. ἰδίως ὑπόλοιπον ἡλου ἀπὸ τὰ πέταλα τῶν ἵππων.

λολάδερφος καὶ **μελάδερφος** καὶ **ἀλλάδερφος**, ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφός.

λομπάρια (τά), αἱ λόχμαι.

λοῦλα, ἡ προμήτωρ, ἡ καὶ **καλή**, ἐξ οὗ **καλοῦλα** καὶ **λοῦλα**. Ἴδε καὶ **βάβρι**.

λουλουδι (τό), (Βυζ.), τὸ ἄνθος, ἀλλὰ τὸ ἄοσμον, διότι τὸ εὖοσμον λέγεται ἂν **ῥι** ἢ καὶ **μοσχολούλουδο**.

λουμάκια (τά), κλωνάρια δένδρων.

λουρίτης, ὄφις μέγας, ἀλλ' ἀδελφής.

λοῦτος (ὁ), ἐκλεκτὸν χῶμα, κατὰλληλον διὰ φυτείας ἀνθῶν. Ἀλλαχοῦ μπομπότα.

λοῦφα, ἡ σιωπή.

λοῦφκος, πετηνὸν ἰχθυοσφάγον, φέρον λόφον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

λουχωμένο (τό), ιδίως ἐπὶ ἀμπέλου πλήρους παρσείτων φυτῶν ἐμ-
ποδιζόντων τὴν βλάστησιν αὐτῆς.

λοχεύει (ἡ μέλισσα), καντεῖ λοχεύει.

λοχώνω, πυκνώνω φυτεῖαν. Τὴν καθιστῶ λόχμην.

λυγιά (ῆ), θάμνος ἡ καὶ **λυγαριά**, λύγος.

λύγκρεμα (τό), ὁ νευρικός πλῆμος τοῦ βλεφάρου. Προσιωνίζεται
τὴν ἀφιξίν συγγενοῦς ἀποδημοῦντος.

λυγκιάζομαι, με καταλαμβάνει λύγξ. Ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι
κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην φίλος τις ἀπὼν ἐμίλει περὶ τοῦ **λυγκια-**
ζομένου.

λυγκρι (τό), ὃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀλέκτορος ἐρυθρὸς λόφος. Τὸ
ἀλλαχοῦ λυρί.

λυκινιά, ἐπίρ. ἀγεληδόν· μεταφ. ἐξ ἀγέλης λύκων.

M

Μαγγάνα, φωνὴ διάτορος.

μάγγλαβα (τά), φιλονικίαι, ἔριδες.

μαγκλάρας, ὁ ὑψηλὸς καὶ κηκόσωμος. Ἴσως ἐκ τοῦ μονόκλαρος.

μαγουλιά (ῆ), τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς τοῦ σφαγίου.

μαγουλοσέρνεται, ἐπὶ γυναικὸς ὀδυρομένης, ἥτις σύρει, τραβᾷ καὶ
ἐνίοτε σχίζει τὰ μάγουλά της.

μαθαίνω, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἀναγινώσκω. «Σὲ παρακκλῶ, μάθε
μου αὐτὸ τὸ γράμμα».

μαθέ, ἐπίρ. τῷ ὄντι, δηλαδὴ. Προστακτικὴ τοῦ μαθάνω· γινώριζε.

μαῖδα, μικρὸν δοκάριον.

μάϊδε, μήτε.

μαινίδα καὶ **μαίνουλα**, ἰχθὺς λεπιδωτός, ἡ ἀλλαχοῦ στρογγύλα.

Ἡ μαινίς.

μακελλεμένος, ἐπὶ ἀνθρώπου ἀξίου νὰ **μακελλευθῇ**, ὡς ἐκ τῆς
κακουργίας του, νὰ σφαγῇ.

μάκρεμα (τό), βραδύτης, παράτασις καὶ ἀπόστασις.

μακροκόνταρο (-τό), τὸ οὐράνιον τόξον, ἡ ἱρις.

μακροσχοινίζω, παρρατείνω, μακρύνω τὸν λόγον.

μάκω, ἡ προμήτωρ.

μαλαθράκι (τό), ἐξάνθημα τῶν παιδῶν.

μαλαῖς ἢ **ὀμαλαῖς**, ἐργαλείον, δι' οὗ ἡ κτίστις στιλβώνει τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀλειμμα, στιλβωτήρ, ὀμλωτήρ.

μαλαχταριά (ή), μᾶζα ἐκ κόπρου βοῶν μεμιγμένη μετ' ἀχύρων, δι' ἧς χρίουσι τὸ ἔδαφος τῆς ἀλωνος.

μαλλιά (ή), ὕδριστική προσωνομία κακῆς μητρος.

μαλλιᾶζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ μάλλιασε τὴν καρδιά», τὸν κατεπίκρανε.

μάμμα (ή), ὁ πρῶτος στόμαχος, ὁ πρόλοθος τῶν πτηνῶν, καὶ **μποῦμπος** ἄλλαχού λέγεται σγάρα καὶ γκοῦσα.

μαμμουριάζω, κἀθημαι: συνεσταλμένως, σιωπηλῶς.

μανιώνομαι, προσκολλῶμαι ἐμμανῶς πρὸς τι.

μανιώνω, θυμῶνω, ἐρεθίζομαι. Ρίξ. μανία. Ἄλλαχού μανίζω.

μανόπυλα (ή), ἀστακὸς μικρόπους καὶ ἀκκνωθῆς. Ὁ κάβουρας.

μανός, ἀδρανής, χυῶνος. Τὸ ἀρχαῖον μανός.

μαντάνη, τὰ ὑπὸ τοῦ ὕδατος κινούμενα ἔξυλα, δι' ὧν τύπτονται ἰσχυρῶς κατὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν τὰ μάλλινα ὑφάσματα.

μαντεύομαι, προσπαθῶ δι' ἐπικλήσεως τῶν πνευμάτων νὰ μαντεύσω τὸ μέλλον. «Μαντεύονται ἢ κοπέλλαις ποῖα θὰ πνεντρευτῇ».

μάντζαλο, τὸ εὐτελέσ' ἐπὶ ἐνδύματος ἢ ἐπίπλου. Καὶ ἡ φράσις: «τσάντσαλα, μάντζαλα».

μαντράκι, λιμενίσκος χειροποίητος. Ὑποκορ. τοῦ **μάντρα**.

μάρα, ἔφεσις, ἡμερος. «Ἔχω μάρα νὰ τὸν ἰδῶ».

μαργώνω, ριγῶ, ἀποψύχομαι. «Πέφτω 'ς τὰ χιόνια καίγομαι καὶ 'ς τὴ φωτιὰ μαργώνω...» δ. ἦ.

μαρίτσι (τό), λιμναῖός ἢ ποτάμιος ἰχθύς σχήματος λάβρακος. Τὸ ἄρρεν λέγεται **στριγκοῦσι**.

μαρκαλίζω, ὀχεύω, (ἐπὶ αἰγῶν ἢ προβάτων).

μαρκάλος (ὁ), ἡ περίοδος τοῦ ὄργασμοῦ τῶν κριῶν ἢ τράγων, καθ' ἣν ἐγκλείονται ἢ ἀφίνονται, ἵνα συμμιχθῶσι μετὰ τὰς ἀμνάδας ἢ αἰγας.

μαρκούπια (τά), ἐμβάδες γυναικεῖαι.

μαρμάρα (φοράδα), στείρα. Ἐπίσης ἡ οὐδέποτε ἐγκυμονήσασα ἀμνίς.

μασσίνι (τό), ἀσκὸς ἐκ τραχείου δέρματος.

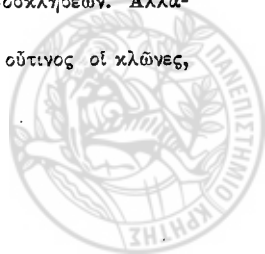
μάστακας, εἶδος ἀκριδος. Μάσταξ.

ματίζω, ἐνώνω δύο κλωστὰς διὰ κόμβου.

ματσαλίζω καὶ **ματσαλάω**, μασῶ. Καὶ **ματσάλισμα**, ἡ μύσησις.

μαυλῶ, προσελκύνω ζῶόν τι διὰ θωπευτικῶν προσκλήσεων. Ἄλλα-
χοῦ **μαυλίζω**.

μαυραγαθιά (ή), δένδρον ὕψους 2-3 μέτρων, οὗτινος οἱ κλώνες,

ισχυρότατοι ὄντες, χρησιμοποιοῦνται εἰς κατασκευὴν ράβδων. Ἴσως ράδακμος ἢ μέλαινα.

μανράκι (τό), ἰχθύς ὁμοιάζων τὸν κέφαλον.

μεδά, ἐπίρ. μήπως, «μεδὰ τὸν εἶδα;» Τὸ ἀλλαχθοῦ μνηγαρίς. Ἴδε καὶ **μήνα**.

μελάδερφος, ἴδε **λολάδερφος**, ἡμιάδελφος, κατὰ τὸ μελίχλωρο ἐκ τοῦ ἡμίχλωρον.

μελέτημα, ἐπαινος.

μελετινὴ (ῆ), φυτὸν θαμνώδες, ἀρωματικόν, τὸ παρ' ἀρχαίοις ἀβρότονον.

μελετώ, (Βυζ.), καὶ ἐπαινώ. «Ἔχεις ἄλογο; γὰρ τὸ μελετᾷς» παρ. Ἐπίσης μνημονεύω, «καλομελέτα κ' ἐρχεται.» Καὶ βλασφημῶ, «τοῦ μελέτησε τὰ γονικά».

μελισσολόι (τό), ἐσμὸς.

μελίχλωρο, ἡμίχλωρον, ὑπόχλωρον. Ἐπὶ ἰχθύος ἢ τυροῦ.

μελλούμενο, τὸ εἰμαρμένον. Τὸ καὶ γραμμένο.

μελουδα, ἐντομον ἐπιβλαβὲς διὰ τὰ φύλλα τῶν δένδρων. Ἴσως ἐκ τοῦ μηλιάς, ἢ μικρὰ νύμφη τῶν δένδρων.

μελουδι (τό), ὁ ἐν τοῖς ὀστέοις μυελός, καὶ **μεδοῦλι**.

μέμφομαι, παρὰδόξως μόνον εἰς τὴν σημερινὴν τοῦ εἰκάζω. «Μοῦ μέμψεται πῶς θὰ ἔρθῃ».

μενιτευτής, ἴδε **μηνυτής**.

μεριά (ῆ), (Βυζ.), καὶ τὸ ἡμισυ φορτίον τοῦ ζήνου· «εἶχαμε μεριά κ' ἔγεινε φορτίο» παρ.

μεσάνταρας (ὁ), ἐρμάριον, ἀποθήκη κλινοστρωμνῶν μεταξὺ δύο δωματίων κατασκευαζομένη ἐντὸς τοίχου.

μεσίनि, καταβολάδα, τὸ νεόφυτον δένδρον. Ρίζα μοσχεύω.

μεσοδρομῖς, ἐπίρ. ἐν μέσῃ ὁδῷ, «ποῦ καθβαλαίει ξέν' ἄλογο μεσοδρομῖς πεζεύει» παρ. Καὶ μεσοστρατίς.

μεσοκαιριάω, φθάνω εἰς τὴν μέσῃ ἡλικίαν. Καὶ **μεσόκαιρος**, ὁ μεσηλιξ, ἀλλαχθοῦ μεσόκοπος.

μεσοκαιρίς, ἐπίρ. προώρως.

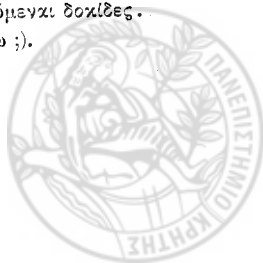
μεσοκόβομαι, κάμπτομαι ὑπὸ τὸ βαρὺ φορτίον.

μεσόσκελα, ἐπίρ. μεταξὺ τῶν σκελῶν.

μεσουρανῖς, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «μεσουρανῖς τὸ ρίχνει», βάλλει τις, ἐξακοντίζει εἰς ὕψος μέγα.

μεσοπάλιδα, αἱ πλαγίως ἐπὶ τοῦ διατονίου προσηλούμεναι δοκίδες.

μεσάλλι, (τό), ἡ ἐπιτραπέζιος ὀθόνη. (Ἐκ τοῦ μάσσω;).

μέστιος, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ **μεσόκαιρος**. Ἐπίσης ἐπὶ καρπῶν καὶ σίτου, ὥριμος, πλήρης, μεστός.

μηλάω, κυλῖω ἀντικείμενόν τι μεταξὺ γλώσσης καὶ οὐρανίσκου.

μηλιόρι, τὸ μεσαιᾶς ἡλικίας, διετές, πρόβατον. Ὑποκοριστικὸν τοῦ μῆλον, πρόβατον.

μήνα, ἐπὶρ. μήπως, «μήνα ἔχω ἄλλο νὰ σοῦ δώσω ;» «Μήνα με καίς με τῇ φωτιά, γ' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω ;» δ. ῥ.

μηνυτής, ὁ καταμηνυτής, εἰς τὴν παροιμ. «φεύγης, κλέφτης, μηνυτής καὶ καλὸς ἄνθρωπος», ὁ καταδότης.

μικρομάννα, ἡ γαλακτοτροφούσα μήτηρ.

μικροπαντρεμένη, ἡ συζευχθεῖσα ἄνδρα προεβηκυίας ἡλικίας. Οὐχὶ ἡ εἰς μικρὰν ἡλικίαν ὑπανδρευθεῖσα.

μίζα (ῥ), πλέγμα πυρρόχρουν, μεταξίνον κατ' ἀπομίμησιν πλεξίδος τῆς κόμης, ὅπερ προστίθεται εἰς τὸν κεφαλόδεσμον πρὸς ἐξόγκωσιν αὐτοῦ. Ἴδε **κόκορος**.

μισολάγνυο (τό), μέτρον οἴνου (2 1/2 λίτρα).

μισοπήγαδο, πηγάδι ἀντήκον ἐξ ἡμισείας εἰς δύο γειτνιαζούσας οἰκίας.

μισότριβος, ὁ μεσῆλιξ. Ἴδε καὶ **μεσόκαιρος**.

μνέγω, ὁμνῶ. «Μνέγει ᾧ ἑνομαί του», «ὠμνεῖα τὸ γάλα τῆς μάννας μου», ἐπὶ διεξαγωγῆς δυσχεροῦς ὑποθέσεως.

μνιά, ἀντὶ μία.

μοξὸς (ῥ), ἡ μικρὰ ὀπή ἐκάστου ἐγκοιλίου, δι' ἧς τὸ ὕδωρ συρρέει εἰς τὴν «σαντῖναν» τοῦ πλοίου.

μοίρεται, ὀδύρεται, μοιρολογεῖ.

μοιρ-μοίρι, φράσις σημαίνουσα τὴν βραδύτητα, τὸ ἀναποφάσιστον, τὰς ἀναιδέας.

μολεψιά, ἡ κρεοφαγία ἐν νηστευσίμῳ ἡμέρᾳ. Διότι ὡς ψυχικὸν μόλυσμα λογίζεται τοῦτο.

μόλκος, ὁ μεσῆλιξ, ἡμιῆλικος.

μονανεπηγᾶς ἐπὶρ. με μίαν ἀναπνοήν, ἀπνευστί.

μονάντερος, ὁ ἀδηφάγος.

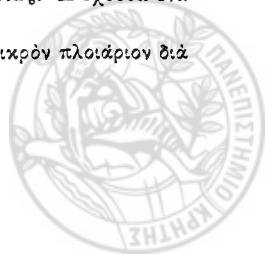
μονᾶτο, ἀμιγές.

μοναύτα (ῥ), χύτρα πηλίνῃ μίαν μόνην ἔχουσα λαβὴν (αὐτή).

μονῶς, ἄνθρωπος ἡ ζῷον διαιτώμενον διαρκῶς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Καὶ **μονῶ** ἡ κρύπτῃ ἀγρίου ζῷου.

μονοβύζα (ῥ), ἐπὶ ἀμνάδος καὶ ἀγελάδος κυρίως. Ἡ ἔχουσα ἕνα μαστόν.

μονοκοῦπι, ἐπὶρ. εἶδος κωπηλασίας. Ἐπίσης μικρὸν πλοίαριον διὰ μιᾶς κόπης κινούμενον ἐκ τῆς πρύμνης.

μονομερίδα, ισοβόλος ὄφις μικρός. Ἐκ τοῦ ὅτι **μονομερίς** θνήσκει ὁ ὑπ' αὐτοῦ δηχθεὶς.

μονοτάρι, ἐπὶρ. διὰ μιᾶς, μιὰ καὶ καλή.

μόρα, ὁ ἐπιτάκτης.

μοριάζουν, τὰ δι' ἀνεπαρκοῦς ὕδατος βρασθέντα λάχανα.

μότι, ἐπὶρ. ἄμα, «μότι χαράξῃ, θά φύγουμε». Καὶ πρὸ ὀλίγου, μόλις, «μότι ἔφυγε».

μουζῆς, ὁ δύσκολος, δύστροπος, σκαῖος. Ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ **muso**, πρόσωπον.

μουκιάζει, εὐρωτιᾷ.

μουνουῦχι (τό), πρόσκατον μηκέτι ὀργῶν πρὸς συνουσίαν εὐνοῦχος.

μουντζοῦρι (τό), μέτρον σίτου χωρητικότητος εἰκοσι: ὀκτάδων. Τὸ κοιλόν.

μουργκος, θολός, ἀμυδρός.

μουρσιάζω, ψειρίζω.

μουσκιά (ῆ), ἱούλος, «βιολέττα». Τουρκ. «σερμενεξές».

μουσκαλώνω, σκυθρωπάζω.

μουσαμουλεύω, ἴδε **κουτουφλώ**.

μούσουλον, διθυρον ὄστρακον, παραπλήσιον μυδῖον, τριχυτόν. Ἴσως ἐκ τοῦ μῦς, μύδι.

μουστάνω, κορέννημαι. Ἐκ τοῦ μεστός. Ἐπίσης προσηλοῦμαι εἰς τι, ἀποκτῶ ἔξιν τινα, ἐξοικειοῦμαι εἰς τὴν χρήσιν πράγματός τινος.

μουσφακίδι (τό), ὁ ἐλελίσφακος.

μουτεύω, τίλλω, μαδίζω. Ἐκ τοῦ μοτόν.

μουχτερὸ (τό), ὁ χεῖρος, μοχθηρόν, διὰ τὴν βλάβην, ἣν προξενεῖ διὰ τοῦ ρύγχους του εἰς τὰς φυτείας.

μοχός (ός), βρύον, λειχήν.

μόχτα, ἐπιφώνησις, ἀπευθυνομένη ὑπὸ τοῦ ζευγγιάτου πρὸς τὸν ἀροτριῶντα βοῦν. Μόχθησον.

μπαξαρκάνα, γύναιον ἀγκιδές. Ἴσως εἶναι Τουρκικῆς ρίζης.

μπάλα (ῆ), μέτωπον, ἐκ τοῦ βάλλω, ὡς τὸ **κοῦτρα** ἐκ τοῦ κρούω ἢ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ **balla**, σφαῖρα.

μπάλλος, στικτός, περδαλός. Ἰδίως περὶ ἵππου. Βάλλον ἐκάλει ἐνα τῶν ἵππων αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλεύς.

μπάμπαλο, τὸ εὐτελές καὶ τετριμμένον σκεῦος. Ἴσως ἐκ τοῦ πκμ-πάλιον.

μπαμπανάτσα (ῆ), ἄρτος ἐξ ἀραβοσίτου ἢ λέξις φαίνεται ἑσινική.

μπάρα, ἔλος, βοῦρκος.

μπαρμπαρίζω, φλυαρῶ, βαρβαρίζω.

μπάσταινα (ή), ἔκτασις γῆς, ἥτις δύναται δι' ἐνὸς ζεύγους βοῶν ν' ἀροτριῶται κατ' ἔτος, λαμβάνοντος τοῦ ἰδιοκτῆτου τὸ *ἥμορον*. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἥμορον παρὰ Βυζαντινοῖς ἐλέγετο ἐμβάτικιον, ἴσως ἐκεῖθεν ἐσχηματίσθη ἡ λέξις ἐμβάσταινα, μπάσταινα.

μπατσαριά, ζύμη μετὰ λαχάνων κατσακευαζομένη ὡς πίττα.

μπάφα (ή), ἴδε *κοκλᾶνος*.

μπάχανα, εἰς τὴν φράσιν «τρέχει 'ς τὰ μπάχανα», 'ς τὰ χαμένα, μάτην.

μπίμητσα, ὑπόγειον.

μπινάρι (τό), δοκίς χρησιμεύουσα διὰ τὰ δέματα τῶν τοίχων.

μπιστροῦ, ἐπὶ πιστώσει.

μπιτσικάβουρας, ὁ σκορπίος. Καὶ μικρὸν θαλάσσιον ὄστρακον, τὸ παρ' Ἀριστοτέλει καρκίνιον.

μπλάθρι, τὸ ἀλλαχοῦ μπλάστρι, ἐμπλαστρον.

μπλέτσι, γυμνότης, τὸ ἀλλαχοῦ *ταίσιδος*· ἡ λέξις ἑνικῇ πιθανῶς.

μπλετσώνω, πληρῶ τροφῇ τὴν γαστέραν μου. Ἰσως ἐκ τοῦ ἐμπλήμι.

μπλζαρίζω, φλυαρῶ.

μπόκολο (τό), μικρὸν ἰχθυοφάγον πτηνόν.

μπολάκι, εἶθε. Ταυτόσημον τῷ ἄμποτε. «Μπολάκι σὲ λιανίσουε 'ς τὴν πόρτα μ' ἀπὸ κάτω» δ. ἄ. Ἐχει καὶ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως.

μπόλζα (τά), οἱ ποικίλοι σιτηροὶ καρποί, οὓς ἐμοῦ βραζομένους τρώγουσι κατ' ἔθος κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου (30 Νοεμβρίου), ἥτις συμπίπτει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν σπαρμῶν. Τὰ ἀλλαχοῦ πολυσπόρια. Ρίζ. ἐμβόλια.

μπόμπολος, ὁ κοχλίας, ἀλλ' ἰδίως ὁ ὀγκώδης θαλάσσιος κοχλίας, οὗ τὸ κέλυφος οἱ ἄλιεῖς τρυπῶντες εἰς τὸ ἄκρον χρησιμοποιοῦσιν ὡς σάλπιγγα, βομβύλις, ὁπόθεν καὶ ἡ λέξις.

μπότυς (ὁ) καὶ **μπότυ** (τό), πῆλινον δοχεῖον οἴνου εὐμέγεθες μὲ στενὸν λακμόν.

μπουλώνομαι, (Βυζ.), καλύπτομαι τὴν κεφαλὴν.

μποῦμπα (ή), ἡ καὶ λάμια (ἐμπουσα) λεγομένη. Τέρας μεγάλῳμον. «Ἐξῆς ποῦ εἶδε τὴν ψεῖρα μποῦμπα», φράσις λεγομένη ἐπὶ ὑπεργήρων.

μπουμποῦλι, ἔγτομον τῶν ὀσπρίων. Βομβύλη.

μπουρδέι (τὸ βῶδι), ἐπιτίθεται διὰ τῶν καράτων.

μπουρδουνάρι (τό), ἡ δοκὸς ἐφ' ἣς στηρίζονται τὰ τῆς ὀροφῆς δοκάρια.

μπορμπουλήθρες, κί ανερχόμεναι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος
ψυαλλίδες.

μπούρμπουνας, ὁ ἀλλαχοῦ μπούμπουρας, μεγάλη σφήκα· ἡ λέξις
ἐκ τοῦ ἤχου, ὃν ἀποτελεῖ ἱπτάμενος.

μπούτυνα καὶ μπουτυνέλος, τὸ ὑψηλὸν ξύλινον ἰγδίον, ἐν ᾧ τὸ
γάλα κτυπούμενον ἐξαφρίζει τὸ βούτυρον. Πυτίνη, γαῦλος.

μπούχαβον, τὸ καχεκτικόν. Καὶ ῥῆμα **μπουχαβιάζει**, οἰδαίνεται.

μποχός, ὁ λεπτὸς κογιоротός, κόνις. Ἴσως ὑπόχους, τὸ λεπτὸν χῶμα.

μπροκαλιέται, ὁλολύζει, κλυθμυρίζει τὸ βρέφος, τὸ ζῶον.

μπροστιλεύω, ἐνδυναμοῦμαι· «μπροστίλεψ' ἡ καρδοῦλά μου», ἀνέ-
λαβον δυνάμεις. Καὶ προβάλλω, ἐμφανίζομαι.

μπροστογυρίζει, ἐπὶ τοῦ ἐνεκα πενίης ἀναστρέφοντος τὴν ὄψιν τοῦ
τριβέντος ἐνδύματός του.

μπυρίζει, ἀναθρώσκει ἡ πυρά. «Νά κάψῃ, νά μπυρίσῃ». Ρίξ. πῦρ.

μυγιάζει, λυμαίνεται. «Τί τὸ μυγιάζεις;» τὸ μολύνεις, διαφθείρεις.

μύγα, (Βύζ), ἀλλ' εἰς τὸν ἐνικὸν ἰδίως ἡ μολύνουσα τὰ ἐκτεθειμένα
κρέατα, ἥτις καὶ **σιγατιώτης** λέγεται. Ἡ εὐλή.

μυλάω, βυζάνω, μυζάνω.

μυλλωνᾶς, ἰχθύς ποτάμιος, καλούμενος καὶ **μουστακαῖος**, ὁ μύλλος.

μυξάρι (τό), ἰχθύς, εἶδος κεφάλου· ὁ μύξων.

μυριάζω, ἐπὶ ποιμένων. Ἴδε **χιλιάζω**.

μυριανθεῖ, πληροῦται ἀνθέων.

μύρομαι, θρηγῶ, μυρολογῶ.

μύρος (ὁ), τὸ ἄρωμα· «... καὶ τῆς μυρτιάς ὁ μύρος» θ. ἄ.

μύρπλο, ἐπίρ. πλησμονή, πληθύς, «ἦταν ὁ κόσμος μύρπλο», ἐξέριθε
κόσμος. Μυρμηκιά, μυριοπληθεῖς.

μῶκο, ἐπιφώνημα προστακτικόν, σίγα, σιώπα.

μῶκος, τὸ νεογνόν. Ἴδε καὶ **δράκος**.

μῶρα (ἡ), κακοποιόν φάντασμα. Ἐπίσης παιδιὰ διὰ τῶν θακτύλων
ἐκτελουμένη, ἐν χρήσει μετὰ τῶν γυναικῶν ἰδίως. Ἐπίσης χυλνώσις,
ὕπνηλις.

μωρογαρίζει, ἀναβάλλει, βραδύνει τὸ ἔργον του, περισπᾷται ἀπὸ τὸ
ἔργον του χλίνων, ὡς μωρός.

N

Ναματερό, τὸ δοχεῖον, ἐν ᾧ τίθεται τὸ ἀνᾶμα.

νάμι (τό), **φήμη**· «ἐδγάλε νάμι», ἐψημίσθη, ἐπηνέθη, ἰδίως ἐπ' ἀνδρείᾳ. Ρίζ. ὄνομα. Τὴν λέξιν, εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἔχει καὶ ἡ Τουρκική, παραλαβούσα αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας, οἷον «γιορτοῦ» = ἐορτή, «τσιμπούς» = συμπόσιον, «παναίρ» = ἐμπορικὴ πανήγυρις, κλπ.

ναμοκόπου, ἐπὶρ. ἀδικόπως.

νεκροκόνταλο, τὸ τόξον τῆς Ἰριδος. Ἴδε **μακροκόνταρο**, ὅπερ τὸ ὀρθότερον.

νεραῶγι, ὑδραγωγεῖον.

νέρατα (τά), σχοινοειδῆ φυτὰ λιμνικὰ, ἐκ τοῦ πυθμένος ἀναρχόμενα μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης. Ρίζ. νερόν.

νέργατα (τά), ὑπόνοιαι, εἰς τὴν φράσιν «βάνω νέργατα», ὑποπτεύω. Ἐπίσης ραδιουργῶ.

νεροκότσυφας, ὁ κίγκλος.

νεροπάπαλη, νιφὰς χιόνος ὑδαροῦς· τὸ χιονόνερο.

νεροσυρμιὰ καὶ νεροσυρμή (ἡ), ἡ αὐλάξ, ἣν σχηματίζουσιν εἰς τὰς κλιτύας λόφου τὰ καταρρέοντα ὁδροῖα ὕδατα.

νήλα (ἡ), οἶκτος, ἔλεος· «μ' ἐπίκασε νήλα», ἡσθάνθη ἔλεος. Ἐκ τοῦ νηλεΐς.

νηατίζω, τρώγω διὰ πρώτην φοράν ὀπωρικόν τι, ὡς πρωτόλειον, ὡς ἀπαρχήν, ὡς νέον, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις. Ἴδε **ξεφεγγιάζω**.

νίλακας, θάμνος, ὁ μίλαξ.

νηοβδόμαδο, ἡ ἑβδομάς τῆς Διεκκινήσιμου.

νηόψυχο, εἶδος ἐμπλάστρου ἐπιτιθεμένου ἰδίως ἐπὶ τῆς κοιλίας ἢ τοῦ στομάχου.

νογάω, ἐννοῶ.

νοῦρκα (ἡ), μικρὸν τετράπουν, οὗτινος τὸ δέρμα εἶνε περιζήτητον διὰ τὸ μέλαν καὶ λεῖον τρίχωμά του. Ἰκτίς ἡ ἐνυδρος.

ντάβανος (ὁ), ζώφιον μεῖζον τῆς μύκας, βοϊδόμυγα, ὅψ' οὗ κεντούμενοι οἱ βόες οἰστροηλατοῦνται. Ἴδε καὶ **οἰστρογήνα**.

νταῦρος, ἰσχυρόν, μόνον ἐν συνθέσει, οἷον «νταυρόσκυλος», «νταυρόπαπας», δηλ. ὁ σφριγῶν ὡς ταῦρος.

νυχοπόδαρα, οἱ ὄνυχες τῶν ποδῶν.

νυχτοκόρακας, ὁ νυκτοκόραξ.

νυχτολούλουδο, κηπίον ἀνθίδιον πορφυροῦν τὸ χρῶμα, ἀνοίγον
τὴν νύκτα τὰ φύλλα.

νυχτόμερα, ἐπίρρ. νυχθημερόν.

νυχτοπάτης, νυκτοκλέπτῃς.

νώπη, ἡ ὕγρασις.

≡

Ξαγγρίζω, ἐξαγγριεύω, ἐξερεθίζω. Ρίζ. ἄγγριος.

Ξαγλίδα (σκόρβου), ἡ ἀλλοτρίου σκλίδου.

Ξαδειάζω, σχολάζω, εὐκαιρῶ.

Ξαλείφω, ἐξαλείφω.

Ξανάσσα ἢ **Ξανάσσαμα** (τό), ἡ προσωρινή διακοπή τῆς θυέλλης.

Ξανάφτω, ὑπερερυθρίω καὶ ἐξαίπτομαι ἐκ πυρετοῦ ἢ ὀργῆς. Ἐπίσης
ἐπὶ πληγῆς ἐρεθισθείσης.

Ξανεμιά, μέρος προπεφυλαγμένον ἀπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ξανθίζει, ἴδε **ξεσταχιάζει**.

Ξανταμείβω καὶ **ξαντιμεύω**, ἀνταμείβω.

Ξαπετῶ, ρίπτω τι μακράν, ἐκτινάσσω.

Ξαποθένω, ἀποτίθημι βάρος τι. Ἴδε καὶ **ἀπιθώνω**.

Ξαπόθωμο, ἡ ἀπόθεσις βάρους, φορτίου· ἐπίσης τὸ μέρος ἐφ' οὗ
ἐτέθη τὸ ἀποτεθέν.

Ξαπορνῶ, ἀπορνῶ, ἐκπλήττομαι, «θειαμαίνομαι καὶ ἔξαπορνῶ μὲ τὰ
φερσίματά σου» δ. ἄ.

Ξαρθυμάω, αἰσθάνομαι σφοδράν ἐπιθυμίαν νά γευνθῇ ἐδώδιμόν τι
καὶ ἰδίως ὁπώραν τινα. «Ξαρθύμησα τὸ ροδάκινον».

Ξαστοχῶ, λησμονῶ, ἐπιλανθάνομαι.

Ξαχλεύζω, τέρπομαι, διατίθεμαι εὐαρέστως, σκεδάζω τὴν ἀχλύν,
τὴν δυσθυμίαν, ψυχᾶ γοῦμαι.

Ξεγλυτρώνω, ἐκλυτροῦμαι, ἀπαλλάσσομαι. Ἴδε καὶ **γλυτρώνω**.

Ξεγλωσσιάζω, καταναλίσκω μάτην τοὺς λόγους μου, ἀποκάμνω
λαλῶν εἰς ὧτα μὴ ἀκούοντων.

Ξεδίνω, διασκεδάζω τὴν λύπην μου.

Ξεδουλεύω, ἀποζῶ ἐκ τῆς ἐργασίας μου καὶ

Ξεδοῦλι (τό), ἡ ἀμοιβή τῆς ἐργασίας.

Ξεκατελώνει καὶ **κατελώνει**. Ἴδε **ζωκοπάει**.

Ξεκαυκαλίζω, ἀνοίγω, ἐξάγω τὸ καύκχλον ὀστράκον, καὶ μεταφορ.
κατεσθίω.

ξηκλειδώνομαι, παρχλύονται αἱ κλειδώσεις μου ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου.

ξηκλώναρα, ἐξωκλώναρα.

ξηκόφτω, ἀποσπῶ, ἀποκόπτω. Ἐπίσης ἐκτιμῶ «ἐξέκοψαν τὰ χωράφια γιὰ δέκα τυχάρια». Ἐπίσης ἀπαλλάσσομαι ἔξω εἰς τινος «ἐξέκοψα τὸ κρασί».

ξηλακκιάζω, ἐπὶ ἐχθροῦ κεκρυμμένου, ὅταν ἐκβιασθῇ νὰ ἐκτοπισθῇ.

ξηλέχω, συζητῶ ἐπὶ διαφορᾶς, ἣν ἔχω μετὰ τρίτου, καὶ **ξηλέμματα**, ἡ σχετικὴ συζήτησις. Ἐπίσης καὶ ἐλέγχω. Ἐξελέγχω.

ξηλωλιάζει, ἀπομωραίνεται.

ξηματόχου, ἐπίρ. ἐπίτηδες.

ξημουτσουνιάζομαι, ἀνγκυλίζομαι νὰ ταπεινωθῶ, ἐξευτελισθῶ ζητῶν τι. Ἐντροπιάζομαι.

ξημπουρίζει, εἰς τὴν φράσιν τῶν ναυτικῶν «μᾶς ἐξεμπόρυσε», μᾶς ἐξέτρεψε τῆς διευθύνσεώς μας σφοδρὸς ἄνεμος, ἰδίως βορρέας.

ξηνερώνω, ἀνκνήφω ἐκ τῆς μέθης, ξεμεθῶ.

ξηνοβοραδυάζω, διανυκτερεύω εἰς ξένον οἶκημα. Ἰδίως ἐπὶ μοιχοῦ.

ξηνογεννῶ, μεταφ. ἐπὶ τῶν παρθεναίωντων τὰ συζυγικά καθήκοντα.

ξηνογονιαστής, ὁ περὶ τῶν ἄλλοτρίων ὑποθέσεων μεριμνῶν, παρμελῶν δὲ τὰς ἰδίας.

ξηνοκρένει, παρληρεῖ ἐν τῇ ἐξᾶψει τοῦ πυρετοῦ.

ξηνομίζω, στέλλω τινὰ εἰς τὴν ξενιτείαν «ἐξενόμισα τὸ παιδί μου», ἡνγκυλίσθη νὰ τὸ ξενιτεύσω. Καὶ ἐξορίζω τινὰ.

ξηνοψωμίζω, ξένους ὑπηρετῶ, ἢ ἀποζήσω.

ξηντώνομαι, τανύω τοὺς βραχίονας, ἐνεκα χάσμεος.

ξηπατουνιάζω, ἀναγνῶ τὰ περὶ τὸ πέλμα (**πατοῦνα**) μέρη τοῦ περιποδίου (κάλτσας).

ξηπελαγίζω, ἀνάγομαι εἰς τὸ πέλαγος Ἴδε **ἀκριζω**.

ξηπουρίζω, ἀφαιρῶ τὸν πέτρον (ἐμβολόν) τοῦ κάδου πρὸς κένωσιν τοῦ οἴνου.

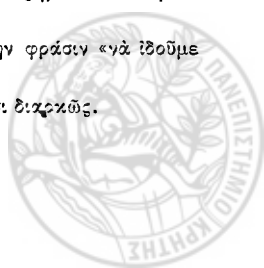
ξηπροντίζω καὶ ξεπρογκάω, δι' ἐπιφωνήσεων σκορπίζω, τρομάζω ἀγέλην ζώων, ἰδίως προβάτων. Ἴδε **προντίζω καὶ ἀλαγιάζω**.

ξηράδια (τά), μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «σῆκωσ' τὰ ξηράδια σου», τὰς χεῖράς σου. Ὑδριστικῶς καὶ ὡς ἄρ.

ξηρακας (ξ), τὸ ὑπὸ κεραυνοῦ ἀπασβολωθὲν καὶ ξηρανθὲν δένδρον. «Ὅταν ἀνθίσ' ὁ ξέρακας. . .» δ. ῥ.

ξηρνάει, μεταφ. παρουσιάζει, παράγει, εἰς τὴν φράσιν «νὰ ἰδοῦμε τί ξερνάει ὁ λογαριασμός», τί ὑπόλοιπον δεικνύει.

ξηροκαίρια (τά), οἱ βόρριοι ἄνεμοι, ὅταν πνέωσι διαρκῶς.

ξεροκούμουντσα (τά), ξηρά ταμάχια ἄρτου, ριπτόμενα εἰς τὸν ἔπαίτην.

ξερουχαίνω, ὑποφυχαίνω θερμόν τι ἔδεσμα.

ξεσαρκίζω, ἀποξύω καὶ ἀπορρίπτω τὰ ταμάχια σαρκός, ἀτινα ἀπέμειναν ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ σφαγίου.

ξεσκαρίζω, κυνηγετική λέξις, ἐξαναγκάζω τὸ θήραμα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἀσφαλές καταφύγιόν του (**σαρκί**), ἐνθα ἐκρύβη.

ξεσκουδίζω, καθαρίζω τοὺς ὁδόντας μου ἢ τὰ ὦτα μὲ τὸ **σκουδί**.

ξεσταχυάζει, ἐπὶ σιτηρῶν, ὧν ἐσχηματίσθησαν οἱ στάχυες. «Ἐξεστάχυασαν τὰ σπαρτά». Καὶ μεταφ. ἐπ' ἀνθρώπου διελθόντος τὴν ἡλικίαν.

ξέστρατα, ἐπίρ. ἔξω τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀτόπως.

ξεστρώνω (Βυζ.), καὶ τρέπω εἰς φυγὴν «μπροστὰ ξεστρώνει τὴν Τουρκίαν...» δ. ζ.

ξετσανίζω, ἐπιχειρῶ τι παρατόλμω, ἐκτείνομαι πέραν τῶν ἐσκαμμένων. Ἐκ τοῦ τανύω, τανύζω.

ξεβγαλμένη, ἡ ἐκτραπείσα τῆς εὐθείας ὁδοῦ γυνή.

ξεφανερόνομαι, παρουσιάζομαι αἰφνιδίως.

ξεφεγγάζω, γεύομαι διὰ πρώτην φοράν ὀπώραν ἄρτι ὠριμάσασαν, ποιῶμαι τὰς ἀπαρχὰς αὐτῆς. Συφακίζω, ὀπωρίζω.

ξεφράζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ παρεκτρέπομαι, «μὴ τὸ ξεφράξης».

ξεχυτό, τὸ στέγασμα, ὅπερ ἔχει τὰς τρεῖς πλευράς ἀνοικτάς.

ξεχωνιάζω, ἀνυσκάπτω βαθέως γῆν ἀκαλλιέργητον.

ξέχωρα (Βυζ.), καὶ τὰ περίχωρα.

ξεχωρίτης, ὁ χωρικός.

ξήψωμα, ἐπίρ. ἄνευ ἄρτου, τροφῆς. «Ξήψωμα καὶ χωαὶς ρόγα καὶ ἀπ' τῇ ράχῃ του παπούτσι» παρ.

ξζούρας, ὁ δύσμορφος.

ξομπλιάζω, ὑπόδειγμα λαμβάνω, ἰδίως ἐπὶ κεντήματος. Καὶ ἐπικρίνω. Ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἐκ τοῦ λατινικοῦ exemplum.

ξορίζει. Ἴδε **ξεμπουρίζει**.

ξυλιάζω (Βυζ.), καὶ παγώνω **ξεπαγιάζω**.

ξυλοκάτωγο (τό), ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀποθήκη τῶν καυσίμων ξύλων.

ξυλόσοφος, εἰρωνικῶς διὰ τὸν ἐπαγγελλόμενον τὸν σοφόν.

ξυλοχάλασι (ῆ), βιαία θύελλα, ἀποσπῶσα δένδρα (ξύλα).

ξυλόχτενο, τὸ χτένι τοῦ ἀργαλειοῦ.

ξύφασι, ἐξύφανσις. «Μᾶς ἤρθε μέσ' ἑ τήν ξύφασι». κατόπιν ἐορ-
τῆς. Τό τέλος.

ξωθεῖο του, εὐχετική ἐπιφώνησις. Ἐξωθέν του πᾶν κακόν.

ξωθιές (ή), καί **ξωθικά** καί **ξωτικά**, τὰ πονηρά νυκτερινά πνεύ-
ματᾶ. Ἡ δοξασία ἔλκει τήν κατ'αγωγὴν ἀπὸ τᾶς σειρήνας τῶν ἀρ-
χαίων. Ἴδε καί **καρκάντζαλα** καί **καλιοντζήδες**.

ἔξωλέστατος, ὁ ἐξώλητος, βάραθρος.

ἔξωλοίμικο (τό), ἐπιδημία, λοιμός.

ἔξωπαρμένος, ἀφηρημένος, κεχηνώς καί βλάξ. Ἐξω παρμένος ἢ
ἐπηρμένος, κοῦφος.

ὀβορός, ὁ περὶ τὴν οἰκίαν περίβολος, ἐν ᾧ διαφυλατρεύουσιν οἱ
βόες, ἢ **βοῦδομάντρα**, ἢ καὶ αὐλὴ τῆς οἰκίας. Ρίζ. βοῦς.

ὀβρονά, κάκοςμον φυτὸν ἀναρριχώμενον. Ἴσως ἢ βρυωνίς.

ὀζόηρο (τό), θάμνος δύσσομος, ρίζα ὅζω· ὁ τῶν ἀρχ. ἀνάγυρος.

ὀτίζει, βρωμᾶ, ὅζει. «Ἀπὸ μακρὰ ὀτίζει ἑ τὰ ἀγριόγιθα τὸ μπα-
ροῦτι» παρ.

οἶπουρο (τό), ἢ ἐπώρα καὶ τὸ ἐπωροφόρον δένδρον. Καὶ **γοίπουρο**.

οἰστρήγκα, ἢ βοῦδομυγα, ἐκ τοῦ οἰστρός. Ἴδε **ντάβανος**.

ὀκνα (ή), τὸ ξύλινον πῶμα τοῦ βυτίου τοῦ οἴνου.

ὀλιγοζώητος, βραχύδιος.

ὀλόβολο, ἐλόκληρον, αὐτούσιον.

ὀλοίσθια, τὰ λοίσθια.

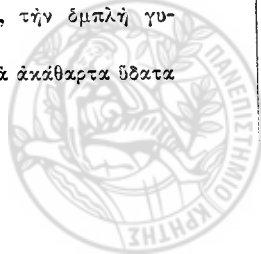
ὀλὸς (ὁ), ἢ ἀλλαχοῦ κουκοῦλα τοῦ ὀκτάποδος. Παρ' ἀρχ. ὀλός, τῆς
σηπίας ἢ μελάνης.

ὀμάδα (ή), εἶδος παιδιᾶς, παιζομένης διὰ λείων ἐπιπέδων τεμαχίων
πλακῶν, ὀμάς.

ὀμνέγω, ὀμνύω.

ὀμπλή, ἢ ἐπλή τοῦ ζφου· «τό λύκο γλέπομε, τὴν ὀμπλή γυ-
ρεύομε» παρ.

ὀξέδρα, ἐξέδρα, ἢ αὐλάξ, δι' ἧς μετοχετεύονται τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα
τῆς οἰκίας εἰς τὸν δρόμον.

δρασιὰ (ή), δραμ, «μέ πήρε ή δρασιὰ», κατεπλάγη» εκ του δράματος.

δργιό, τó ριγος. «Τόν έπικασε τ' όργιό».

δργος (ό), ή αλλαξ, ήν χαράσσει τó άροτρον.

δρθοκατουρίστρα (ή), περιφρονητικόν επίθετον άποδιδόμενον εις γύναιον άθλιον και βδελυρόν.

δρθοποδιάζω, διορθώ τά λάθη μου, παύω του νά παρεκτρέπωμαι.

δρθοχέστης, μεταφ. ό δειλός. Τό επίθετον τουτο δίδεται και εις τόν Μάρτιον μήνα, όταν εινε θριμύς και χιονώδης.

δρκωνας, ιχθύς κινδυνώδης, είδος θύννου, δρκυνος.

δρμιδι, άγκιστρον προσδεδεμένον εις μακρόν καλάμι, άλλαχαυ άρμιδι. Ίδε και τονιά.

δρος (ό), ρήτρα, «εβάλαμεν όρον», ούτω συνεφωνήσαμεν.

όρφάνεια (Βυζ.), και ή πενία. Πολλάκις δέ λαμβάνεται και άντι του συγκεκριμένου: «έλα, όρφάνεια», έλθέ, όρφανέ μου. «Δώστε νά φάη ή όρφάνεια», ή φτωχολογιά.

δοκρός, τó κεντρι του σφηκός.

δομή, εις τήν φράσιν «του πήραν τήν δομήν», του άνεκάλυψαν τά ίχνη διά τής δομής δηλ. δίκην κυνός.

δοτρέχα, ή αλλαξ δι' ής διαρρέουσι τά ύδατα τής στέγης. Τό γείσον τής οικίας. Ίδε **δξέδρα**. Ρίζ. τρέχει.

δοτρομαχιά, έχθροπάθεια, δυσμένεια.

ούβια, ή ψα. Ίδε **προφύλλι**.

ούβιρα (ή), τó υπό τόν καταρράκτην χειμάρρου σχηματιζόμενον κοίλωμα.

ούρδα (ή), τυρός ζυμωτός στρογγύλος, ή άλλαχου μυζήθρα· ή λέξις εινε ξενική πιθανώς.

όφριος (ό), πτηνόν ιχθυοφάγον, εκ του γένους των κύκνων, μέλαν, έχον λαϊμόν επιμήκη. Έξ ου και ή λέξις.

όχ, ή πρόθεσις εκ, άπό· «Πούθε εισαι;» «Όχι τά Γιάννενα».

όχτιά, ή όχθη.

όχτικας (ό), ή φθίσις, τó και **χιτικιό**. Εκ του έκτικός—καχεκτικός.

Π

Παγανά (τά), θεότητες της νυκτός, Δρυάδες.

παγάνα (ή), άνιχνευσις (διά ληστήας κυρίως).

παγανό, τό βρέφος. Ἴδε καί δοράκος, καί **μῶκος**. Ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ παγανός, ὁ ἐθνικός, ὁ εἰδωλολάτρης, ὡς εἰσέτι ἀθάπτιστον. Διότι παγανισμός ἐλέγετο ἡ εἰδωλολατρεία κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνους.

παγοῦδα (ή), γάλα παχύ, ψυχρόν.

πάγρα, ἡ ὑγρασία ἐκ τῆς χιόνος, ρίξ. πάγος. Ἐπίσης καί τό ἐπὶ τινων ὑγρῶν σχηματιζόμενον στρώμα. «Τό ξεῖδί μας ἔπιασε πάγρα».

παιδοπούλα, ἡ παιδίσκη, ἡ καί κοπέλα.

παίρνω (Βυζ.), καί εἰς τὰς ἐξῆς ἐννοίας. «Μέ πήρε σέ κακόν ἴσκιον», μ' ἐμίσησε. «Παίρνουν ν' ἀνθίσουν τὰ κλαριά, κι' ὁ πάγος δὲν τ' ἀφίνει» δ. ζ., ἀρχίζουν ν' ἀνθίσουν.

παίρομαι, ἐπαίρομαι, «τί μοῦ παίρῃσαι ἔς τὰ κάλλη, πῶς ἔς τόν κόσμο δὲν εἶν' ἄλλη» δ. ζ.

παλάζι (τό), μικρά ἀγριόνησσα.

παλαμαριά, ἡ λαβή τοῦ ἀρότρου. Ἐπίσης καί ἡ λαβή τοῦ δρεπάνου, «σέρνει δρεπάνι, δαμασκή, παλαμαρή' ἀσημένια» δ. ζ. Ρίξ. παλάμη.

παλαμιά (ή), κτύπημα διὰ τῆς παλάμης.

παλαμονίδα (ή), εἶδος ἀκάνθης. Ἴσως ἡ ὄνωνις.

παλαστρίζω, παλαίω. «Παλαστρίζει μέ τό Χάρο».

παληοχερόπανο, παλαιόν χειρόμακτρον' πατσαβούρα.

παλιάγκα (ή), πτηνόν λιμναῖον.

παλουκωτό (τό), εἶδος ἰχθύος τριχευτοῦ.

πανδέκτης (ὁ), ὀρειχάλκινον ἀγγεῖον τῶν χρυσοχόων, ἐν ᾧ θέτουσι τήν ζύμωσιν τοῦ πηλοῦ διὰ τὰ προπλάσματα.

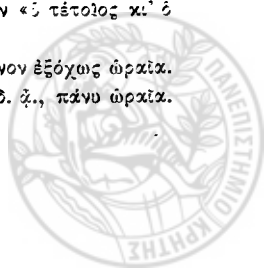
παντάξενος. Ἴδε **ἀλλόξενος**.

παντεχούμενος, ὁ μάτην προσδοκῶν τι. «Ἀλλοιᾶ ἔς τόν παντεχοῦμενο ἔς τῆς γειτονίας τό δειπνο» παρ.

παντέχω, προσδοκῶ καί ἀπεκδέχομαι καί νομίζω.

πάντοιος, παντοῖος' καί ὡς ὕδρις εἰς τήν φράσιν «ὁ τέτοιος κι' ὁ πάντοιος».

πανώρηα (ή), παγκάλη γυνή. Καί ὡς ἐπίρ. σημαῖνον ἐξόχως ὠραία. «Γιατί διαδαίνεις πάρωρα καί τραγουδᾷς πανώρηα» δ. ζ., πάνυ ὠραία.

παπατρέχας, μεταφ. ὁ δρομαίως καὶ ἀσκόπως τρέχων τῆζε κάκεισε.
παπυρένιο, εὐθραυστον. Ρίζ. πάπυρος.

παράβγαλμα (τό), προσωνομία, πρόσθετον ἐπίθετον ὡς χαρακτηρι-
 στικὸν διδόμενον εἰς τινα. Τὸ ἀλλαχοῦ παρατσούκλι.

παραγκῶμι (τό), τῆς αὐτῆς ἐννοίας. Ρίζ. ἐγκῶμιον, κατ' εὐφημι-
 σμόν. Ἐπώνυμον.

παραδάγκαλο, τὸ μεταξὺ γαστέρος καὶ μηροῦ, ἧτοι ἡ παρὰ τοὺς
 βουδῶνας κοιλότης τοῦ σώματος.

παραθύρα (ῆ), μικρὰ χηθιδωτὴ ὀπή κατασκευαζομένη ἐπὶ τοῦ
 τοίχου, πρὸς πρόχειρον ἐναπόθεσιν μικρῶν ἀντικειμένων.

παρακλάδι (τό), μικρὸς κλών δένδρου. Ἐπίσης δικλαδῶσις δρο-
 μίσκου ἐξοχικοῦ.

παράκλι (τό), τὸ ἐντὸς τοῦ κιθωτίου (σαντουκίου) τῶν φορεμάτων
 κατασκευαζόμενον μικρὸν κλειστὸν διαχώρισμα, παράκλεισμα.

παράλλαμμα (τό), ὁ ἀπὸ ὠραίου εἰς δύσμορφον μεταβληθεὶς ἕνεκα
 νόσου. Ἐκτρωμα.

παραμπούκι (τό), ἐμπόδιον. Ἐκ τοῦ παρεμπίπτου.

παραξοφαίνεται, φαίνεται παράξενον.

παραπαίρνομαι, παρὰφέρομαι.

παρασάνταλος, ὁ ἐκλελυμένος, χαῦνος.

παρασαρκίδα (ῆ), ἐξόγκωσις τοῦ φλοιοῦ γεγηρηκότος δένδρου.

παρασκαλίζω, παρεκτρέπομαι ἀπὸ τῆς ὁδηγίας ἢ διαταγῆς, ἃς
 ἔλαβον.

παρασποινιάρης, ὁ ἐμισθὸς γεωργός, εἰς ὃν παρέχεται τὸ δικαίωμα
 νὰ καλλιεργῇ πρὸς ἴδιον ὄφελος μικρὸν γῆς τεμάχιον διὰ σπόρου καὶ
 ἀροτήρων βοῶν τοῦ ἰδιοκτήτου. Ὁρθότερον **παρασποριάρης**.

παρασπόρι (τό), ὁ ἀγρός, ὃν οἱ ἀγρολῆπται (κολλῆγοι) σπείρου-
 σιν ἀμισθί εἰς ὄφελος τοῦ γαιοκτήμονος.

παρασούσουμος, ὁ ἔχων ὁμοιότητα πολλήν πρὸς τινα ἄλλον. Ἵδε
 σουσουμιάζω.

παραστιᾶς, ἐπὶρ. γύρωθεν τῆς ἐστίας, «ἐκάθισε παρὰστιᾶς».

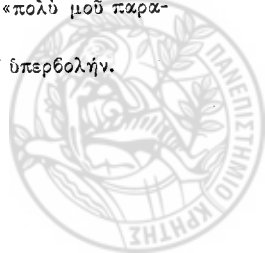
παραταχυνεύω, λίαν πρῶτ' ἐξέρχομαι.

παράφορμος, ὁ ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς ὀργιζόμενος ἢ δυσανασχε-
 τῶν. Παράφορος.

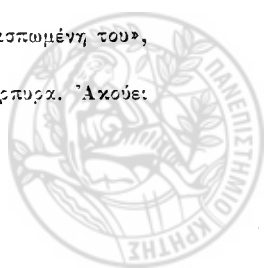
παραχαλιαστός (τό), μικρὰ κεραία (**ἀντενάλη**), ἀντικαθιστῶσα πρὸς
 στιγμήν τὸ συντριβὲν πηδάλιον πρὸς κυβέρνησιν τοῦ πλοίου.

παραχώνομαι, ἐπιμόνως πιέζω ἢ ἐνοχλῶ τινα· «πολὺ μοῦ παρα-
 χώθηκες».

παραψήφου, ἐπὶρ. παρὰ τὸ πρέπον, ἀτόπως, καθ' ὑπερβολήν.

- παρλιακός**, ἄφρων καὶ μωρολόγος. Ἐκ τοῦ παρῆλογος.
- πασπάλη**, ἡ κατὰ τὸ ἄλεσμα ἐκτιναχθεῖσα κόνις, ἡ πικιπάλη.
- πασπαλίζω ἢ πιπιλίζω**, κερυκεύω φαγγιτόν τι ρίπτων ἐπ' αὐτοῦ κόνιν ἄρωματικὴν ἢ ὑπερβαρύνει, πικιπάλημα.
- παταγώνω**, μένω ἐνεὸς ἐκ τινος αἰφνιδίου πατάγου, τρομάζω.
- παταγωμένος**, ὁ παθὼν ἐκ ψύξεως, παγωμένος.
- πατάδια**, τὰ κατώτερα φύλλα τοῦ φυτοῦ τοῦ καπνοῦ. Ἀλλαχοῦ οὔσιμα.
- πάταμμα**, τὸ ἐξείσιον, θυμασίον, ἐκτακτον, «ἡδραν ψάρια πάταμμα», ἐξόχως πολλά.
- πατάρι**, ἡμιπάτωμα θωματίου ἢ ἀποθήκης.
- πατήθρα** (ἡ), σκνίς, ἣν ὁ ὑφάντης ρυθμικῶς πκτεῖ πρὸς λειτουργίαν τοῦ ἀργαλειοῦ. Ἐπίσης ὁ ληνός.
- πανλουσυκιά**, ἡ ἀλλαχοῦ φροαγκοσυκιά, ἐρινός. Ἵσως ἀπαλουσυκιά.
- παφύλια** (τά), αἱ ἐκ κιντρίνου λευκοσιδήρου (τενεκέ) ζῶντι τοῦ καρυοφυλλιοῦ.
- παχτωτής**, ὁ ἀγρομισθωτής.
- πέβω**, πέμπω, «σοὺ πέβω χαιρετήματα μετὰ τοῦ γιᾶλοῦ τὰ κύματα» β.ζ.
- πεζοῦρα** (ἡ), ὁ πεζὸς στρατός, «πεζοῦρα καὶ καθάλλα».
- πέλα** (ἡ), τὸ καὶ **πέταυρον**, αἱ σχιστὰὶ ράβδοι σκνίδος, δι' ὧν γίνονται οἱ ψευδοτόχοι, ἦτοι τὰ διαφράγματα τῶν θωματίων. Ἐκ τοῦ πέταλα.
- πελατεύω καὶ πιλατεύω**, βραχνίζω τινά. Ἐκ τοῦ Πιλάτος.
- πελέκια**, τὰ σιδηρὰ ἐργαλεῖα πρὸς λιθοτομίαν, «ἐπῆρα τὰ πελέκια μου νὰ στήσω ἕνα κιόθρι» β. ζ.
- περαπεροῦ**, ἐπὶ. εἰς τὸ τέρμα τοῦ σκοπομένου, «ἐδιέβηκε περαπεροῦ».
- περγζέλι** (τό), διαβήτης, περιέλιον.
- περοουλιά** (ἡ), ἀνδενδράς ἄμπελος, ἡ ἀλλαχοῦ κληματαριά.
- περδικογέρακο** (τό), ὁ σαρκοφάγος ἰέραξ. Ἰκτίνος.
- περιφανόξυλο** (τό), ὁ οἰηματίας, μεταξορ.
- περιαῦλι** (τό), ἡ αὐλὴ μεγάλης οἰκοδομῆς, ἰδίως Μοναστηρίου.
- περιγραμμένο** (τό), πεποικιλμένον, καὶ τὸ ὅραϊον. «Ὁ Χάρος . . . ποῦ παίρνει νειάτα ὠμορφα, νειάτα περιγραμμένα» β. ζ.
- περίλεφτη** (ἡ), περίδλεπτος. Ἰδίως ἐπὶ Ἐκκλησίας ἀνεγνηγερμένης ἐπὶ θέσεως περιδλεπτοῦ.
- περισπωμένη**, εἰς τὴν φράσιν «στέκεται μετὰ τὴν περισπωμένην του», τὴν ἐπαρσιν, ἀλαζονείαν του.
- πέρπυρα** (τά), χρυσοῦν νόμισμα Βυζαντινόν, τὰ ὑπέρπυρα. Ἀκούει

τις ἀπὸ γρᾶις διηγούμενης παρρημύθια τὴν φράσιν «μέ τὸ τυχάρη τῆχε τὰ φλωρία καὶ τὰ πέρπυρα», προκειμένου περὶ ἀνθρώπου ἐκθειζομένου ἐπὶ πλούτῳ.

πετάλα ἢ **πάτελα**, ἡ λοπάξ, ὁστρακον μικρὸν προσκολλώμενον εἰς τὰς θαλασσίας πέτρας.

πεταστή (ἡ), εἶδος ἄρτου ἐκ τῆς πρώτης ζύμης προχείρων ἐψηθέντος, δηλ. πεταχθέντος εἰς τὸν κλίβανον.

πέτομαι, ἐγκυχωμαι, ὑπερφηανέομαι. Ἐκ τοῦ παρ' ἀρχ. πέτομαι, ἀφίπταμαι· «πέτεται ἔς τὰ ἀλλήλη της», ἐπαίρεται.

πετροκαταλούσα (ἡ), ἐπίθετον ἀποδιδόμενον ἰδίως εἰς ὑπερφυσικά ὄντα, «κ' ἐκεῖ ἦρχε μὴ μάγισσα, μὴ πετροκαταλούσα» β. ῥ. Καὶ **πετροκαταλύτης**, σφοδρὸς ἄνεμος, σίφων.

πετρώνω, ἐνεργητ. καταφθάνω τινά· «τὸν ἐπέτρωνε», τὸν κατέφθασε φεύγοντα.

πετροχήβαδο (τό), χήμη πετραία, εἶδος χηβάδος.

πετρωτά, τὰ πετρώδη μέρη τοῦ βουνοῦ, «ἔς τὰ πλάγια καὶ ἔς τὰ πετρωτά καὶ ἔς τὰς κοντορραχοῦλες» β. ῥ.

πετσοκόμματα, εὐτελῆ τοῦ δέρματος τεμάχια καὶ μεταψ. πᾶν εὐτελές καὶ ἄχρηστον.

πέττουρα, τὰ φύλλα δι' ὧν πλάθεται ἡ πίττα. Ἐκ τοῦ πέττω, πλάθω.

πηλαλαί (τὸ ἄλογο), ζωηρεύεται, ἀνορθοῦται· χρεμετίζον. Ἐπίσης διὰ τὸν τρέχοντα δρομικῶς.

πηλόγι (τό), γῆ πηλώδης.

πηλοπίθι (τό), πίθος ἐκ μὴ ἡψημένου πηλοῦ.

πιγκώνομαι, ἀποπνίγομαι ἐξ ἀγανακτήσεως ἀκούων τι παράλογον. ἴσως ἐκ τοῦ ὀγκοῦμαι.

πιθέματα, τὰ χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου, τὰ ἀλλαχοῦ σουσούμια.

πιθωτό (τό), ἴδε **θετό**.

πίκρανος (ὁ), βοτάνη πικράν ἔχουσα τὴν γεῦσιν.

πικροκαρδίω, πικραίνω τινά ἢ καὶ πικραίνομαι.

πικρόσκοτος, μεταψ. ὁ μοχθηρὸς, «γλυκόστομος καὶ πικρόσκοτος» παρ.

πιλογῇ (ἡ), ἀπάντησις· «... ν' ἀκούσετε μὴ πῖλογῇ καὶ ἔναν καινούργιου λόγου» β. ῥ. Ἀπολογία.

πιννοκάβουρας, τὸ ἐντὸς τῆς πίννης καρκίνιον, ὁ πιννοφρουρός.

πισωβόλι, ἐπίρ. ἐκ νέου, καὶ αὐθις. «Μὰς ἦρθε πισωβόλι».

πισόπλατα, ἐπίρ. ὁπισθεν τῶν ὤμων.

πιστόβλακος, ὁ λαίμαργος.

πιστροφή (τά), ἡ κατὰ τὴν ὁδὸν μετὰ τὸν γάμον ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν γονέων ἐστίασις τῆς νύμφης ἐπισκεπτομένης τὸ πρῶτον τὴν ἐαυτῆς μητέρα. Ἐπιστροφή, τὰ ἀλλαχοῦ ἀντίχορα.

πιτηδειμὴ (ῆ), ὑπόδειγμα, ἰδίως τὸ τετράδιον τῆς Καλλιγραφίας, εἰς οὗ ἀντιγράφει ὁ μαθητής.

πλανεύω, ἐξαπατῶ, ἀποπλανῶ, ἰδίως ἐπὶ ἀποπλανήσεως παρθένου. «Μὲ πλάνεψε, μ' ἀπάρισσε, ποῦ γῆς νά μὴ τὸν λυώσῃ» β. ζ.

πλανίζω, λειαινῶ ἔυλον ἢ σανίδα.

πλάνος (δ), ἀπατεών. Ἐπίσης τὸ θέλεον τοῦ ἀγκίστρου. Ἐπίσης τὸ ἐργαλεῖον τοῦ ξυλουργοῦ, δι' οὗ λειαινέται τὴν σανίδα.

πλαστάρι (τό), κερκυκευμένος μέγας ἄρτος, στελλόμενος ὑπὸ τοῦ παρκαυμφοῦ πρὸς τέλεσιν τῆς στέψεως.

πλάστης (δ), ἡ κυλινδρική ράβδος, δι' ἣς ἀπλώνονται καὶ κατασκευάζονται τὰ φύλλα τῆς ζύμης διὰ τὴν πίτταν.

πλεούμενο (τό), καΐκι, πλοῖον, τὸ ἐπιπλέον.

πλεπλό (τό), δένδρον ὁμοιάζον τῇ λεύκῃ.

πλέρια (τά), πλήρη, στερεά. «Πᾶτα 'ς τὰ πλέρια», εἰς τὸ στερεόν, ἀσφαλές, πληρὸς ἔδαφος.

πλευρώνω, καταψάχνω τινὰ προπορευόμενον καὶ συμβαδίζω παρὰ πλεύρῳ. Ἐπίσης ἐπὶ ξυλουργῶν, τοποθετῶ ἔυλον τι παρ' ἄλλο πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ, πρὸς ἐνίσχυσίν του.

πληγουρίζω, συνθλίβω τινὸς τὸν λαϊμόν, τὸν στενοχωρῶ, **θηλειάζω**.

πληστοῦρες (ῆ), τὰ ἐν τοῖς ἐντέροις τοῦ σφαγίου κόπρανα. Ρίζ. πληστός.

πλοκός (Βυζ.), καὶ συστάς θάμνων καὶ παρσιτίων φυτῶν περίπλοκος. Ἐπίσης ἡ ἀχυραποθήκη.

πλουμπί, τὸ κέντημα.

πλόχερο (τό), καὶ **πλοχεριά** (ῆ), δράξ, δράγμα, ὅ,τι δύναται ἢ χεῖρ (ἢ χούφτα ἢ φοῦχτα) νὰ περιλάβῃ.

ποδιά, ἡ μεμβράνη τῶν ἐντέρων, τὸ ἐπίπλοον.

ποδολόγα (ῆ), τεμάχιον χονδροῦ ὑφάσματος πλεκόμενον διὰ συστρώσεως εἰς σχῆμα κολλύρας καὶ τιθέμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἵνα ἐπ' αὐτῆς στηριχθῇ ἡ ὑδρία. Ρίζ. πούς.

ποδοστράγαλο, τὸ ἀπὸ τοῦ πέλματος μέχρι τοῦ ἀστραγάλου μέρος τοῦ ποδός, «... καὶ τῆς φάνηκε τὸ ποδοστράγαλό της» β. ζ.

ποθώνω, ἴδε ἀπιθώνω.

ποκοιλᾶς καὶ **προκοιλᾶς**, προγαστρ.

ποκοῖλι καὶ **προκοῖλι** (τό), ὁ δοκος τῆς γαστρὸς, ὑποκοίλιον.

πολειφάδια (τά), υπόλοιπα, υπολείμματα, απομεινάδια.

πολίτικω (ή), γυνή διεφθαρμένη και περιποιητική προς τους έραστές.

πολύσπορος, έ νόθος.

πονίδι (τό), έ πόνος. Έπίσης και τό σπυρί (φύμα).

ποντιάζω, βρέχομαι υπό σφοδρού ύετου. Ρίξ. πόντος.

πορδαλός, (Βυζ.), και μεταφορ. έ δειλός.

πορδοκοπάει, άδικαλείπως αποπέρδει.

πορείά, ή άνοιγομένη εις τόν φράκτιν περιβολίου ή άλλου κτή-
ματος είσοδος· πορεία.

πορθοβίτσα (ή), μικρός όγκος παρουσιαζόμενος συνήθως εις τά
δάκτυλα ως μικρά υπερασάρκωσις. Και **πορδοβίτσα**.

πόρφυρας, ίχθύς κητώδης, πραπλήσιος τῷ όρκύνῳ.

πόσι (τό), κεντητόν και διά χρυσῶν παποικιλμένον κάλυμμα τῆς
κεφαλῆς, ὅπερ ἔφερον οἱ άρματωλοί.

ποσινάδι, τό χονδρότερον μέρος τοῦ αλεύρου, τό λεπτότερον από-
τά πίτυρα. Ίσως αποσινάδιον.

ποτάζω, κατέχω πράγμα τι καθώς και άποκτῶ. «Δέν ποτάζει· κοι-
τόρο», εἶπε άπένταρος. «Ποῦ τό πόταξες;» ποῦ τό άπέκτησες; Ίσως έκ
τοῦ υποτάσσω, άποκτῶ.

ποταμοί (οί), αἱ προς σύνδεσιν τοῦ όρόφου τοποθετούμεναι δοκοί.

ποτισμένοις, έ ποτισθεῖς τό φειδοχόρτι.

πουγγί (Βυζ.), και ως μονάς νομισματική αξία 500 γροσίων. «Έχε:
δυό πουγγιά άσπρα», ἤτοι· χίλια γρόσια.

πουγονίκια, τά γλυκίσματα, άτινα οἱ γονεῖς αποστέλλουσιν εις τήν
υπανδρευθεῖσαν θυγατέρα κατά τόν τοκετόν αὐτῆς. Προφανώς έκ τοῦ
άπογονίκια.

πουλεύω, ἔπταμαι, έκ τοῦ πουλί· και φεύγω κρύφα.

πούλλα (ή), μικρόν ως κόκκος φακῆς μετάλλινον ποίκιλμα, ραπτό-
μενον επί τοῦ υφάσματος τοῦ καφαλοδέσμου· και ή Πλειάς.

πόχερας, βάνυσος, χονδρσειδής.

πόχες (ή), τά τσαρούχια. Ρίξ. πούς.

πράζω, πράττω. «Δέν πράξεις καλά». Και εις τήν σημασίαν τοῦ
συνοικειοῦμαι. «Δέν μ' ἔπραξες, δέν μ' ἐγνώρισες» παρ.

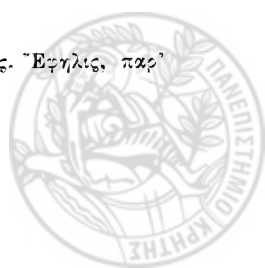
πράξι (ή), παρὰ τοῖς ἐμπόροις «μοῦ ἔκαμε πράξι», ἡγόρασε παρ'
ἐμοῦ. Μάλλον έκ τοῦ πράσις και οὐχι έκ τοῦ πράξις.

πρασίγι (τό), λιμναῖον πτηνόν πρασινόπτερον.

πρασουλίδα (ή), μικρόν πράσον. Γηθουλίς.

πράτα, τά πρόβατα, κατά συγκοπήν.

πρέκνα (ή), αἱ υπομέλαινα· τοῦ προσώπου κηλίδες. Έψηλός, παρ'

Ἡσυχίῳ πέρκνωμα καὶ παρὰ Βαρίνῳ πέρκνωμα. Ἐπίθετον **πρεκνιασμένος**.

πρέπιος, ἄνθρωπος εὐπρεπέης, σεμνός.

πρηγκάλι, τὸ ὀγκωμὸς τοῦ λαίμοῦ, ἡ ἀλλաχοῦ γαργαλήθρα, παρωτίς. Καὶ αἱ χειράδες.

πρηγισιά (ῥι), ἡ τοῦ τράγου ὀσμὴ. Ἐκ τοῦ πρηγίτην ὁ ἐνικύσιος ἁμνός.

πρόβατα (Βυζ.), καὶ μεταφ. παρὰ τοῖς νηυτικοῖς τὰ κύματα, ἅτινα προηγούνται τοῦ ἀνέμου, ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τοῖς νηυτικοῖς παροιμία: «Εἶδες πρόβατα; πίσω εἶν' αὐτὸ βοσκόσ», ὁ ἄνεμος.

προβεδούρος, ὁ ἀπεσταλμένος μηνυτής.

προβολές (ῥι), τὰ μεγάλᾳ θυροπαράθυρα τῶν ἐργαστηρίων, ἅτινα ἀνοίγονται ὀριζοντίως, προβάλλονται.

πρόθεισι, ἡ ἐν τῇ ἱερῇ βήματι ἐγκειμένη κοίλη ὁπή πρὸς τέλεισιν τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας. Ἐπίσης ὁ κατὰλογος τῶν ὀνομάτων τῶν κοιμημένων ὁ στελλόμενος πρὸς μνημόνευσιν εἰς τὸν ἱερέα.

προιάρι, μικρὸν σκάφος, δι' ἀκοντίου κινούμενον. Ἴσως ἡ παρ' ἀρχ. κύμη, πλοιάριον. Ἴδε καὶ **κορίτος** καὶ **πρυνάρι**.

προκόβι (τό), χονδρὸν μάλλινον ὑπόσχημα, ὅπερ προφυλάττει τὸν ἵππον ἐκ τῆς προστριβῆς τοῦ σάχηματος. Ἐκ τοῦ πρό- κόβει.

προμιοῦ, ἐπίρ. πρὶν ῥι, προτοῦ.

προντίζω καὶ **προντῶ** καὶ **προγγῶ**, διασκορπίζω, ἰδίως ἐπὶ ποιμνίου προβάτων. Ἴδε καὶ **ἀλαγιάζω**.

προπόδια (τά), βραχεῖαι μάλλινα περικνημίδες.

προσβάλλα (ῥι), ὀγκώδης λίθος, πέτρα ριπτομένη κατὰ τινας. Ἐκ τοῦ προσβολή.

προσθηλιάζω, συμμειζεύω τὰ νεογνά ἀρνία, καθ' ἣν στιγμὴν γεννῶνται.

προσκάμνι (τό), ὁ παρὰ τὴν εἵσοδον τῆς στάνης ὀγκώδης λίθος, ἐφ' οὗ κάθεται ὁ ἀμέλγων ποιμήν.

προσοψίδα, ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νεογνοῦ ἐπικαθήμενη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως μεμβράνη, ἡ καὶ **τοῖπα**.

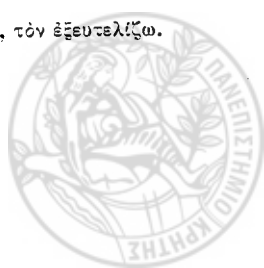
προστελέυει, λαμβάνει καλὴν ἐκθασιν ὑπόθεσις τις, προκόπτει.

προστύχι (τό), ἡ προσυμφωνία ἀγορᾶς τῶν ἐκ τινας κτήματος παραχθῆσομένων καρπῶν ἢ προϊόντων.

προσφορίζης ἢ **προσφυρίζης** (ς), κοχλιοειδὲς ὄστρακον λίαν τραχύ.

πρόσχερο, τὸ πρόχειρον.

προσωποπαίρων, ἐπιπλήττω τινὰ κατὰ πρόσωπον, τὸν ἐξευτελίζω.

προφύλλι (τό), περίρραγμα, παρυφή εις τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος.
Ἰδε καὶ οὐβζα.

προχάω, περιχύνω.

πρυνάρι (τό), ἀλιευτικὸν μονόξυλον, ψαρόβαρκα. Λέγεται καὶ **πρυνά** (ῆ). Ἐκ τῆς ρίζ. πῦρ, πυρρός, διότι ἐπ' αὐτῶν τοποθετοῦσι πυρσούς οἱ ἀλιεύοντες.

πρώνη (τά), αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων, ἀκρόρειαι, πρῶνες.

πρωτάτα (τά), ἡ προσεστηκυῖα ἀρχή, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ. «Ἐκάλεσε τὴν κλεψτουριά, τὰ θώδεκα πρωτάτα» δ. λ.

πρωτόλειβο (τό), ἡ ἀπαρχὴ καρποῦ τινος, πρωτόλειον.

πρωτότιμος, ὁ ἐντιμότερος τῶν προκρίτων τῆς κοινότητος.

πυκνάδα (ῆ), τὸ χονδρὸν κόσκινον. Ρίζ. πυκνόν.

πυκνοπαιδοῦσα, ἡ ἀλλεπαλλήλως τίκτουσα γυνή.

πύρα καὶ πύρη, ἡ θερμότης κυρίως ἡ ἐκ τῆς ἐστίας ἐκπεμπομένη.

πυρὸ (τό), ἐπὶ πνευματώδους ποτοῦ.

P

Ραδίζω, φοιτῶ, συχνάζω. «Δρόμος τοῦ ραδίζουν διαδάτες». Ἰσως ἐκ τοῦ ἄρχαδιζούν, δηλ. περνοῦν ἀράδα-ἀράδα.

ραϊδὸ (τό), κατωφέρεια ἀπότομος, φάραγξ, ρωξ-ἀπορροῶξ, βράχος θασώδης.

ραμματίζω, διὰ λεπτοῦ νήματος (ράμματος) ἀποτίλλω τὰς λεπτάς τοῦ προσώπου τρίχας, πτιλῶ, δρυπανίζω.

ραντό, τὸ ὑδαρές, μὴ πυκτόν. Τὸ ρέον.

ράτα καὶ ἀράτα, ἡ ράξ σταφυλῆς, ἡ καὶ ῥᾶγα ἢ **ῥῶγα**.

ρεβένια (τά), λόφοι καλλιεργήσιμοι, λαπτόγειοι.

ρεζίνα (ῆ), φυτὸν γένους παπύρου, ψαθίου.

ρεκάζω, φωνάζω ὡς τράγος, ισχυρῶς.

ρέκασμα (τό), ἡ τοῦ τράγου ἀγρία φωνή. Ἐπίσης ὁ κρωγμὸς ὀρνέου.

ρελιάζω, ράπτω διπλώνων τὴν ἄκραν ὑφάσματος, τὸ ἀλλαχοῦ **μπιμπιλῶν**.

ρέντζελο, τὸ ράκος, τὸ καὶ **ροῦντο**, καὶ **ρέντζελος**, ὁ ρακένδυτος.

ρέπια (τά), ἐρείπια.

ρεύει, καταρρέει.

ρεῦκι (τό), ψυτόν ραφανοειδές, με κυλόν υποκίτρινον' άλλαχου δαυκί.

ρεφοῦδι (τό), ἡ ψοθήκη τοῦ ἰχθύος καὶ εἶδος τι μικροῦ καὶ εὐτελοῦς ψοταρίχου.

ριζά (τά), κί ὑπόκειται.

ριξιμιά, ἡ ἐρριζωμένη καὶ ἀκίνητος πέτρα, «τὸ ριζωμένο λιθάρι».

ρῖμμα (τό), ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν.

ροβολάω, κατέρχομαι λόφου ἢ ὑψώματος.

ρόγα (ἡ), τόπος φυτείας ῥόδων.

ρόγγλα (τά), τμήμα δάσους πυρποληθέντος, ἔνα χρησιμοποιηθῇ ὡς βοσκὴ τῶν ποιμνίων.

ρογιά (ἡ), κλὸν βασιλικῶ (φυτοῦ) ἰδίως καὶ πικρὸς ὁμοίου ἀρωματικῶς φυτοῦ «ρογές, ρογές βασιλικὸ τῆς ρίχνουν, τῇ ραντίζουν» δ. ἄ.

ρογὸς (ὁ), τὸ ἐν τῇ σιταποθήκῃ ἐκ σκνίδων διάφραγμα. Ρογὸς ἐκκαίτετο παρ' ἀρχ. ὁ σιτοδολὼν.

ροδάμι (τό), δένδρον θαμνοειδές.

ροδίξει, ἐμφανίζεται ἡ ἡώς. «Ἐρρόδισε ἡ Ἀνατολή, κ' ἔφεξε μέσ' ὅς τῇ Δύσι» δ. ἄ. Ὡς ἡ ροδοδάκτυλος ἡώς.

ρόκα (ἡ), (Βούζ.), καὶ ὁ ἀραδούσιος καὶ **ροῦκα**, ἡν ἴδε.

ροκέτο (τό), μεσοφύστανον, ἐκ μαύρου ὑψίσματος.

ροκόπλετο (τό), κέντημα πλεκόμενον ἐπὶ ρόκας.

ρόμπλο (τό), ἡ ἀγρία πεύκη. Δένδρον παρὰ τὸν ἀρίστην ξυλαίαν.

ρομπωτό, τὸ ρομβωτὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (καλπάκι), ὅπερ ἔφερον ἄλλοτε οἱ προύχοντες.

ρονιές, κί ἐκ τῆς στέγης διαρρέουσι, πίπτουσι ἐν τῇ οἰκίᾳ σταγόνες. Ριζ. ρέειν.

ρούβελας (ὁ), εἶδος κίχλης ποικιλοπτέρου.

ροῦκα (ἡ), ψυτόν θριμὴ τὴν γεῦσιν, τραγόμενον ὡς σαλάτα.

ρουκλί (τό), ἰχθυῖδιον, ὅπερ τριχευόμενον καλεῖται **τσιρός** ἢ κερρίς.

ρούμπαλο, ῥόπλον.

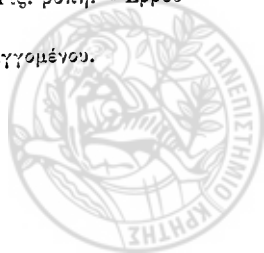
ρουμπλιάζει, περιπλέκεται, κάμνει κόμπον ἢ κλωστή.

ροῦντο, τὸ πρὸς τὸν οὐτὶνος τὸ μαλλίον εἶνε λεπτοῦνον, ἐπίσης τὸ κακῆς ποιότητος μαλλίον, ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εὐτελές φόρεμα τοῦ χωρικοῦ, ἑρεπτόν.

ρουπάκι (τό), θρὺς ἐκ τῶν ρωμκαλωτέρων.

ρουπιζει, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ γίνεται ἄφαντος. Ριζ. ροπή. «Ἐρρούπισε καὶ πάει».

ρουπώνει, συμπαυνοῦται, ἰδίως ἐπὶ κάδου συσφιγγομένου.

ροῦσε, κάτελθε· μόνον προστακτική ρήματος άγνώστου, άπευθυνόμενη εις τινα εύρισκόμενον επί λόφου ἢ ύψώματος.

ρουσσία (ή), είδος αίτου. Έκ τοῦ **ροῦsson**, τὸ ξανθόν.

ρουσφαίει, επίρ. διάδροχος. «Έγινα ρουσφαίει», κατεδράχην.

ρουτί (τό), μακρόν γυνικαίον υποκάμισον.

ρούφουλας, τυφών, ὁ άπορροφῶν τὰ ὕδατα.

ρυάζεται (ὁ σκύλος), ὠρύεται, **οὔριλάζει**.

ρυάσιμο (τό)· ἴδε **ρέκασμα**.

ρυσομύτης (ὁ), είδος άγρίας νήσης, ἐρυθρόρρυχος.

ρυχή (ή), χήμη (χηθάδα) χρώματος υποφαίου.

Σ

Σάγουλα (ή), σχοινίον λεπτόν.

σαγοῦλι, ἐργαλείον τεκτονικόν πρὸς στάθμισιν τῶν ἐπιφανειῶν.

σακουλογδύτης, ἐπιθετον τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ὅταν διέρχεται θριμύς· ὁ κενώνων τὰ βαλλάντια.

σαλαγῶ, διὰ θορύβου ἐξωθῶ τήν ποίμνην τῶν προβάτων, «σαλάχα τὰ πρᾶτα ν' ἀρμέξουμε». Καί ὁ γεωργὸς **σαλαγᾶ**, ἐξωθῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ τόν ἀροτῆρα βοῦν. Παρ' Ἑσυχίου σαλαγεῖω, κινῶ. Καί

σάλαγος, ὁ πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν θόρυβος.

σαλεμμένος καὶ **σαλός**, ὁ σεσλευμένος τὸν νοῦν.

σάλμα (ή), φυτὸν τοῦ ἔλους, ὡς ὑψηλὸν ἄχυρον, χρησιμεῖον πρὸς στέγασιν τῶν καλυβῶν. Ἰδίως τὸ στέλεχος τῆς **βριζας**.

σάμμα, επίρ. ὡσάν νά· «σάμμα κ' ἤλθε», νομίζω ὅτι ἤλθε. Καί εἰς τήν σημασίαν τοῦ μήπως. Τὸ ἀλλαχοῦ σάμματι.

σάν, επίρ. ὡσάν. Ἐπίσης καὶ ἀντὶ τοῦ ἔταν, «σάν ἐρθῇς, θά σοῦ τὸ εἰπῶ».

σαρακοφάγος, μικρὸν πτηνὸν διὰ σπράκων τρεφόμενον, ὁ δρυοκολάπτης.

σαργί (τό), μαλλίον λιπαρόν, καὶ **σαργιά** (ή), τὸ ἐκ τούτου λίπος.

σάρκα, ἡ σάρξ. Ἰδίως ἡ ἐπιδερμὶς· «ἡλιοκάηκε ἡ σάρκα του».

σαρκοθρέφτης (ὁ), βοτάνη ἱχθυατικῇ τῶν πληγῶν.

σαρμανίτσα (ή), τὸ λίκνον, ἡ ἀλλαχοῦ κούνια.

σαφή, επίρ. ἐπὶ βάρους καθαρῶ· «σαφῇ μιὰ ὀκᾶ», δηλ. καθαρόν, ἐκτὸς τοῦ ἀποθέρου. Έκ τοῦ σαφῶς.

σάφαλο (Βυζ.) και ὁ ὑπεργεγηρακῶς και τὸ σαπρόν. Ἐκ τοῦ σήψις.
σβανᾶς, τεκτονικόν ἐργαλεῖον, εἶδος πρίονος.

σαγαρλίξει, ἡ ὁρnis, ὅταν ξύη τὴν γῆν διὰ τῶν ποδῶν πρὸς εὐρεσιν τροφῆς.

σγρουμπιάζω, ἐπὶ γέροντος κεκυφός.

σεγγοῦνι (τό), ἐνδυμα ἐκ χονδροῦ μαλλίνου ὑφάσματος, ἐσώγουνα.
 Ἄλλ' ἡ ριζ. γοῦνα, γκοῦνα, φαίνεται μάλλον Ἀλβανική.

σειράδι (τό), τακτική κεντητή προσραπτομένη περίξ συνδόνης.

σέντρα, ἡ ἐχθρότης. Ἐπὶ ζῴων ἰδίως δικαιτωμένων εἰς τὸν αὐτὸν σταῦλον. «Ἔχουν σέντρα τ' ἄλογά μας». Ἴσως ἐκ τοῦ ἔρις κατ' ἀναγραμματισμόν.

σέπω, σήπω, σαπίζω· «σέπω μαννάδων τὰ παιδιὰ, τῶν ἀδερφῶν τὰδέρφια» (ὁ χάρος) δ. ζ.

σερνάρια (τά), οἱ τρεῖς ἐπίτονοι τοῦ ἱστοῦ, ἐξ ὧν ὁ μὲν καλεῖται **πλωρίό**, ὁ δὲ **μεσινό** και ὁ τρίτος **σκοτῖνα** (ῆ). Ἐκ τοῦ σύρειν.

σέρνει (Βυζ.), και παρὰ τοῖς ναυτικοῖς ἐπὶ λιμένος ἔχοντος πυθμένα ἀμμώδη, ὅπου ἡ ἄγκυρα σύρεται, δὲν πιάνει. Ἐπίσης εἰς τὴν φράσιν «σέρνει αὐτός ὁ μῆνας», ἔχει δηλαδὴ τριάκοντα και μίαν ἡμέρας· ἐπίσης και ἐπὶ τῆς ὁχείας τῶν βοῶν, «σέρνει ἡ ἀγελάδα».

σερπετό, ἐρπετόν.

σέρσινος και σέρσουνας (ὁ), ἡ ἀγριομέλισσα. Ἴσως ἐκ τοῦ τανθρήνη.

σημαντοῦρα (ῆ), τὸ χάρτινον πτηνόν, ὅπερ διὰ νήματος ἡρτημένου ἀνίσταται παιδιᾶς χάριν. Ὁ ἀλλαχοῦ ἀετός, τσιρκένι. Ἴσως ἐκ τοῦ σημαντοῦρα.

σηκαποθέτης, ὁ μεταβαίνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν και ἀνακοινῶν ἀθυροστόμως ὅτι ἤκουσε.

σηκαποθώνω, μετατοπίζω, ταξινομῶ τὰ τῆς οἰκίας ἐπιπλ.

σιὰ (τά), φυτόν ὅμοιον ἀγριοσελίνῳ, τὸ και **νεροκάρδαμον**.

σιάδι, ἔδαφος· «τὸν ἔρριξε ἔςτὸ σιάδι». Ἐπίπεδος χώρος, πλατεῖα.

Ἰσάδιον.

σιάρκα (ῆ), μαλλίνη χλαῖνα· ἡ και φλοκκάτα. Ἐκ τοῦ σάρξ.

σιαστικός, ὁ μνηστήρ. Ἐκ τοῦ **σιάζω**. Ἴδε και **ἀσύβαστη**.

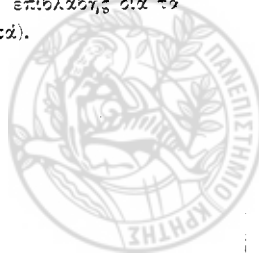
σιάστρα (ῆ), ἴδε **στολίστρα**.

σιδέριχο (ἄλλογο), χρώματος σιδήρου.

σιλαρώνω, καθησυχάζω τινά. Ἰδίως ἐπὶ βρέφους. Ἰλαρώ. Ἴδε και **λαρώνω**.

σιναιίδι (τό), ἡ λεπτή βροχή τῆς ἀνοίξεως, ἡ ἐπιβλαβὴς διὰ τὰ σιτηρά, ἐξ οὗ και τὸ ρῆμα **σιναιπιδιάζουν** (τὰ σιτηρά).

σιούγκραβος (ὁ), χιονοθύελλα.

σχαύλι (τό), τεμάχιον ἐρίου, κροκῦς. «Δὲν μ' ἀπόμεινε οὔτε σιούλι»
 ἔμεινε πενέστατος ἄλλαχού **τσοῦλι**.

σχοῦτο, τὸ πρόβατον τὸ μὴ ἔχον κέρατα.

σιφνὸ (τό), ἔδαφος ἀνυδρον, στεγνόν, ξηρόν.

σιῶκος (ὁ), ἀνδρεῖος, ἐπιτήδειος. Ὁ Ἑρμῆς εἶχε καὶ τὸ ἐπίθετον
 σῶκος.

σκάξει, σκάνει (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐμφανίζεται.

«Ὦντας νὰ σκάσῃ ὁ αὐγερινός».

σκαθάρι (τό), ἡ νόσος τῆς ἀμπέλου ἄνθραξ.

σκαλόλουρα (τά), οἱ λωροὶ καὶ οἱ ἀναβολαὶ τοῦ ἐφιππίου.

σκαλώνω (Βυζ.), καὶ περιέρχομαι εἰς ἀμηχανίαν.

σκάλος (ὁ), τὸ σκάλισμα τῶν ἀγρῶν. «Ἐπήγαμε ἔς τὸ σκάλο».

σκαλοφρύδα (ῆ), θυρίς ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀντὶ **σκαλοθυρίδα**.

σκανιάζω, δυσκνησχετῶ, στενοχωροῦμαι, θλίβομαι. «Μὴ τὸ σκανιά-
 ζῆς τὸ παιδί».

σκάνιο (τό), ἡ στενοχωρία.

σκανταλιάρης (Βυζ.), καὶ ὡς ἐπίθετον τοῦ Μαῖου, καθ' ὃ εὐνοοῦντος
 τὰς ἐρωτικὰς ἐξάψεις. «Τὸ Μαῖ δὲν τὸν ἀγαπῶ, γιὰτ' εἶνε σκαντα-
 λιάρης» δ. ῥ.

σκαντοίκι (τό), τεμάχιον λεπτῆς πλάκας, καὶ **σκάντσικος**, ὁ ἰσχνός
 καὶ ἄσχαρος. **Σκαντοίκια** (τά), λέγεται καὶ ἡ παιδιὰ, καθ' ἣν πετῶσιν
 ὀρίζοντως εἰς τὴν θάλασσαν λεπτὰς πλάκας διολισθανούσας καὶ ἐπα-
 νελημμένως ἀνακηδῶσας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

σκαντζιλήθρα (ῆ), σπινθήρ ἡ καὶ **σπίθα**.

σκαπετῶ, ἀπορρίπτω τι μακράν, ἐκσφενδονίζω.

σκαρὶ (Βυζ.), καὶ βάσις, στήριγμα. «Δὲν στέκει ἔστὰ σκαρὶά του», εἶνε
 ἐτοιμόρροπος. Ἐκ τοῦ ἐσχάρα.

σκάρος (ὁ), τὸ μέρος ὅπου **σταλίζουν** τὰ πρόβατα, ὅπου διανυ-
 κτερεύουν.

σκέβομαι, βλέπω, ἀντιλαμβάνομαι. «Μήπως σκέφ' κες διὸ μουλάρια
 ἐδῶθενες ;» μήπως εἶδες ; Καὶ σκέπτομαι.

σκελνάω, τὸ ἀλλαχού σκελλιάζω, πειράζω, ἐρεθίζω, ἐνοχλῶ τινα.

σκέπη (ῆ), μεταφ. προστασία, «σκέπη καὶ βοήθειά σας νὰ εἶνε
 ὁ ἅγιος. . .»

σκευρώνει, κυρτοῦται, ρικνοῦται ἐπὶ ξύλου.

σκῆός, ἰχθύς ὑπομέλας σκίανα.

σκλέντσα (ῆ), εἶδος παιδιᾶς, καὶ ἡ ράβδος, δι' ἧς ἡ παιδιὰ γίνεται.

σκλητάδα (ῆ), κλητὴς πατριᾶς ἢ φυλῆς, ἐπίκλησις.

σκοιάβω, σκάπτω κοίλωμα εἰς ξύλον. Ρίζ. κοίλον.

σκολαφνίζω, περισπῶ τὴν προσοχὴν τινος, τὸν ἀπασχολῶ. Ρίξ. τὸ ἀσχολῶ.

σκονταμμένος, ὁ ἀτυχήσας, κακότυχος. Ἐκ τοῦ σκοντάπτω.

σκορδοκαυκιά (ή), τὸ ξύλινον σκορδοτριβανον. Καὶ **σκορδογουδι**.

σκορδομύτα (ή), κροῦσις τῆς ρινὸς διὰ τοῦ ὀνυχος τοῦ δείκτου ἐλαυνομένου ὑπὸ τοῦ ἀντίχειρος.

σκοτεινοβλέφαρος, μεταφ. ὁ φθονερός.

σκουδι (τό), ξυλάριον πρὸς καθαρισμόν τῶν ὁδόντων.

σκούλη (ή), τὸ ἀντίθετον τοῦ κοπτεροῦ μέρους (τῆς κόψης) τοῦ ἔιφους ἢ τῆς μαχαίρας.

σκοῦντρα (ή), πρόσκομμα, τὸ παρ' Ἡσυχίῳ σκόνδρος.

σκουρτίζω, ρίπτω κληῖρον, λαγχάνω, «σκουρτίζουν, ξεσκουρτίζουν, ρίχνουν τὸ λαχνὸν» δ. ζ.

σκοτῖνα (ή), ὁ πρὸς τὴν πρῶμην τρίτος τοῦ ἰστοῦ ἐπίτονος. Ἴδε **περνώρια**.

σκραπατῶ, ἔλκω τὴν σκανδαλὴν τοῦ ὅπλου πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν.

σκρουμούδια, φυτὰ ξηραχθέντα ὑπὸ τοῦ καύσωνος.

σκυλόβηχας, ὁ ἐπίμονος βήξ. Tosse canina.

σκύφος (έ), μικρά σκαφίς.

σκυφτομμάτης, ὁ πονηρός, ὁ χαμὰὶ βλέπων.

σκωταρεῖς, ὁ ἀρεσκόμενος νὰ τρώγῃ συκώτια (ἡπαρ), ἐπίθετον χλευαστικὸν ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς μεθύσους, διότι ὡς ὀρεκτικὸν (μεξέ) τρώγουν τὰ τηγανιστὰ συκώτια.

σμέλτα (τά), τὰ ἀλλαχρὺ ξεπαγιάσματα καὶ νεροκόνιδες, τὰ χίμετλα· ἡ λέξις παρὰδόξως εἶνε ἐν χρήσει μόνον παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τῶν Ἰωαννίνων.

σμιγὸς καὶ σμιγάρι, ἐπὶ φυτοῦ ἢ ζώου, γέννημα διαφόρων εἰδῶν, μιγάς. Ἐπίσης ὁ ἐκ κριθῆς καὶ σίτου ἀνάμικτος ἄρτος.

σμπλάχνω, συναντῶ ἀνεπίστως πρόσωπόν τι, ὅπερ ἀνεζήτουν, ἢ καὶ συλλαμβάνω τινὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ.

σμποδίζομαι, προσκόπτω, σκοντάπτω, σμποδιζομαι.

σμπόδιο, τὸ ἐμπόδιον, πρόσκομμα.

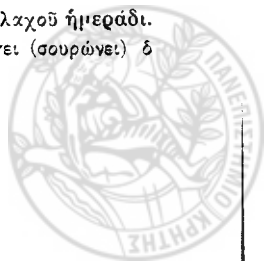
σούζουμο (τό), ἐπὶ μαγειρεύματος ἢ ἄρτου· ἄψητον, σῶζυμον.

σοῦμα (ή), ἡ ἀλλαχρὺ τουλοῦπα, τολύπη.

σουμάκι (τό), δένδρον ὁμοιάζον τῷ κοτίνῳ, οὗ ὁ φλοιὸς χρησιμεύει εἰς τὴν βυρσοδεψίαν, ἀλλαχρὺ ρουδι. Ρουῖς ὁ ἐρυθρός.

σοῦμος (έ), δρυς, ἥς τὸ ξύλον εἶνε πολὺ σκληρόν, ἀλλαχρὺ ἡμεράδι.

σουραῖ (τό), ὁ πυρκαμοειδὲς σωλήν, δι' οὗ ἐκφεύγει (σουρώνει) ὁ καπνὸς ἐκ τῆς ἀμίλης.

σουραῦλι (τό), κύλλος ποιμενικός.

σούρδον-μούρδον, ἐπίρ. φύρδην, μίγδην.

σουριστάδα (ῆ), πτηνόν, εἶδος ἀγριοκίσσης, οὗ ἡ πτῆσις παράγει συριγμόν.

σοῦρος (ῖ), ἐπίθετον ἀποδιδόμενον εἰς τὸν οἶνοπότην. Ἐκ τοῦ **σούρωνω**, στραγγίζω. Καὶ ἰχθύς, μέγα σταυρίδι.

σούρουπα, ἐπίρ. περὶ τὸ δεῖλι.

σπαθόψαρο (τό), ὁ ξιφίας.

σπαρνάω καὶ σπαρνῶ, κινῶ τι ἢ καὶ κινουμαι· «σπάρνα ἀπὸ τὸν τόπο σου», μετατοπίσθητι.

σπειροκοκκίζω, ἴδε **κοκκίζω**.

σπέρα (ῆ), βάραθρον.

σπερδοκλάρι (τό), ὁ ἀσφόδελος.

σπερδουκλώνω, δεσμεύω τὸν ἵππον ἢ βοῦν διὰ τῶν ποδῶν· ἀλλαχοῦ πεδουκλώνω.

σπετονύχι (τό), ὅστρακον τραχύστρακον, ὅπερ εὑρίσκεται πάντοτε συμπεπλεγμένον πρὸς ἄλλα εἶδη ὁστράκων.

σπληνγάζομαι, ἀδημονῶ.

σπλονίζω, ἀλειύω διὰ τοῦ φλόμου (γαλατσίδα).

σπουδάξω, ἀντὶ τοῦ ἐπείγομαι, σπεύδω, βιάζομαι.

σπουδή, ἡ βία, μεθ' ἧς ἐνεργῶ τι.

σποῦρδα (ῆ), εἶδος κολοκύνθης ὑπερμεγέθους.

σταβάρι (τό), μέρος τοῦ ἀρότρου.

σταλίκι (τό), στάλιξ. «Τὸ Μάρτη ξύλα φύλαγε μὴν κάψης τὰ σταλίκια» πρ.

στάλος (ῖ), στολισμός (ἀντὶ στόλος). «Τὸ στάλο ποῦχες σπῖτι σου, κανέναν δὲν τὸν εἶχε» δ. ῥ. Καὶ ἐπὶ ζώων, μεσημεριασμός.

σταλωμένος, ἄρτιος, μεστός, εὖρωστος.

στάμενα (τά), (ἄλογα), οἱ φατινιζόμενοι ἵπποι. «Ὅπῳ χει γοργὰ στάμενα, γοργὰ καθάλλικεύει» πρ. Ὡς πρ' Ὀμήρῳ «στατὸς ἵππος».

σταυράδεργος, ὁ ἀλλαχοῦ ἀδερφοποιτός, βλάμης.

σταυροπατέρας, θετὸς πατήρ.

σταυρόψωμα (τά), οἱ ἄρτοι τοῦ Πάσχα ἢ τῶν Χριστουγέννων, οἱ φέροντες τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ.

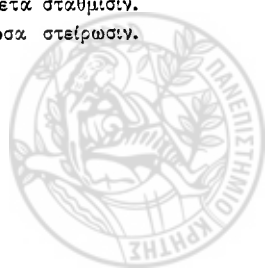
σταφνίζομαι, λαμβάνω προπετῇ θέσιν μὴ ἐμπρέπουσάν μοι.

σταφνίζω, τακτοποιῶ· ἐκ τοῦ στάθμη, σταθμίζω.

στάφνος, τὸ μέτρον, φειδῶ. «Ξώδευε μὲ στάφνο», μετὰ στάθμισιν.

στειροβότανο (τό), βοτάνη θεωρουμένη ὡς ἐπιφέρουσα στείρωσιν.

Ἄλκι·εἰάδειον φυτὸν.

στειρολογῶ, ἀποκόπτω μέρος τῶν βλαστῶν τοῦ κλήματος, ὅπως τὸ κατὰστήσω γονιμώτερον.

στειροχωρίζω, ποιμενική λέξις εὐνόητος.

στερεύομαι, ὑστεροῦμαι.

στερνοπαῖδι, τὸ ὑστερόστονον.

στερφάδι (τό), ἡ τριετής στείρα ἀμνάς.

στερφοκάλλεσα (ῆ), ἡ διετής **κάλλεσα** ἀμνάς, ἡ μήπω γεννήσασα.

στερφόπρατα (τά), κοπὰδι στείρων προβάτων.

στεφανοκέρατο (βῆδι), ὁ φέρων μεγάλα, ἐν εἵδει στεφάνου, κέρατα ἀροτήρ βοῦς.

στηθοχτυπιέται, ἐπὶ γυναικὸς θρηνηολογούσης.

στιά, ἡ ἐν τῇ ἐστὶν ἀνελκυσμένη πυρά.

στοιβανιά (ῆ), στρωμνὴ ἐκ κλάδων, καὶ σωρὸς ξηρῶν ξύλων.

στολίστρα, ἡ νυμφοστόλος.

στόλος (ὁ), ἡ στολή, τὰ στολίδια τῆς γυναικὸς.

στοματᾶς, ὁ ἀθυρόστομος.

στραβοκαινίζω, κατὰτρομάζω, πτοηθεὶς τρέπομαι εἰς φυγὴν.

στραβοκατούρησε, μεταφ. διὰ τοὺς ἀνικτίως τιμωρουμένους ἐπὶ τῇ βάσει ἀνυπάρχτου κατηγορίας.

στραβολέκατος, ὁ στρεβλὸς τὸ σῶμα.

στραβοξυλή (ῆ), τὰ σχηματίζοντα τὸν σκελετὸν τοῦ σκάφους κυρτὰ ἀγριόξυλα, τὰ ἐγκοίλια.

στραβοισάγουλος, ὁ ἐξηρθρωμένην ἔχων τὴν σιαγόναν.

στράγγα (ῆ), ρανίς, ἐκ τοῦ στράγγε.

στράγιστο καὶ **σφράγιστο**, τὸ ἀπὸ τοῦ ὤμου τοῦ χωρικοῦ ἡρτημένον μάλλινον σακκοῦλι, τὸ καὶ ταγάρι.

στράδι (τό), παχὺς ἰχθύς. Ἴσως ἐκ τοῦ στείρος, ἢ ἐκ τοῦ κερρίσ-κιρράδιον.

στρατιώτης, ἡ μολύνουσα τὰ κρέατα μεγάλη μύγα.

στρατεύει, τὸ βρέφος ὅταν κάμνῃ τὰ πρῶτά του βήματα.

στρατοκόπος, ὁδοιπόρος.

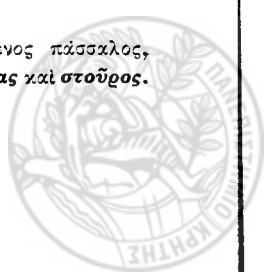
στρατολάτες καὶ **στρατιῶτες**, διαδάται, ὁδοιπόροι. «Διαδάτες ποῦ διαδαινέτε, στρατιῶτες ποῦ περνάτε, μὴν εἶδατε τὸ γιόκα μου» δ. ἄ.

στρεφεύει (τὸ πηγάδι), ξηραίνεται. Παρ' ἀρχ. στεριφεύομαι.

στρέχα (ῆ), ἡ κύλας δι' ἧς ρέουσι τὰ ὕδατα τῆς στέγης. Ἴδε καὶ **δστρέχα**.

στηρηκιά καὶ **στηρηιά**, (φωνή), ὁξεῖα διαπεραστική.

στηρήουρας, ὁ εἰς τὸ κέντρον ἄλωνος ἐμπεπηγμένος πάσσαλος, ἐξ οὗ προσδένεται ὁ ἀλωνίζων ἵππος. Λέγεται καὶ **στήουρας** καὶ **στοῦρος**.

στριγοῦται (τό), ἰχθύς λιμναῖος, οὗ τὸ ἄρρεν λέγεται **μαρίτι**.

στριζοβολεῖ, βαδίξει ἄρειμανίως, «στριζοβολεῖ καὶ σειέται», πατεῖ καὶ κροτοῦν τὰ κοσμήματα καὶ ὁ ἐπιλισμός του.

στριφολάγκαδο (τό), φάραγξ ἔχουσα περιστροφάς.

στρογγυλά, εἰς τὴν φράσιν «στρογγυλά τὰ λόγια του», ὁμιλεῖ φρονίμως, ἐσκεμμένως.

στρογγύλα (τά), οἱ στρογγύλοι μονόλιθοι, δι' ὧν κατασκευάζεται ἡ στήλη· οἱ σπόνδυλοι αὐτῆς.

στρόπος (ὁ), τὸ σχοινίον ἢ λίσσος, δι' οὗ ἀρτᾶται ἡ κώπη ἀπὸ τοῦ σκαλμοῦ. Στρόφος.

στροῦντζες, εἰς τὴν φράσιν «μοῦντζες, στροῦντζες», ὡς ἐπιτατικόν τοῦ μοῦντζες.

στρουφουλίδα (ῆ), ὁ ἀλλαχοῦ σβοῦρος, βέμβριξ, ρόμβος.

στροφος (ὁ), θριμὸς πόνος τῆς κοιλίας, εἰλεός. Καὶ παρ' ἀρχ. σρόφος.

στρονιάζομαι, κατακλινθεῖν ἀσυστόλως θέσιν μὴ ἀνήκουσάν μοι, ἰδίως εἰς τράπεζαν.

σύβαλα (τό), τμήμα τοῦ ἁρότρου. Ἴδε **κέρος**.

σύβασι (ῆ), συμθεασμός, σύμβασις.

συγγενάδια (τά), οἱ ἀλλαχοῦ ἀνδράδελφοι.

σύγκαιρα, ἐπὶ. εἰς τὴν σημασίαν τοῦ συγχρόνως.

συγκάνω, διάγω μετὰ τινος ἐν ἁρμονίᾳ.

συγκατεβαίνει, εἰς τὴν φράσιν «τί τοῦ συγκατέβηκε», ποῖα ἀλλόκοτος ἰδέα τοῦ ἐπῆλθε.

συγκαλόκαιρα, ἐπὶ. ἐντὸς τοῦ θέρους.

συγκεριάξω, ἀναμιγνύω ὕδωρ ψυχρόν μετὰ θερμοῦ, ἢ οἶνον μεθ' ὕδατος, συγκιρνῶ.

σύγκλαρο, ἐπὶ. πκνδημί. «Ἐδῆκε τὸ χωρὶς σύγκλαρο».

συγκλίζεται, ἐπὶ γυναικὸς θνησκούσης σὺν τῷ βρέφει κατὰ τὸν τοκετόν. Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ βρίθει, «ἡ μηλιὰ συγκλίζεται ἔς τὰ μῆλα».

συγκλίνω, συγκατατίθεμαι, συναίνῳ.

συγκολνάω, προσκολλᾶμαι εἰς τινα.

σύγκορμος, ἐπὶ. ὁλόσωμος.

σύγκρια, ἡ ἀλλαχοῦ συννυφάδα. Ἐπειδὴ αἱ συνοικοῦσαι σύννυφοι ἐρίζουσι καὶ συγκροῦνται.

συγκυλάω, σύρω τινα ἀνθιστάμενον, κυλίω αὐτόν κατὰ γῆς.

συγγύρια (τοῦ σπιτιοῦ), τὰ οἰκιακὰ σκεύη.

σύδανλα, τεμάχια ξύλου ριπτόμενα πρὸς ὑποδαύλυσιν τῆς πυρᾶς.

συνδανλίζω, υποδανυλίζω τὴν πυράν.

συνδούλιστρο (τό), ἡ σιδηρᾶ ράβδος, δι' ἣς γίνεται τὸ **συνδούλισμα**.

συνδρομίζω, διευθετῶ ἐργασίαν τινά, ισοδρομίζω.

συνδύο, ἐπίρ. δύο ὁμοῦ, ἀνά δύο.

συνθέμελα (ἐπίρ.), ἐκ βάρων, ἀπὸ θεμελίων. «Συνθέμελα τὸ κοῦ-
νῃσε».

συμπροβοδῶ, προπέμπω.

συμπροβόδισμα (τό), ἡ προπομπή.

συμπῶ καὶ **συμπάω** (τὴ φωτιά), τὴν φουσῶ, ἵνα ἀνάψῃ. Ἴδε **συν-
δανλίζω**. «Σύμπα, γρηῃά, τὸ μονοδαῦλι, ὅσῳ νά ῥθῃ τὸ τριδαῦλι» παρ.
Τριδαῦλι ἔννοσι τὸ τρικέρι τοῦ ἱερέως, ὅστις θά τὴν κηδεύσῃ.

σύν, ἡ ἀντωνυμία, εἰς τὴν φράσιν «σύν τρεῖς καὶ τέσσαρῃς μαζού».

συνάπαλα, ἐπίρ. ἐν ἡσυχίᾳ, σιγᾷ ρίζ. ἀπαλά.

συνεμβαίνει, τριτοπρ. σσώπως, διὰ τὸν συλλαμβάνοντα ἀπόφασιν ἀμε-
τάπτωτον καὶ ἐμμένοντα εἰς αὐτήν «τί τοῦ συνεμπήχε», «τί τοῦ συνε-
βόληχε». Ἴδε καὶ σκαρφίζεταί.

συνεπαίρνω, παίρνω μαζύ μου, παρασύρω, «τὸν συνεπήρε τὸ πο-
τάμι».

συνέρσο (τό), ἀνταγριχάσις, ρίγος, τὸ καὶ **δεργίό**.

συνόμοιος, ὁμοιος καθ' ὅλα, ἀπαράλλακτος.

σύντα, ἔταν.

συντάζομαι, προπαρασκευάζομαι, ἐτοιμάζομαι, διευθετῶν τὰ κατ'
ἐμέ «συντάχθηκε τὸ στρατέμα». «Νοικοκυρὰ συντάζεται νά πάῃ ῥς τὸν
κάτω κόσμον» δ. ῥ.

συντέλεια (ἡ), κατακλυσμός, βροχὴ ραγδαία, τέλος τοῦ κόσμου. Ἐκ
τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρητοῦ «ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος».

συντροφί, τὸ ἐσώδρακον.

συντυχιά (ἡ), συνομιλία «νά σου καὶ τοὺς ἐπρόφτασε ῥς τὴ συντυ-
χιά ἐπάνω» δ. ῥ.

σύνωρα, ἐπίρ. συγχρόνως.

σύξυλο, (Βυζ.), καὶ πλοῖον διαπλέον μὲ συνεσταλμένα τὰ ἱστία,
ἔνεκα τῆς τρικυμίας.

συριά, ἡ γενεά, καταγωγὴ. «Κρατιέται ἀπὸ μεγάλη συριά».

συρμητὸ (τό), ἡ ροτὴ τῶν ἀφθόνων ὁμβρίων ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἁδάφους.

συρτοκοῦντι, πυξίδιον, κουτί, ἐντιθέμενον εἰς σκεῦός τι.

συνφάμελος, μετὰ τῆς οἰκογενείας του «ἤρθε συνφάμελος».

σύφερα, τὰ οἰκιακά, καὶ ἰδίως τὰ μαγειρικὰ σκεύη.

σύφλογο (τό), ἡ δίνη τῶν συναντωμένων φλογῶν.

συνφτάω, προφθάνω, προλαμβάνω.

συχνοπαιδοῦσα, ἡ πυκνῶς (συχνά) παιδοποιῶσα γυνή.
σύψωμα, ἐπίρ. διὰ τὸν ἐργάτην ὅταν συμφωνῇται νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ
 μισθῷ καὶ μετὰ τροφῆς· ἀντίθετον τοῦ **ξήψωμα**.
σφαγᾶρι, τὸ σφαζόμενον ζῷον, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ θνήσκοντος·
 «Κάλλια σφαγᾶρι παρὰ ψοφῆμι» παρ., ἀντίθετον τοῦ θράσος.
σφαγή, τὸ κάτω μέρος τοῦ τραχήλου.
σφαγζὸ (τό), ρευματικός πόνος. Καὶ σφάχτης.
σφάλτης, πταίστης.
σφαχτιᾶς, τὸ Τουρ. χασάπης.
σφεντάμι (τό), δένδρον. Σφένδαμνος.
σφελαχτό, δένδρον θαμνωδες.
σφήκα (ῆ), εἶδος κυνηγετικοῦ ὅπλου, λίαν μακροῦ.
σφοντυλάω, στρέφω τὸν σφόνδυλον τῆς ἀτράκτου.
σφοντυλοκύλιντρο, ὁ σφόνδυλος τῆς ἀτράκτου.
σφράγιση (ῆ), ὁ πρὸς ἱεουργίαν προσφερόμενος ἐσφραγισμένος
 ἄρτος, τὸ καὶ πρόσφορο.
σφυλιάζω, συμπιέζω τὸν ἀντίπικλον κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀσφύος.
 Ρίζ. ὀσφύς.
σφζούμενος, ὁ εὐπορος, ὁ περισφίζων ἱκανῇ περιουσίᾳ.
σωθέματα, τὰ οἰκιακὰ σκευή, ἑπιπλᾶ. Ἦς καὶ **σύφερα**.
σωμένος (τό), κἀτισχνος ἐκ νόσου, ὁ ἐξηγνητῆς. Ἐκ τοῦ σώνω,
 ἐξαντλοῦμι.
σωροβολιάζομαι, πίπτω ἐκτάδην. Καὶ ἐπὶ κατάρρευσης οἰκοδο-
 μῆς. Ρίζ. σωρός.
σώσιμο (τό), σωτηρία, διάσωσις. «Τὸ δόσιμο τοῦ χωριοῦ σώσιμο τῆς
 ψυχῆς» παρ.
σώφεγγα, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «σώφεγγα πιάσε τῇ δουλιᾷ», ἐν ὧρα
 καθ' ἣν ἡ σελήνη πληροῦται. Διότι δοξάζει ὁ λαός, ὅτι τὸ ἐν σελήνῃ
 μειουμένη ἐπιχειρούμενον ἔργον προσκόπτει.

Τ

Ταγάρι, (Βυζ.), καὶ μέτρον σίτου χωρητικότητος 20 ὀκάδων.
τανάω, σύρω τὸ δίκτυον. Ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἁλιεῦσι.
Τανύω.
τ' ἀπίκουπα, ἐπίρ. πρηνής, πρηνηδόν, ὡς καὶ

τ' ἀπίστομα, τῆς αὐτῆς εὐνοίας· ἐπὶ στόμα. Τἀνάπαλιν τοῦ τ' ἀνάσκελα.

ταρατόφυλο, μαλακόστρακον. Τὸ παρ' Ἀριστοτέλει τήθυον.

ταρναρίζω, κινῶ τινα ἐπὶ αἰώρας καθήμενον, ἰδίως βρέφος ἐν τῇ λίκνῳ.

ταχταρίζω, χορεύω διὰ τῶν χειρῶν μου τὸ βρέφος.

ταχυνά, ἐπὶρ. ἴδε **σύνταχα**.

ταχυνεύω, ἄρχομαι ἔργου τινός· λίαν πρωΐ.

τ' ἀψήλου. ἐπὶρ. πρὸς τὰ ὕψη.

τελέσα (ή), ὑβριστικόν ἐπιθετον εἰς γυναῖκα ἄσεμνον.

τελλιανός, ἰχθύς ποτάμιος, ἀλλαχοῦ τίγκει. Τίλλων.

τεμονιέρα, τρόπος κωπηλασίας μικρᾶς λέμβου. Ἴδε **μονοκοῦπι**.

τέμπλα (ή), λεπτή δοκός.

τετρακαπίνιστος, «ἔφυγε τετρακαπίνιστος», προτροπάδην.

τηρογάλι, τὸ κάτοπτρον.

τηρομερίζω, ἀναδίσσω τι, ἰδίως τὴν ἐνκρῆν ἔργου, καθ' ἡμέραν λογιζομένην (καὶ τηρουμένην) ὡς ἀποφράδα.

τί, (ἐπὶρ.) κατὰ συγκοπὴν τοῦ **γιατί**, διότι. «Τ' εἶνε μικρὸ κι' ἀνήλικον...» δ. ζ., διότι εἶνε μικρόν.

τιτριμιίδα (ή), ἔντομον, ὅμοιον κωνάρῳ, ὅπερ ἐγκλείουσιν εἰς μικρόν κλωδίον, ἵνα τὸ ἀκούσῃ νὰ **τριγλύξη**· «τιτριμιίδα μου χρυσή, νὰ σὲ βάλω 'ς τὸ κλουδί» δ. ζ. Λέγεται καὶ **τριτσόνι** καὶ **κιγκίδι** καὶ **κερκίδι**. Ὁ γρύλλος.

τιτριμιίδα (τά), σειρά ἀργυρῶν κομδίων, προσερραμμένων εἰς τὸ ἔνδυμα τῶν χωρικῶν γυναῖκων ὡς κοσμήματα.

τοκάδες, ζεύγος ἀργυρῶν κοσμημάτων χρησιμοποιοιμένων ὡς **θηλειὰ** τοῦ φορέματος· ἢ ἀλλαχοῦ κόπιτσα.

τονιά (ή), ἄγκιστρον πετακτόν. Ἴδε καὶ **δεμίδι**, ἀλλαχοῦ πετονιά.

τορός (ός), τὰ ἔχνη. «Τοῦ πήραν τὸν τορό».

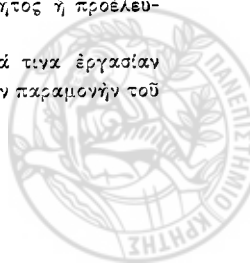
τὸς καὶ τό, ἀντὶ δεικτικῆς ἀντωνυμίας. «Δὲν ἦτάν τος ἐκεῖ», «ποῦ 'ν τος :». «Μοῦ εἶπε τὸ καὶ τὸ νὰ κάμῃς».

τοῦμπα (ή), συστάς ριζῶν καλῶμων, ἀποτελοῦσα ἐν τῇ λίμνῃ στερεὸν ἕδωρος.

τουμπανιός, μέγα περυδατίον ὄργανον ἰχθυοφάγον.

τουρκοπαιδεύει, τυραννεῖ, βασανίζει ἀπηνῶς. Εὐνόητος ἢ προέλευσις τῆς λέξεως.

τουρτουριά (ή), ὁμάς ἀνθρώπων ἐξερχομένων διὰ τινα ἐργασίαν καὶ εἰδικώτερον ἢ συνοδεία τῶν μεταδκινόντων κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ

γάμου χωρικών πρὸς συλλογὴν ξύλων διὰ τὸ ψήσιμον τῶν ἀμνῶν τοῦ γάμου.

τραμὸς (ὁ), ὄσπριον ὁμοιάζον πρὸς τὸ πῖσον (μπιζέλι).

τραμπάκουλο, εἶδος πλοίου. Ἴσως ἡ λέξις ἐκ τῆς «τράμπιδος», νηὸς βαρβαρικῆς.

τράπανο (τό), τρυπάνη.

τραπάτσαλος, ἀτάσθαλος.

τράστος (ὁ), ποιμενικὸν ἐνδυμα.

τραφοκοπῶ, ἀροτριῶ βαθέως. Ἐκ τοῦ τάφρος.

τραχηλᾶτο (τό), ἐπίθετον εἰς βοῦν ἀροτήρα, ἔχοντα ἰσχυρόν τράχηλον.

τρέμουλας, ὁ τρέμων, περιδεής.

τριέτικο, τριετές, ἐπὶ ζῳῶν μόνον. Ἰδίως «τριέτικο δαμάλι».

τριμήνι (τό), εἶδος σίτου σπειρομένου καὶ θεριζομένου ἐντός τριῶν μηνῶν.

τριόδα (ῆ), πκιγνίδι πκιζόμενον ἐπὶ ἄδελκος χωρίζομένου εἰς πολλὰ τετράγωνα.

τριτσόνι (τό). Ἴδε **ιτριμμίδα**.

τρίψα, ἡ ἀλλαχθοῦ παπῶρα.

τροιάω, «δὲν τρομάω νὰ μιλήσω», δὲν τολμῶ.

τροπός, ἡ αὐλάξ τοῦ πιεστηρίου τοῦ ἐλαιοτριβείου.

τροπωτήρες (αἱ), τμήμα τοῦ ἀρότρου.

τρουκάνια (τά), οἱ χονδροὶ κώδωνες τῶν προβάτων ἡ λέξις πεποιημένη ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ κώδωνος.

τρούμπαλο (τό), μέγας κῆδος, ἐν ᾧ κατεργάζονται τὸ βούτυρον.

τροφάλι (τό), στρογγύλος τυρός.

τροφαντό (τό), τρυφερόν. Ἰδίως ἐπὶ ὀπώρας.

τροφόνος, ὁ ἀδηφάγος.

τρόχαλο (τό), λείος λίθος ἐκ τῶν παρὰ τὴν ὄχθην ποταμοῦ. Ἐπίσης τὸ ἀποσπορισθὲν στέλεχος τοῦ ἀραβοσίτου, κόχλαξ. **Τρόχαλος** δὲ λέγεται ὁ περὶ τὴν ἄλωνα ἐκ λίθων κύκλος.

τρυφερίσινα (τά), διόχους, ἐντρυφήσις.

τσαγκάδια (ἀρνιά), τὰ προσφάτως ἀπογαλακτισθέντα.

τσακίζω, συντρίβω, θραύω.

τσακλατίζω, ἀνατρεῖντιν ρευστόν τι καὶ θολώνω αὐτό.

τσάκνα (τά), λεπτοὶ ξηροὶ κλώνες θάμνων χρησιμοποιούμενοι ὡς

προσάναμμα. Ἐκ τοῦ τσακίζω.

τσαμάλα (ῆ), πυρὰ ξωηρά, φλόξ. Ἴδε καὶ **λαμπατῖνα**.

τσαντσαμινιά (ῆ), τὸ ἄνθος ἰάσμινον, τὸ γιασεμί.

τσαντσαρίζομαι, καλλωπίζομαι.

τσάπος, ὁ τράχος. Ἰσως ἐκ τῆς ποιμενικῆς ἐπιφωνήσεως «τσάπ, τσάπ».

τσαρεύει, οἰστρογληττεῖται δίκην ὄνου.

τσάρκος, ὁ διὰ φράκτου κατσκευαζόμενος κύκλος, ἐν ᾧ ἐγκλείουσι τὴν νύκτα τὰ πρόβατα. Ἐκ τοῦ Λατιν. circus.

τσάφη (ή), ἡ πάχνη. Καί τὸ ὑγρὸν ψῶχος.

τσάχαλο (τό), λεπτόν μόριον κονιορτοῦ.

τσέρμα (ή), ἡ συνολικὴ τῶν νεύρων τοῦ ποδός, ἡ κίφινιδίως ἐπερχομένη τὴν νύκτα, τὸ καὶ νευροκαβαλλίκευμα.

τσέρως (ός), εἶδος θρυός ἀγρίας.

τσέφλοιο καὶ τσόφλοιο (τό), φλοιός, ἐξώφλοιο.

τοζαγουῦλι (τό), ἡ σιγῶν.

τοζάτα (ή), ῥάπισμα ἐπὶ τῆς πρεϊθς. Ὁ καὶ μπάτσος, **φοῦσκος**, κόλκφος.

τοίγαλο (τό), ἀμύγδαλον.

τοιγκρίζω, (Βυζ.), ἐρχομαι εἰς διάστασιν μετὰ τινος. «Τὰ τοίγκρισμα μαζὺ του», διεπληκτίσθην. Ρίζ. συγκρούω. Καὶ **τσουγκρίζω**, συγκρούω τὸ Πασχλινόν αὐτόν μετ' ἄλλου.

τοίμα (ή), ἰχθύδιον λιμναῖον, ὁμοιῶν πρὸς τὴν θαλασσίαν **ἀθερίνα**.

τοιμουτάω, ψιθυρίζω. «Δὲν ἐτσιμούτισα», δὲν ἐτόλμησα ν' ἀρθρώσῃ λέξιν. Καὶ τοιμουδιά, ψιθυρισμός. Ρίζ. ἴσως ἐκ τοῦ Λατιν. muto, ἄλλalos.

τοίμπλα, (Βυζ.), καὶ ἡ λήμη τοῦ λύγνου σιπαλή.

τοίνα (ή), ἐρεθισμός, ὀργή, ἰδιοτροπία.

τεινάω, ἔχω ἰδιοτροπία.

τειντσιριάζω, τρεμουλιάζω ἐκ τοῦ ψύχους.

τοζοῦκα (ή), λόφος ἡ λέξις φαίνεται ξενική.

τοζοῦπρα, ἡ κόρη, νεάνις, πρεθένος ἡ λέξις πιθωνῶς Ἀλδανική. Ἀλλαχού τοοῦπα.

τοζότοζο, ὀλίγον, ἐλάχιστον. «Δὲ μου τοζότοζο ψωμί», τόσο δά ψωμάκι.

τοιρίτσα (ή), ἴδε διάσωνας. Ἐκ τοῦ σκύρος.

τοιρλόχορτο, φυτὸν κισσοειδές, οὗ τὸ κρόμμυον προκαλεῖ τίλημα.

τοιρόνι, ἰχθύδιον θαλάσσιον. Ἀθερίνος.

τοολιάς, κακοποιός, ὑποπτος.

τοολίζω, κτυπῶ, κοπανίζω τὸν ἀρκαδόσιτον, πρὸς ἀπόσπασιν τῶν κόκκων ἐκ τοῦ στελέχους.

τσουκνίδα, (Βυζ.), καὶ θένθρον ὑψηλὸν ὡς πλάτανος, οὗ τὸ ξύλον χρησιμοποιεῖται ἰδίως εἰς κατσκευὴν ἀγγείων, ὡς ἡ πλόσκα κλπ.

τσοῦλα (ή), ἴδε **ἀγλίστρα**.

τσοῦλισμα (τό), κόπρισμα, τίλημα.

τσουλώνει (τ' αὐτιά), προσηλώνει· τὰ ὦτα, ἐντείνει τὴν προσοχήν· ἐπὶ ζώων ἰδίως.

τσοῦπα καὶ **τσουπί**, τὸ ὑψηλότερον μέρος, ἡ κορυφὴ λόφου.

τσουπωτό, ραχωτόν, ἀνασηκωτόν. «Τσουπωτό βυζί».

τσουρομαδιέται καὶ **τσουρομαλλιάζει**, τίλλει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ὀδυρόμενος.

τσούρος καὶ **τσούτσουρος**, ἀνὴρ σφριγῶν.

τσόμπαλο (τό), ἀνδράχνη ἢ θαλασσία, ἀλλαχοῦ ἀρμυρήθρα.

τσυμποῦσι, εὐωχία, συμπόσιον. Ἐσφαλμένως ἐκλαμβάνεται ἡ λέξις ὡς τουρκική.

τυπόχωμα, τὸ χῶμα ὅπερ ἀντὶ πηλοῦ οἱ χρυσοχόοι μεταχειρίζονται διὰ τὰ προπλάσματα αὐτῶν. Ἴδε **πανδέκτης**.

τυραχνα (τά), ὄργανα βασιανιστηρίων, ἀλλαχοῦ τυράννια.

τυραχνῶ, τυραννῶ.

τύρια (ή), τρύξι.

τυροκόπος, ὁ τυροποιός· καὶ τυροκόμος.

τυχαίνει (Βυζ.), καὶ ἀρμόζει, ἀνήκει. «Δὲν τοῦ τύχαινε τέτοια γυναικα», δὲν ἦτο ἄξιός αὐτῆς.

Υ

ὑπάρχοντα (τά), ἡ περιουσία, τὸ εἶναι του.

ὑποθεσάρεης, διάδικος.

ὑτανα, τὰ ὕδνα.

Φ

Φάκνα, ἡ φάτνη, τὸ καὶ παχνί.

φαράγγια (τά), φάραγγες.

φαρμακοντέρης, κακεντρεχίης.

φουλτράω, πετῶ, ἐκ τοῦ πτερυγίζω, φτερυγίζω.

φουμιζει, φημιζει, περιποιεί τιμήν. «Ἦρθες κι' ἐφούμισες τὸ φτω-
χικό μας» δ. ἄ.

φουντώνει (Βυζ.), καὶ «φούντωσε τὸ σπίτι ἀπὸ καπνόν». Καὶ ἡ μύτη
ἀπὸ τὴν συνάγχην.

φουντιούλης, ἀλαζών, οἰηματίας.

φουρλαῖδα (ῥ), μικρὸν πτηνόν, ὅπερ ἀδιαλείπτως μετακινεῖται διὰ
μικρῶν πτήσεων ἐνθεν ἀκκείθεν. Ἐκ τοῦ **φοῦρλα**=**σβοῦρος**· ἡ μήπως
ἡ ὑπολαΐς; Μεταφ. **φουρλαῖδα** λέγεται καὶ ὁ ἄστατος, ἐπιπόλαιος.

φοῦσκα (ῥ), ὕδαρες, στρογγύλον μαλάκιον, πλέον ὀλίγον ὑπὸ τὴν
ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἰς γαληνιαία ὕδατα, καὶ διαλυόμενον ἅμα τῇ
προσφύσει, φύσκῃ, κύστις.

φουτᾶς (δ), ἡ ἀλλαχοῦ μπροστέλλα, ποδιά, περιζώμα.

φρακατσᾶνος (δ), πρῶτον ὀγκῶδες σῦκον λευκόν.

φράξα (τά), οἱ φραγμοὶ τῆς στάνης.

φράξος (δ), δένδρον, οὗ ὁ φλοιὸς παράγει βαφήν κιτρίνην.

φρένα (τά), αἱ φρένες· «δὲν εἶναι ᾽ς τὰ φρένα του».

φρενίτης, ὁ πάσχων τὰς φρένας.

φρίξη (ῥ), φρίκη, «τὸν πῆρε φρίξη», ἐτρόμαξε.

φροξυλάνθι (τό), ἄνθος τῆς **φροξυλιάς**.

φροξυλιά, ἡ καὶ κουφοξυλιά, ἐλαφροξυλιά, ἡ ἀκτῆ.

φρύγω, ὡς καὶ τὸ ἀρχαῖον.

φρυμάζει, ψασθὲν τρομαγμένος ἵππος.

φρύξη (ῥ), τὸ στέγνωμα.

φταθέρι (τό), εἶδος σταφυλῆς, ἥς τὸ κλήμα φέρει κατὰ τὸν αὐτὸν
χρόνον καὶ ἄνθη καὶ ὀμφακας καὶ βότρυς ὠρίμους, ἐνεκα δὲ τούτου
οἶοναι ἐφταθέριστον, ὡς ἀλλαχοῦ λέγεται ἐφτάκοιλο, οἶοναι ἐπτά το-
κετῶν.

φτερνιά (ῥ), τὸ διὰ τοῦ πτεργιστῆρος κέντημα τοῦ ἵππου· «δίνει
φτερνιά τοῦ μαύρου του...» δ. ἄ.

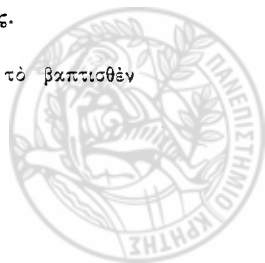
φτουρῶ, ἀντέχω· «δὲν τὸν φτουρῶ τὸν πόνο σου»· ἡ λέξις βε-
βαίως παρήχθη ἐκ τοῦ φθείρομαι ὑπομένων, λαβοῦσα ἀντίθετον ἔννοιαν.

φυλάχτρες, αἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης, αἵτινες τὴν συνοδεύουσι καὶ
διαγυκτερεύουσι παρ' αὐτῇ ὡς φύλακες κατὰ τὴν πρώτην τοῦ γάμου
νύκτα.

φύσσαλος (δ), μεγάλη τευθὶς (καλαμάρι), μὴ ἐδώδιμος.

φωτερά, τ' ἀναπτόμενα φῶτα· καὶ οἱ ὀφθαλμοί.

φωτίκι, τὸ παρὰ τοῦ ἀναδόχου προσφερόμενον εἰς τὸ βαπτισθὲν
βρέφος φόρεμα.

X

Χαῖμαλὶ (τό), ἀργυροῦν ἐγκόλπιον, ὅπερ ἔφερον οἱ ἀρματωλοί. Ἵσως ἐνική.

χαϊράμενος, ὁ εὐδαίμων, ὁ ἀλύπητος· «καλὴν κ' ἤ χῆρες, κλαῖνε κ' ἢ χαϊράμενες» πκρ.

χάλαρα (τά), μεγάλοι πελεκητοὶ ὄγκοι μαρμάρου.

χαλασιά, ἡ καταστροφή· «χαλασιά του καὶ φουρτοῦνά του», συμφορά του.

χαλαστής, ἐπὶ οἰκογενεῶν ἀρχοῦ, οὗ ὁ θάνατος ἀπορφανίζει οἰκογένειαν. Κκλ **κλεισοσπίτης**.

χαλιᾶς (ὁ), τὸ ἐκ χαλίκων στρώμα τοῦ χειμάρρου. Ἐπίσης ἑκτασις γῆς χαλίκοςπικτος καὶ αὐχημηρά. Ρίξ. χάλιξ.

χαλὸς (ὁ), ἡ αἰχμὴ τοῦ κάμακος.

χαμάδα (ἡ), τὸ ἀκρόδρυον τῆς βλάνου. Τὸ λεπτότερον καὶ μείζονος ἐμπορικῆς ἀξίας. Ἴδε **χάχλα**.

χαμαῖδρυο (τό), βοτάνη πικρά τήν γεῦσιν, χαμαῖδρυον.

χαμαιλειός, θκινοειδὲς φυτόν, ὁ πκρ' ἀρχ. χαμαιλεών. Τὸ διὰ χαμαιλεῶν χρίσμα πιστεύουσιν οἱ ποιμένες, ὅτι ἔχει τήν ιδιότητα ν' ἀποδωκῇ τὰ **παγανά**, ἢ **καρκάντζαλα**. Διὸ κατὰ τὰ Δωδεκαήμερα ἐπιχρίουσι δι' αὐτοῦ τὸν φράκτην τοῦ **τσάρκου**.

χαμένος, ἐπίθετον τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου διὰ τὴν βραχεῖαν διάρκειαν τῆς ἡμέρας· καὶ ἀνόητος.

χαμηλομμάτα, ἡ χαμηλὴ βλέπουσα, αἰδήμων.

χαμηλός, εἶδος νήσσης χαμηλιπετοῦς.

χαμοκλακίδα (ἡ), ἴδε **τριτσόνι**.

χαράζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διῶ νύξιν· «τοῦ φρόνιμου χάραξ», τοῦ τρελλοῦ μολόχα» πκρ.

χαρακακλίδα καὶ **καρακουλίδα**, πτηνὸν τοῦ γένους τῆς κίχλης ἐνδοκτιώμενον ἰδίως εἰς τοὺς χαλαμώνας τῆς λίμνης. Ἴδε **βασιλάκος**.

χαραμπόρι, ἐπίρ. ἐπὶ θυρῶν ὀρθανοίκτων. «Χαραμπόρι εἶνε τὸ σπίτι του», δηλ. ἐν ἀποσυνθέσει.

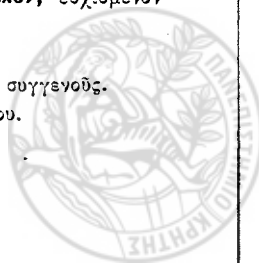
χαράρι (τό), σκικίον κατεσκευασμένον ἐκ τραχείου μαλλίου.

χαρβαλόστομος, ὁ ἀκριτόμυθος. Ἐκ τοῦ **χάρβαλον**, ἐσχισμένον ὕψασμα.

χαρδαλούπας, ὁ ἀπλήστως καταβροχθίζων.

χαροκαμμένος, ὁ θρηγνῶν τὸν θάνατον προσφιλοῦς συγγενοῦς.

χασομούνης, ὁ ἐγκταχλειφθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου του.

χαυνιά (ἤ), ὁ εἰς τὴν σιαγόνα τοῦ ἵππου δεινόμενος διὰ τοῦ καπιστρίου βρόχος ἐν εἶδει χαλινοῦ. Ἐκ τοῦ **χαυνώνω**. Καὶ **χαύωμα**. Ρίζ. **χάω**ος.

χαυδώνω, διασκελίζω, ἐκ τοῦ Ὅμηρ. χαυδῶω.

χαυομάρα, χαυνώσις.

χαυνώνω, χαυνῶω.

χαφτανᾶς, ὁ ἐνεός, ὁ καὶ χάχας.

χάχλα (ἤ), ὁ χονδρὸς κερπὸς τῶν βαλάνων.

χαχλακίδα, ἴδε **χαμάδα**.

χελζά (ἤ), ἐπιθετον διδόμενον εἰς ἀμνάδα ἔχουσιν λείον ἔριον.

χελιδονᾶτα (τά), εἶδος χοροῦ.

χελοβίβαρο, τὸ ἐκ καλᾶμων διαχώρισμα, ἐν ᾧ ἐγκλείονται αἱ σὺλ-
λαμβανόμεναι ἐγχέλεις.

χερακώνω, ἔχομαι ἰσχυρῶς ἀντικειμένου τινὸς διὰ τῆς χειρός, δρᾶτ-
τομαι, τὸ καὶ χουπτῶναι ἢ φουχτῶναι.

χερολάβα (ἤ) καὶ **χερουλάτης** (ὁ), ἡ λαβὴ τοῦ ἀρότρου.

χερόλαβο (τό), ὁ κόπανος τοῦ ἰγδίου.

χεροσπρίονο (τό), μικρὸς πρίων.

χιλιάζει, ἐπὶ ποιμένος ἔχοντος μεγάλην ποίμνην.

χιούτη (ἤ), ἡ χαίτη τοῦ ἵππου.

χλαοή, μέγας θόρυβος, πάταγος. Ρίζ. ἤχος. Ἴδε καὶ **ἀχολοή**.

χλωροκοκκινίζω, ἡμιταριχεύω ἐδωδισμόν τι.

χνάρι (Βυζ.), καὶ τὸ ὑπόδειγμα κεντήματος, ἰχνάριον.

χνῶτα (τά), (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ πῆρα τὰ χνῶτα», ἐνεδα-
θονα εἰς τὰ διανοήματά του. Ἐκ τοῦ ἀχνός.

χολᾶτο (τό), τὸ βεθέως πράσινον φύλλωμα· ρίζ. χολή.

χολέβα (ἤ), ἴδε **κολόβι**.

χολοή (ἤ), ἴδε **χλαοή**.

χοντροκοπάνα (ἤ), μεταφορ. ὁ βαναυσολόγος.

χοντῆρ (τό), σίτος χονδροτριμμένος, τὸ καὶ **κοφτό**.

χοντρομπαλᾶς, χονδρομέτωπος καὶ πολὺσρκος.

χορδαῖς (ὁ), τοῦ χαλκώματος τὰ τεμάχια. Ἐκ τοῦ χορδαῦω, τέμνω.

χορταριάζει, μεταφ. ἐρημοῦται· «νὰ χορταριάσῃ ἡ αὐλή του», κα-
τ'ἀρὰ **χορταριασμένος** δρόμος, ὁ ἐρημος.

χουγιάζω, κρᾶζω μακρόθεν μεγαλοφώνως. Ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ ἰάζειν,
«οἱ δὲ ἰάζοντες ἔποντο».

χουμάω, ἐφορμῶ. Ἐκ τοῦ χέω, χῦμα, ρεῦμα.

χουμελιάζει (τὸ φαγητόν), βράζει πλέον τοῦ δεόντος. Ρίζ. χυμός.

χουμπώνει, καταρρεῖ, ἰδίως ἐπὶ οἰκοδομῇς. Ἐπίσης βυθίζεται,
«ἐχούμπωσε τὸ ποδᾶρι του ἔς τὴ λάσπη».

χοῦνη, ἡ εἰς σχῆμα χώνης μεταξὺ βράχων σχηματιζομένη κοιλότης.
χουχλάζει, κοχλάζει.

χοῦχλος, ὁ κοχλασμός. «Νὰ πάρῃ ἓνα χοῦχλο τὸ φαί», μίαν βράσιν.
χουχουλῖδος (δ), κοχλίτσ.

χρυσοκάπουλη (μοῦλα), ἡ χρυσοῦν ἐφίππιον φέρουσα ἡμίονος.

χρυσοποῦλι (τό), ἴδε **βασιλᾶκος**.

χρυσοχέρης, ὁ λίαν δόκιμος κεντητής ἢ ράπτης.

χρωστημῖό, τὸ ὀφειλόμενον.

χιένι (τό), μεταφ. ἡ πλάτη τοῦ ἀρνιοῦ.

χυμός (δ), διάρροια.

χωρισζώνας (δ), διαζευξίς ἀνδρογύνου.

Ψ

Ψαλίδα (ῆ), (Βυζ.), πτηγὸν λιμναῖον. Ἐπίσης τὸ ἐρπετὸν σκορπίος.

ψάνα (ῆ), ὁ ἔτοιμος πρὸς θερισμόν, ἡψημένος στάχυς. Ρίξ. ἔψω.

ψανίζει, τὸ εὐκόλως βραζόμενον ὕσπριον, τὸ καὶ **κάλοψο**.

ψαρολογῶ, ἀλιεύω.

ψαρουλιᾶς, ἐπίρ. «μυρίζει ψαρουλιᾶς», ἔχει τὴν ὁσμὴν ψαριοῦ.

ψάχαλο, ψιχίον. Καὶ τὸ σκύβαλον.

ψαχνίζω, ψηλαφίζω, ψάω.

ψεμματίζω, ψεύδομαι καὶ ἐπιτορκῶ.

ψευδός, ὁ μὴ δυνάμενος νὰ προσφέρῃ τὰ σύμφωνα ρ καὶ θ.

ψηλοκρατιοῦμαι, ἐπαίρομαι.

ψίκι (τό), ἡ νυμφικὴ συνοδεία· ἡ λέξις ἀπέμεινεν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, σχηματισθεῖσα ἐκ τοῦ Λατίν. obsequium.

ψιλογνεσμένα, μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «μὴ τὰ λές ψιλογνεσμένα», στρυφνά· μὴ λεπτολογῆς.

ψιλόγνωμος, ὁ λεπτὴν ἔχων κρίσιν.

ψιμάρτζα, τὰ ὀφιγενῆ ἀρνία, ὀψιμα.

ψῖχα, ἐπίρ. ὀλίγον· ἐκ τοῦ ψίξ, ψιχίον.

ψόγος, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις· «ῥᾶς ἡ νύφη μας ψόγον δὲν ἔχει».

ψολόγια (τά), ἴδε **ψολογῶ**.

ψολογῶ, καταρῶμαι τινα ἀπόντα, ἢ ἀναθεματίζω νεκρόν· «τοῦ ψολογοῦν τὰ γονικά». Ἐκ τοῦ πίσω-λέγω, ἢ ἐκ τοῦ ψέγω, ψόγος.

ψοφολογáει, καταφρονητικῶς ἐπὶ ἀνθρώπου βχθέως κοιμωμένου.

ψυλλῖα (ή), ἀφηρημένον τοῦ φύλλοι, πληθὺς φύλλων.

ψυχικάρης, ὁ ἐλεήμων.

ψυχοχάρετι, τὸ διδόμενον εἰς τὸν ἱερέα πρὸς μνημόνευσιν σημεῖωμα τῶν κοιμωμένων.

ψωμί (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ ἔδωκε ψωμί», τὸν διώρισεν εἰς ἔμμισθον θέσιν.

ψωμίζει, ἐπὶ σιτηρῶν, ὠριμάζει ὁ στάχυς.

ψωμοζῶ, ἀποζῶ.

ψωμοπάτης, ὁ ἀπιστίαν δεῖξας πρὸς τὸν εὐεργέτην του ἢ τὸν κύριόν του.

ψωμοχορταίνω, μόλις κατορθώνω νὰ πορίζωμαι τὸν ἄρτον μου.

Ω

Ὠϊμένα, οἱμοί, ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ.

ὠμός, μεταφ. ὁ ἀδρανής.

ὠργισμένος, ὁ ἐπάρατος, ὁ ἄξιος τῆς θείας ὀργῆς.

ὦρηο (τό), ὠραῖον, «πῆρα τὸ στρατί, τ' ὦρηο μονοπάτι...» δ. ἄ.

ὠρηόπλουμη (ή), ἴδε **πανώρηα**. Καὶ περικέντητον· «ὠρηόπλουμο μαντήλι».

ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

ΙΔΙΑΖΟΥΣΑΙ ΕΝ ΤΗ, ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ, ΔΙΑΛΕΚΤΩ.

Αὐγέρης—Αὐγερινός

Βγένω—Εὐγενία

Βίτος—Βικτωρ

Γάκης—Γεώργιος

Γούλας—Γεώργιος

Γούσιας—Γεώργιος

Γίτσα—Γεωργία

Δῆμος—Δημήτριος

Δάμος—Ἀδάμ

Δόσιας—Θεοδόσιος

Ζαφείρω—Σαπφειρινή

Ζήκος—Ζώσιμος

Ζήσης—Ζώσιμος

Ζῶτος—Ζώσιμος

Ζούλας—Κυριακός

Καλούσω—Καλή

Κασσιούλα—Κασσιανή

Κέντρος—Ἀνδρέας

Κήκω—Ἀγγελική

Κολούσης—Νικόλαος

Κολζός—Νικόλαος

Κούλα—Βασιλική

Κύρκος—Κυριακός

Κυρούσης—Κυριακός

Λέγκω—Ἑλένη

Λέτσος—Ἀλέξιος

Λούσω—Χαρίκλεια

Λούσιας—Χαρίλαος

Λζάκος—Ἥλιος

Λάκης—Μιχαήλ

Λζοντάρης—Λέων

Λῶλος—Θεόδωρος

Μάντσος—Ἀδαμάντιος

Μάνος—Ἐμμανουήλ

Μήλιος—Μιχαήλ

Μπίτσιος—Δημήτριος

Νάκος—Ἰωάννης

Νάσιος—Ἀθανάσιος

Νάστος—Ἀναστάσιος

Νούλης—Ἰωάννης

Νούσιας—Ἰωάννης

Νοῦτσος—Ἰωάννης

Νότης—Παναγιώτης

Ντάφλος—Τριαντάφυλλος

Νοῦλα—Ἀναστασία

Ντούλας—Κωνσταντίνος

Ντῆνος—Κωνσταντίνος

Πάντος—Παντολέον

Παράσκης—Παρασκευάς

Πύλιος—Σπυρίδων

Ρήγκω—Ειρήνη
Ρίνα—Αίκατερίνη
Ρούσιω—Αίκατερίνη

Σιάνα—Σωσάνη
Σιόζιος—Θεόδωρος
Σιούλας—'Αναστάσιος
Σιώμος—Θωμάς
Σίμος—Συμεών
Στασινή—'Αναστασία

Τασιά—'Αναστασία
Τάσιος—'Αναστάσιος
Τάτσης—'Αναστάσιος
Τασούλας—'Αναστάσιος
Τσίλης—Βασίλειος

Τσιάντος—'Αλέξανδρος
Τσάπος—'Απόστολος
Τάκος—Παναγιώτης
Τέγος—Στέργιος
Τόλης—'Απόστολος
Τούσιος—'Αναστάσιος
Τούσιω—'Αναστασία
Τσιόλης—'Απόστολος
Τσιέφος—Στέφανος
Τσιάβος—Σταῦρος
Τσιάκος—'Αναστάσιος
Τσιέβω—Παρασκευή
Τώνιος—'Αντώνιος

Φίλιος—Φίλιππος
Φύλλης—Τριαντάφυλλος

ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ (1)

'Αλζούσης—'Αλῆς
'Αμπτος—'Αβδούλ

Βελήκος—Βελῆς

Κάλιος—Καλέμ
Κάπος—Καπλάν
Κάσιος—Κασήμ

Μάλιος—Μαλίκ
Μερούσης—'Ιμέρ

Μπράχος—'Ιδραήμ
Μούχος—Μουχαρέμ
Μούρτος—Μουρτεζά
Μετῆς—Μωαμέτ
Μέσιος—Μωαμέτ
Μέμος—Μεχμέτ
Μπέκιος—Μπεκίρ

Νέλιος—Ζεϊνέλ
Ντῖνος—Νουρεδδιν
Ντούλης—'Αμπτούλ

(1) Γνωστόν εἶνε, ὅτι τῶν ἐν Ἠπειρῷ Μωαμεθανῶν καὶ Ἑβραίων μητρικὴ γλῶσσα εἶνε ἡ Ἑλληνικὴ.

Ράπος—Ρακίπ

Τσιέλιος—Τζελήλ

Σιάνος—Χασάν

Χάλιος—Χαλήλ

Χάμος—Χαμήτ

Τάχος—Ταχτήρ

Χόντος—Χαμήτ

Τζιάφος—Τζι:αφέρ

ΕΒΡΑΪΚΑ

Γιάκος—Ίακώβ

Νταβούλιας—Δαβίδ

Λιάχος—Ήλίας

Σέμος—Σαμουήλ

Μοσιδόν—Μωϋσῆς

Τσάκος—Ίσαάκ.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

- Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου*, Ἀθῆναι, 1856,
τόμοι 2, μέγα 8^{ον}, σελ. 844. (Ἐκδοσις ἐξη-
ντημένη).
- Πραγματεία περὶ Δωδώνης*, Ἰωάννινα, 1861,
μέγα 8^{ον}, σελ. 140. .... Δρ. 3.—
- Συλλογὴ παροιμιῶν Ἡπειρωτικῶν*, Ἰωάννινα,
1861, μέγα 8^{ον}, σελ. 183. .... » 5.—
- Συλλογὴ δημοδῶν ᾠμάτων τῆς Ἡπείρου*,
Ἀθῆναι, 1880, μέγα 8^{ον}, σελ. 383. (Ἐκδοσις
ἐξηντημένη).
- Ἱστορία Ἀλῆ Πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ*, Ἀθῆναι,
μέγα 8^{ον}, σελ. 680 (κατὰ συμπλήρωσιν γενο-
μένην ὑπὸ Σπ. Π. Ἀραβαντινοῦ)..... » 10.—
- Μονογραφία περὶ Κοντσοβλάχων*, Ἀθῆναι,
1905, μέγα 8^{ον}, σελ. 52 ..... » 1.—

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

- Περιγραφὴ τῆς Ἡπείρου, τρίτομος, συγγραφεῖσα κατὰ τὸ πρό-
γραμμα τοῦ Ζωγραφείου διαγωνισμοῦ.
- Ἐθιμογραφία τῆς Ἡπείρου.
- Βιογραφίαι λογίων Ἡπειρωτῶν.
- Πραγματεία περὶ τῆς καθ' Ἑλληνας ναυτικῆς.
- Μονογραφία περὶ τῆς φυλῆς τῶν Σκιπετάρ, ἥτοι Ἀλβανῶν.
- Πραγματεία περὶ τῶν Ἑλλην. γραμμάτων κατὰ τὸν μεσαῖωνα.

Τιμᾶται δραχ. 2.50

